

Paavi Benedictus XVI

Apostolinen kehotuskirje

SACRAMENTUM CARITATIS

(Rakkauden sakramentti)

22.2.2007

Paavi Benedictus XVI:n synodinjälkeinen apostolinen kehotuskirje *Sacramentum caritatis* (Rakkauden sakramentti) piispoille, papeille, Jumalalle vihityille ja uskoville maallikoille eukaristiasta kirkon elämän ja lähetystehtävän lähteenä ja huippuna.

Benedictus XVI:n apostolinen kehotuskirje
Sacramentum caritatis (Rakkauden sakramentti) 22.2.2007
© Copyright 2007 – Libreria Editrice Vaticana

Suomenkielinen laitos:
© Copyright 2019 Katolinen tiedotuskeskus, Helsinki
Painopaikka Hansaprint, Turenki 2019
ISBN 978-952-7153-46-8

SISÄLLYS

JOHDANTO [1] 9

Totuuden ruoka [2] 10
Eukaristisen riituksen kehitys [3] 10
Piispainsynodi ja eukaristian vuosi [4] 12
Tämän apostolisen kehotuskirjeen tarkoitus [5] 13

ENSIMMÄINEN OSA
EUKARISTIA, SALAISUUS USKOTTAVAKSI 15

Kirkon eukaristinen usko [6] 15

Pyhä Kolminaisuus ja eukaristia 16

Leipä, joka on tullut taivaasta [7] 16
Pyhän Kolminaisuuden ilmainen lahja [8] 17

Eukaristia: Jeesus, tosi uhrikaritsa 18

Uusi ja ikuinen liitto Karitsan veressä [9] 18
Eukaristian asettaminen [10] 19
Figura transit in veritatem [11] 20

Pyhä Henki ja eukaristia 21

Jeesus ja Pyhä Henki [12] 21
Pyhä Henki ja eukaristian vietto [13] 23

Eukaristia ja kirkko 24

Eukaristia, kirkon kausaalinen prinsiippi [14] 24
Eukaristia ja kirkollinen yhteys [15] 25

Eukaristia ja sakramentit 27

Kirkon sakramentaalisuus [16] 27

I. Eukaristia ja kristillinen initiaatio 28

Eukaristia, kristillisen initiaation täyteys [17] 28
Initiaatiosakramenttien järjestys [18] 29
Initiaatio, kirkollinen yhteisö ja perhe [19] 30

II. Eukaristia ja parannuksen sakramentti 31

Läheinen suhde [20] 31
Joitakin pastoraalisia huolenaiheita [21] 32

III. Eukaristia ja sairaiden voitelu [22] 33

IV. Eukaristia ja vihkimyksen sakramentti 34

In persona Christi capitis [23] 34
Eukaristia ja pappien selibaatti [24] 36
Papiston puute ja kutsumusten edistäminen [25] 37
Kiitollisuus ja toivo [26] 39

V. Eukaristia ja avioliitto 40
Eukaristia, morsiussakramentti [27] 40
Eukaristia ja avioliiton ykseys [28] 41
Eukaristia ja avioliiton purkamattomuus [29] 42

Eukaristia ja eskatologia 45
Eukaristia: lahja matkalla olevalle ihmiselle [30] 45
Eskatologinen ateria [31] 45
Rukous vainajien puolesta [32] 46

Eukaristia ja Neitsyt Maria [33] 47

TOINEN OSA
EUKARISTIA, VIETETTÄVÄ SALAISUUS 49

Lex orandi ja *lex credendi* [34] 49
Kauneus ja liturgia [35] 50

Eukaristian vietto, koko Kristuksen (*Christus totus*) työ 52
Christus totus in capite et in corpore [36] 52
Eukaristia ja ylösnoussut Kristus [37] 53

***Ars celebrandi* [38]** 53
Piispa, ensisijainen liturgi [39] 54
Liturgisten kirjojen ja merkkien rikkauden kunnioittaminen [40] 55
Taide palvelee viettoa [41] 56
Liturginen laulu [42] 57

Eukaristian vieton rakenne [43] 58

Liturgisen toimituksen sisäinen ykseys [44] 58
Sanan liturgia [45] 59
Saarna [46] 60
Uhrilahjojen tuominen [47] 61
Eukaristinen rukous [48] 62
Rauhantervehdys [49] 63
Eukaristian jakaminen ja vastaanottaminen [50] 64
Lähettäminen: *"Ite, missa est"* [51] 65

Actuosa participatio 66

Autenttinen osallistuminen [52] 66
Osallistuminen ja pappien palveluvirka [53] 67
Eukaristian vietto ja inkulturaatio [54] 68
Aktiivisen osallistumisen henkilökohtaiset edellytykset [55] 69
Ei-katolisten kristittyjen osallistuminen [56] 70
Osallistuminen viestintävälineiden kautta [57] 72
Sairaiden aktiivinen osallistuminen [58] 72
Vangit [59] 73
Siirtolaiset ja osallistuminen eukaristiaan [60] 74
Suuret konselebraatiot [61] 74
Latinan kieli [62] 75
Eukaristian vietto pienryhmissä [63] 76

Sisäinen osallistuminen eukaristian viettoon 76

Mystagoginen katekeesi [64] 76
Kunnioitus eukaristiaa kohtaan [65] 79

Adoraatio ja eukaristinen hurskaus 79

Eukaristian vieton ja adoraation suhde [66] 79
Eukaristinen adoraatio [67] 81

Eukaristisen hartauden muotoja [68] 82
Tabernaakkelin paikka kirkossa [69] 82

KOLMAS OSA
EUKARISTIA, SALAISUUS ELETTÄVÄKSI 84

Kristillisen elämän eukaristinen muoto 84

Hengellinen palvelus – *logiké latreía* (Room. 12:1) [70] 84
Eukaristisen kultin kaiken käsittävä vaikutus [71] 86
Iuxta dominicam viventes – eläminen sunnuntain mukaisesti [72] 87
Sunnuntaivelvollisuus [73] 88
Levon ja työn merkitys [74] 89
Sunnuntaikokoontuminen papin puuttuessa [75] 90
Kristillisen elämän eukaristinen muoto, kirkkoon kuuluminen [76] 92
Eukaristinen spiritualiteetti ja kulttuuri [77] 94
Eukaristia ja kulttuurien evankelioiminen [78] 95
Eukaristia ja uskovat maallikot [79] 95
Eukaristia ja papillinen spiritualiteetti [80] 97
Eukaristia ja Jumalalle vihitty elämä [81] 98
Eukaristia ja moraalinen muutos [82] 99
Eukaristinen johdonmukaisuus [83] 100

Eukaristia, salaisuus julistettavaksi 101

Eukaristia ja lähetystehtävä [84] 101
Eukaristia ja todistus [85] 102
Kristus Jeesus, ainoa Pelastaja [86] 103
Vapaus viettää jumalanpalvelusta [87] 104

Eukaristia, maailmalle tarjottava salaisuus 105

Eukaristia, maailman elämän edestä murrettu leipä [88] 105
Eukaristian salaisuuden yhteiskunnalliset vaikutukset [89] 106
Totuuden ruoka ja ihmisen hätä [90] 108
Kirkon yhteiskunnallinen opetus [91] 109
Maailman pyhittäminen ja luomakunnan suojeleminen [92] 110
Eukaristisen kompendiumin hyöty [93] 112

PÄÄTÖS [94-97] 113

JOHDANTO

1. ”Rakkauden sakramentti”[1], pyhä eukaristia, on lahja, jossa Jeesus Kristus antaa itsensä ja paljastaa Jumalan äärettömän rakkauden jokaista ihmistä kohtaan. Tässä ihmeellisessä sakramentissa ilmenee suurin rakkaus, joka saa ”antamaan elämänsä ystäviensä edestä” (Joh. 15:13). Jeesus ”rakasti heitä loppuun asti” (vrt. Joh. 13:1). Tällä ilmaisulla evankelista johdattaa meidät Jeesuksen toteuttamaan äärettömän nöyryyden tekoon: ennen kuin hän kuolee ristillä meidän puolestamme, hän kietoo vyötäisilleen pellavaliinan ja pesee opetuslastensa jalat. Samalla tavalla Jeesus eukaristian sakramentissa jatkuvasti rakastaa meitä ”loppuun asti”, aina ruumiinsa ja verensä uhraamiseen saakka. Millaisen hämmästyksen apostolien sydämissä täytyikään vallita tuon aterian aikana Herran tekojen ja sanojen vuoksi! Millaista ihmetystä eukaristian salaisuuden täytyy herättää meidänkin sydämissämme!

1 Vrt. pyhä Tuomas Akvinolainen, *Summa Theologiae* III, q. 73, a. 3.

Totuuden ruoka

2. Alttarin sakramentissa Herra kohtaa ihmisen, joka on luotu Jumalan kuvaksi ja kaltaiseksi (vrt. 1. Moos. 1:27), ja tulee hänen matkakumppanikseen. Tässä sakramentissa Herra tulee ruoaksi ihmiselle, jolla on totuuden ja vapauden nälkä. Koska vain totuus voi tehdä meidät todella vapaiksi (vrt. Joh. 8:36), Kristus tekee itsestään meille totuuden ruoan. Tarkkaa inhimillisen todellisuuden tuntemusta osoittaen pyhä Augustinus huomautti, että ihminen liikkuu spontaanisti eikä pakotettuna, kun hän kohtaa jotakin, joka vetää häntä puoleensa ja joka herättää hänessä kaipauksen. Kysyessään, mikä ihmistä lopulta sisimmässään liikuttaa, pyhä piispa totesi: ”Mitä sielu kaipaa palavammin kuin totuutta?”[2] Jokainen ihminen kantaa itsessään tukahduttamatonta kaipausta lopullista, ratkaisevaa totuutta kohtaan. Siksi Herra Jeesus, ”tie, totuus ja elämä” (Joh. 14:6), kääntyy ihmisen, janoisen pyhiinvaeltajan sydämen puoleen, elämän lähdettä ja totuutta kaipaavan sydämen puoleen. Jeesus Kristus on ihmiseksi tullut totuus, joka vetää puoleensa maailman. ”Jeesus on ihmisen vapauden johtotähti. Ilman häntä vapaus menettää suuntansa, sillä ilman totuuden tuntemista vapaus rappeutuu, muuttuu irralliseksi, pelkäksi mielivallaksi. Hänen kanssaan vapaus löytää itsensä.”[3] Eukaristian sakramentissa Jeesus osoittaa meille erityisesti rakkauden totuuden, joka on itse Jumalan olemus. Tämä evankeliumin totuus koskee jokaista ihmistä ja koko ihmistä. Siksi kirkko, joka löytää eukaristiassa elävän keskuksensa, pyrkii jatkuvasti julistamaan kaikille, *opportune, importune* (sopivaan ja sopimattomaan aikaan, vrt. 2. Tim. 4:2), että Jumala

2 Pyhä Augustinus, *In Iohannis Evangelium Tractatus*, 26.5: PL 35, 1609.

3 Benedictus XVI, puhe Uskonopin kongregaation täysistunnon osallistujille (10. helmikuuta 2006): AAS 98 (2006), 255.

on rakkaus.[4] Juuri siksi, että Kristus teki itsensä meille totuuden ruoaksi, kirkko kääntyy ihmisen puoleen ja kutsuu häntä vapaasti vastaanottamaan Jumalan lahjan.

Eukaristisen riituksen kehitys

3. Tarkastellessamme Jumalan kirkon kaksituhatvuotista historiaa, jota ohjaa Pyhän Hengen viisas toiminta, voimme kiitollisina ihailla niiden rituaalisten muotojen järjestynyttä kehitystä, joissa muistamme pelastuksemme tapahtumaa. Kaikissa kirkon historian vaiheissa – moninaisista ensimmäisten vuosisatojen muodoista, jotka yhä säteilevät vanhojen idän kirkkojen riiteissä, aina roomalaisen riituksen leviämiseen, Trenton kirkolliskokouksen ja pyhän Pius V:n messukirjan selviin ohjeisiin ja Vatikaanin II kirkolliskokouksen tahtomaan liturgiseen uudistukseen saakka – eukaristian vietto, kirkon elämän ja lähetystehtävän lähde ja huippu, säteilee liturgisessa riitissä koko monimuotoisessa rikkaudessaan. Piispainsynodin XI tavallinen yleiskokous, joka pidettiin 2.-23. lokakuuta 2005 Vatikaanissa, ilmaisi syvän kiitoksen Jumalalle tästä historiasta, tunnistaen siinä vaikuttavan Pyhän Hengen ohjauksen. Erityisesti synodin isät totesivat ja vahvistivat, että Vatikaanin II kirkolliskokouksesta lähtien toteutetulla liturgisella uudistuksella on ollut suotuisa vaikutus kirkon elämään.[5] Piispainsynodilla oli mahdollisuus arvioida tuon uudistuksen vastaanottamista kirkolliskokouksen jälkeisenä aikana. Monissa puheenvuoroissa sitä kiiteltiin. Todettiin, että vaikeudet ja jotkut esiin tulleet väärinkäytöksetkään eivät voi varjostaa litur-

4 Vrt. Benedictus XVI, puhe piispainsynodin pääsihteeristön varsinaisen neuvoston jäsenille (1. kesäkuuta 2006): *L'Osservatore Romano* 2. kesäkuuta 2006, s. 5.

5 Vrt. propositio 2.

gisen uudistuksen hyvyyttä ja pätevyyttä; se sisältää rikkauksia, joita ei edelleenkään ole täysin tutkittu. Konkreettisesti kirkolliskokouksen tahtomat muutokset on ymmärrettävä riituksen historiallista kehitystä leimaavan ykseyden puitteissa, ilman keinotekoisia katkoksia.[6]

Piispainsynodi ja eukaristian vuosi

4. On myös korostettava eukaristiaa käsitelleen piispainsynodin suhdetta siihen, mitä kirkon elämässä on tapahtunut viime vuosina. Ennen kaikkea on muisteltava suurta riemuvuotta 2000, jolla rakastettu edeltäjäni, Jumalan palvelija Johannes Paavali II, johdatti kirkon kolmannelle kristilliselle vuosituhannelle. Tuolla riemuvuodella oli vahva eukaristinen ulottuvuus. Ei voi unohtaa, että piispainsynodia edelsi ja tietyssä mielessä valmisteli eukaristian vuosi, jota Johannes Paavali II kaukonäköisesti tahtoi koko kirkon viettävän. Tuo vuosi alkoi kansainvälisessä eukaristisessa kongressissa Guadalajarassa lokakuussa 2004 ja päättyi 23. lokakuuta 2005 piispainsynodin XI yleiskokouksen lopussa, kun kanonisoitiin viisi erityisesti eukaristisesta hurskaudestaan tunnettua autuasta: piispa Józef Bilczewski, papit Gaetano Catanoso, Zygmunt Gorazdowski ja Alberto Hurtado Cruchaga sekä kapusiiniveli Felix Nicosialainen. Johannes Paavali II:n apostolisen kirjeen *Mane nobiscum Domine*[7] ja Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaation ehdotusten[8] ansiosta hiippakunnat ja eri

6 Viittaan tässä jatkuvuuden hermeneutiikan tarpeeseen myös Vatikaanin II kirkolliskokouksen jälkeisen liturgisen kehityksen oikean tulkinnan suhteen: vrt. Benedictus XVI, puhe Rooman kuurialle (22. joulukuuta 2005): AAS 98 (2006), 44-45.

7 Vrt. AAS 97 (2005), 337-352.

8 Vrt. ehdotuksia eukaristian vuotta varten (15. lokakuuta 2004): *L'Osservatore Romano* 15. lokakuuta 2004, liite.

kirkolliset ryhmät toteuttivat lukuisia aloitteita herättääkseen ja kasvattaakseen uskovissa eukaristista uskoa, viettääkseen eukaristiaa paremmin, edistääkseen eukaristista adoraatiota ja rohkaistakseen todellista solidaarisuutta, joka eukaristiasta lähtien saavuttaa hädänalaiset. Lopuksi on mainittava kunnioitetun edeltäjäni viimeinen tärkeä kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia*[9], jolla hän jätti meille varman opetusviran lausunnon eukaristiaa koskevasta opista ja viimeisen todistuksen siitä, kuinka keskeinen asema tällä jumalallisella sakramentilla oli hänen elämässään.

Tämän apostolisen kehotuskirjeen tarkoitus

5. Tämän synodinjälkeisen apostolisen kehotuskirjeen tarkoitus on koota viimeisessä piispainsynodin tavallisessa yleiskokouksessa esiin nousseiden pohdintojen ja ehdotusten monimuotoinen rikkaus – *Lineamenta, Propositiones*, *Instrumentum laboris*, *Relationes ante et post disceptationem,* synodin isien, tarkkailijoiden ja veljellisten delegaattien puheenvuorot – ja tarjota joitakin perustavia suuntaviivoja, jotta kirkossa heräisi uusi eukaristinen into ja palo. Tietoisena laajasta oppia ja järjestystä koskevasta perinnöstä, joka vuosisatojen kuluessa on koottu tämän sakramentin osalta[10], tässä asiakirjassa haluan ennen

9 Vrt. AAS 95 (2003), 433-475. Ks. myös Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaation instruktio *Redemptionis Sacramentum* (25. maaliskuuta 2004): AAS 96 (2004), 549-601, joka julkaistiin Johannes Paavali II:n tahdosta.

10 Muistaaksemme vain tärkeimmät: Trenton kirkolliskokous, oppi ja kaanonit pyhästä messu-uhrista, DS 1738-1759; Leo XIII, kiertokirje *Mirae caritatis* (28. toukokuuta 1902): ASS (1903), 115-136; Pius XII, kiertokirje *Mediator Dei* (20. marraskuuta 1947): AAS 39 (1947), 521-595; Paavali VI, kiertokirje *Mysterium fidei* (3. syyskuuta 1965): AAS 57 (1965), 753-774; Johannes Paavali II, kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003): AAS 95 (2003), 433-475; Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio, instruktio *Eucharisticum mysterium* (25. toukokuuta 1967): AAS 59 (1967), 539-573; instruktio *Liturgiam authenticam* (28. maaliskuuta 2001): AAS 93 (2001), 685-726.

kaikkea korostaa synodin isien toivomusta[11], että kristityt ymmärtäisivät syvällisemmin suhteen *eukaristian salaisuuden*, *liturgisen toimituksen* ja eukaristiasta, rakkauden sakramentista, johtuvan *uuden hengellisen jumalanpalveluksen* välillä. Siksi asetan tämän kehotuskirjeen ensimmäisen kiertokirjeeni *Deus caritas est* rinnalle. Siinä puhuin useita kertoja eukaristian sakramentista korostaakseni sen suhdetta kristilliseen rakkauteen, sekä Jumalan että lähimmäisen rakkauteen: ”Ihmiseksi tullut Jumala vetää meidät kaikki luoksensa. Siitä ymmärrämme, että *agapesta* tulee nyt myös eukaristian nimitys. Siinä Jumalan *agape* tulee ruumiillisena luoksemme vaikuttaakseen edelleen meissä ja meidän kauttamme.”[12]

11 Vrt. propositio 1.

12 Kiertokirje *Deus caritas est*, 14: AAS 98 (2006), 229.

ENSIMMÄINEN OSA

EUKARISTIA, SALAISUUS USKOTTAVAKSI

”Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt. Se on Jumalan teko” (Joh. 6:29)

Kirkon eukaristinen usko

6. *”Tämä on uskon salaisuus!”* Näillä välittömästi konsekraation jälkeen lausutuilla sanoilla pappi julistaa vietettävää salaisuutta ja ilmaisee ihmettelevän kunnioituksensa sitä kohtaan, että leipä ja viini ovat substantiaalisesti (olemukseltaan) muuttuneet Herran Jeesuksen ruumiiksi ja vereksi. Se on kaiken inhimillisen ymmärryksen ylittävä todellisuus. Eukaristia on todellakin ”uskon salaisuus”, ”uskomme yhteenveto ja summa”.[13] Kirkon usko on olennaisesti eukaristista uskoa,

13 *Katolisen kirkon katekismus,* 1327.

ja sitä ravitaan erityisesti eukaristian pöydässä. Usko ja sakramentit ovat kaksi toisiaan täydentävää kirkollisen elämän ulottuvuutta. Jumalan sanan julistuksen herättämää uskoa ravitaan ja se kasvaa sakramenteissa tapahtuvassa armontäyteisessä kohtaamisessa ylösnousseen Herran kanssa: ”Usko ilmaistaan riitissä ja riitti vahvistaa ja lujittaa uskoa.”[14] Siksi alttarin sakramentti on aina kirkon elämän keskus: ”Eukaristian ansiosta kirkko syntyy aina uudelleen!”[15] Mitä elävämpi on Jumalan kansan eukaristinen usko, sitä syvempää on sen osallistuminen kirkolliseen elämään ja sitä vakuuttuneemmin se sitoutuu lähetystehtävään, jonka Kristus uskoi opetuslapsilleen. Siitä todistaa kirkon historia. Jokainen suuri uudistus liittyy jollakin tavalla siihen, että löydetään uudelleen usko Herran eukaristiseen läsnäoloon kansansa keskellä.

Pyhä Kolminaisuus ja eukaristia

Leipä, joka on tullut taivaasta

7. Ensimmäinen eukaristisen uskon todellisuus on itse Jumalan salaisuus, Kolminaisuuden rakkaus. Jeesuksen keskustelussa Nikodemoksen kanssa on siitä valaiseva ilmaus: ”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän. Ei Jumala lähettänyt Poikaansa maailmaan sitä tuomitsemaan, vaan pelastamaan sen” (Joh. 3:16-17). Nämä sanat osoittavat Jumalan lahjan syvimmän juuren. Jeesus ei eukaristiassa anna ”jotakin”, vaan itsensä; hän uhraa ruumiinsa ja vuodattaa verensä. Näin hän

14 Propositio 16.

15 Benedictus XVI, saarna Rooman piispanistuimen haltuunottamismessussa (7. toukokuuta 2005): AAS 97 (2005), 752.

lahjoittaa koko olemassaolonsa ja paljastaa tuon rakkauden alkuperäisen lähteen. Hän on ikuinen Poika, jonka Isä antoi meille. Evankeliumista kuulemme edelleen, että Jeesus, ruokittuaan väkijoukon moninkertaistamalla leivät ja kalat, sanoi kuulijoilleen, jotka olivat seuranneet häntä Kapernaumin synagogaan saakka: ”Todellista taivaan leipää teille antaa minun Isäni. Jumalan leipä on se, joka tulee taivaasta ja antaa maailmalle elämän” (Joh. 6:32-33). Hän samaistaa itsensä, lihansa ja verensä, tuohon leipään: ”Minä olen tämä elävä leipä, joka on tullut taivaasta, ja se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti. Leipä, jonka minä annan, on minun lihani. Minä annan sen, että maailma saisi elää” (Joh. 6:51). Jeesus osoittaa siten olevansa elämän leipä, jonka ikuinen Isä antaa ihmisille.

Pyhän Kolminaisuuden ilmainen lahja

8. Eukaristiassa paljastuu rakkauden suunnitelma, joka ohjaa koko pelastushistoriaa (vrt. Ef. 1:10; 3:8-11). Siinä *Deus Trinitas*, joka itsessään on rakkaus (vrt. 1. Joh. 4:7-8), osallistuu täysin inhimilliseen tilanteeseemme. Leivässä ja viinissä, joiden muodoissa Kristus antaa itsensä meille pääsiäisateriassa (vrt. Luuk. 22:14-20; 1. Kor. 11:23-26), on koko jumalallinen elämä, joka tulee luoksemme ja joka jaetaan meille sakramentaalisesti. Jumala on täydellinen rakkauden yhteys Isän, Pojan ja Pyhän Hengen välillä. Jo luomisessa ihminen kutsuttiin jonkinlaiseen osallisuuteen Jumalan elävästä henkäyksestä (vrt. 1. Moos. 2:7). Mutta kuolleessa ja ylösnousseessa Kristuksessa ja Pyhän Hengen vuodattamisessa, jota ei anneta määrämitalla (vrt. Joh. 3:34), meidät on tehty osallisiksi Jumalan sisimmästä elämästä.[16] Jeesus Kristus, joka ”ikuisen henkensä

16 Vrt. propositio 4.

voimalla on antanut itsensä virheettömänä uhrina Jumalalle" (vrt. Hepr. 9:14), välittää meille eukaristian lahjassa itse jumalallisen elämän. Se on ehdottoman ilmainen lahja, joka ylitsevuotavasti täyttää Jumalan lupaukset. Kirkko ottaa vastaan tämän lahjan ja viettää ja palvoo sitä uskollisen kuuliaisena. "Uskon salaisuus" on Kolminaisuuden rakkauden salaisuus, johon meidät on armosta kutsuttu osallistumaan. Meidänkin täytyy huudahtaa pyhän Augustinuksen kanssa: "Jos näet rakkauden, näet Kolminaisuuden."[17]

Eukaristia: Jeesus, tosi uhrikaritsa

Uusi ja ikuinen liitto Karitsan veressä

9. Tehtävä, jonka vuoksi Jeesus tuli keskuuteemme, saa täyttymyksensä pääsiäissalaisuudessa. Ristin korkeudesta, josta hän vetää kaikki luokseen (vrt. Joh. 12:32), hän sanoi juuri ennen kuin "antoi Henkensä": "Kaikki on täytetty" (Joh. 19:30). Hänen kuuliaisuutensa salaisuudessa kuolemaan asti, ristinkuolemaan asti (vrt. Fil. 2:8), toteutui uusi ja ikuinen liitto. Jumalan vapaus ja ihmisen vapaus kohtasivat lopullisesti hänen ristiinnaulitussa lihassaan purkamattomassa liitossa, joka pätee ikuisesti. Jumalan Poika myös sovitti kertakaikkisesti ihmisen synnin (vrt. Hepr. 7:27; 1. Joh. 2:2; 4:10). Kuten toisaalla sanoin, "kun hän kuolee ristillä, tapahtuu Jumalan kääntyminen itseään vastaan. Siinä hän lahjoittaa ja uhraa itsensä nostaakseen ihmisen jälleen ja pelastaakseen hänet – se on rakkautta äärimmäisessä muodossaan".[18] Pääsiäissalaisuudessa on todella toteutunut vapautuksemme pahasta ja kuolemas-

17 *De Trinitate*, VIII, 8, 12: CCL 50, 287.
18 Kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 12: AAS 98 (2006), 228.

ta. Asettaessaan eukaristian Jeesus itse puhui ”uudesta ja ikuisesta liitosta” hänen vuodatetussa veressään (vrt. Matt. 26:28; Mark. 14:24; Luuk. 22:20). Tämä hänen tehtävänsä lopullinen tarkoitus oli selvä jo hänen julkisen elämänsä alussa. Kun Johannes Kastaja Jordanin rannalla näkee Jeesuksen tulevan luokseen, hän huudahtaa: ”Katsokaa: Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!” (Joh. 1:29). On merkittävää, että sama ilmaus toistuu joka kerran kun vietämme pyhää messua, papin kutsussa lähestyä alttaria: ”Katso, Jumalan Karitsa, joka pois ottaa maailman synnin. Autuaita ovat ne, jotka ovat kutsutut Karitsan ehtoollispöytään.” Jeesus on *tosi* pääsiäiskaritsa, joka uhrasi itsensä puolestamme toteuttaen siten uuden ja ikuisen liiton. Eukaristia sisältää itsessään tämän radikaalin uutuuden, joka tarjotaan meille jokaisessa eukaristian vietossa.[19]

Eukaristian asettaminen

10. Tämä johtaa meidät mietiskelemään eukaristian asettamista viimeisellä aterialla. Se tapahtui rituaalisen aterian kontekstissa, jolla muistettiin Israelin kansan perustavaa tapahtumaa: vapautusta Egyptin orjuudesta. Tämä rituaalinen ateria, joka liittyy karitsoiden uhraamiseen (vrt. 2. Moos. 12:1-28, 43-51), oli muisto menneisyydestä, mutta samalla myös profeetallinen muisto: julistus tulevasta vapautuksesta. Kansa oli kokenut, että tuo vapautus ei ollut lopullinen, koska sen historiaa yhä leimasivat orjuus ja synti. Siksi vanhan vapautuksen muisto laajeni: pyydettiin ja odotettiin syvällisempää, radikaalia, yleismaailmallista ja lopullista pelastusta. Tähän kontekstiin Jeesus tuo lahjansa uutuuden. Ylistysrukouksessa (*berakah*)

19 Vrt. propositio 3.

hän ei kiitä Isää vain menneen historian suurista tapahtumista, vaan myös omasta ”korottamisestaan”. Asettaessaan eukaristian sakramentin Jeesus ennakoi ja tekee läsnäolevaksi ristinuhrin ja ylösnousemuksensa voiton. Samalla hän paljastaa olevansa *tosi* uhrikaritsa, joka oli valittu Isän suunnitelmassa maailman luomisesta saakka, kuten luemme ensimmäisestä Pietarin kirjeestä (vrt. 1:18-20). Liittäen lahjansa tähän kontekstiin Jeesus osoittaa kuolemansa ja ylösnousemuksensa pelastavan merkityksen, salaisuuden, joka uudistaa historian ja koko maailmankaikkeuden. Eukaristian asettaminen osoittaa, kuinka Jeesuksen väkivaltaisesta ja absurdista kuolemasta tuli hänessä korkein rakkauden teko ja ihmiskunnan lopullinen vapautus pahasta.

Figura transit in veritatem

11. Tällä tavalla Jeesus liittää radikaalin uutuutensa vanhaan juutalaiseen uhriateriaan. Tuota ateriaa meidän kristittyjen ei enää tarvitse toistaa. Kuten isät oikein sanoivat, *figura transit in veritatem*: se, mikä julisti tulevia todellisuuksia, on nyt antanut sijan itse totuudelle. Vanha riitti on täytetty ja voitettu lopullisesti lihaksi tulleen Jumalan Pojan rakkauden lahjan kautta. Totuuden ruoka, puolestamme uhrattu Kristus, *dat... figuris terminum*[20]. Käskyllä ”tehkää tämä minun muistokseni” (Luuk. 22:19; 1. Kor. 11:25) hän pyytää meitä vastaamaan lahjaansa ja tekemään sen sakramentaalisesti läsnäolevaksi. Näillä sanoilla Herra siis niin sanotusti ilmaisee odotusta, että hänen kirkkonsa, joka syntyi hänen uhristaan, ottaa vastaan tämän lahjan ja Pyhän Hengen ohjaamana kehittää sakramentin vieton liturgisen muodon. Hänen täydellisen lahjan-

20 Roomalainen breviaari, lukupalvelushymni Kristuksen ruumiin ja veren juhlapyhänä.

sa muisto ei ole pelkkää viimeisen aterian toistamista, vaan juuri eukaristia eli kristillisen jumalanpalveluksen radikaali uutuus. Jeesus jätti siten meille tehtävän käydä sisään hänen ”hetkeensä”: ”Eukaristia vetää meidät mukaan Jeesuksen uhritekoon. Emme ota vastaan ihmiseksi tullutta logosta vain staattisesti, vaan meidät viedään sisään hänen uhrinsa tapahtumaan.”[21] Hän ”vetää meidät itseensä”.[22] Leivän ja viinin olemuksellinen muuttuminen hänen ruumiikseen ja verekseen tuo luomakuntaan radikaalin muutosprinsiipin – meille nykyään hyvin tuttua esimerkkiä käyttääksemme: eräänlaisen ”ydinfission”. Se tuo kaiken olemassaolevan sydämeen muutoksen, jonka on määrä saada liikkeelle todellisuuden muutosprosessi. Sen lopullinen päämäärä on koko maailman kirkastaminen, kunnes Jumala on kaikkea kaikissa (vrt. 1. Kor. 15:28).

Pyhä Henki ja eukaristia

Jeesus ja Pyhä Henki

12. Sanansa ja leivän ja viinin kautta Herra itse tarjosi meille uuden jumalanpalveluksen olennaiset elementit. Kirkko, hänen morsiamensa, on kutsuttu viettämään eukaristista ateriaa päivästä päivään hänen muistokseen. Siten kirkko kirjoittaa sulhasensa lunastusuhrin ihmisten historiaan ja tekee sen sakramentaalisesti läsnäolevaksi kaikissa kulttuureissa. Tätä suurta salaisuutta vietetään liturgisissa muodoissa, joita

21 Benedictus XVI, kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 13: AAS 98 (2006), 228.

22 Vrt. Benedictus XVI, saarna, Marienfeld (21. elokuuta 2005): AAS 97 (2005), 891-892.

kirkko Pyhän Hengen ohjaamana kehittää ajassa ja paikassa.[23] Meidän on uudistettava tietoisuutemme Pyhän Hengen ratkaisevasta roolista liturgisen muodon kehityksessä ja jumalallisten salaisuuksien syvemmässä ymmärtämisessä. Lohduttaja, esikoislahja uskoville[24], joka toimi jo luomistyössä (vrt. 1. Moos. 1:2), on täysin läsnä lihaksitulleen Sanan koko elämässä. Jeesus Kristus sikiää Neitsyt Mariassa Pyhän Hengen vaikutuksesta (vrt. Matt. 1:18; Luuk. 1:35). Julkisen tehtävänsä alussa, Jordanin rannalla, hän näkee Hengen laskeutuvan ylleen kyyhkysen muodossa (vrt. Matt. 3:16 ja rinnakkaiskohdat). Tässä samassa Hengessä hän toimii, puhuu ja riemuitsee (vrt. Luuk. 10:21), ja Hengessä hän voi antaa itsensä uhriksi (vrt. Hepr. 9:14). Niin sanotussa ”jäähyväispuheessaan” Johanneksen evankeliumissa Jeesus liittää selvästi toisiinsa sen, että hän lahjoittaa elämänsä pääsiäissalaisuudessa, ja sen, että Henki lahjoitetaan hänen omilleen (vrt. Joh. 16:7). Noustuaan kuolleista, kantaen lihassaan kärsimyksen merkkejä, hän voi vuodattaa Henkensä (vrt. Joh. 20:22) tehden opetuslapset osallisiksi lähetystehtävästään (vrt. Joh. 20:21). Henki opettaa opetuslapsille kaiken ja muistuttaa heidän mieliinsä kaiken, mitä Kristus sanoi (vrt. Joh. 14:26), koska hän, Totuuden Henki (vrt. Joh. 15:26), johdattaa opetuslapset koko totuuteen (vrt. Joh. 16:13). Apostolien tekojen kertomuksessa Henki laskeutuu apostolien ylle, kun he olivat kokoontuneina rukoukseen yhdessä Marian kanssa helluntaipäivänä (vrt. 2:1-4), ja innoittaa heidät lähetystyöhön: julistamaan kaikille kansoille hyvää sanomaa. Hengen toiminnan voimasta Kristus itse on jatkuvasti läsnä ja toimii kirkossaan sen elävästä keskuksesta eli eukaristiasta käsin.

23 Vrt. propositio 3
24 Vrt. roomalainen messukirja, IV eukaristinen rukous.

Pyhä Henki ja eukaristian vietto

13. Tältä kannalta ymmärrämme Pyhän Hengen ratkaisevan roolin eukaristian vietossa ja erityisesti transsubstantiaatiossa. Tietoisuus siitä näkyy selvästi kirkkoisillä. Pyhä Kyrillos Jerusalemilainen muistuttaa katekeeseissaan, että me ”pyydämme laupiasta Jumalaa lähettämään Pyhän Henkensä edessämme olevien lahjojen ylle, jotta hän muuttaisi leivän Kristuksen ruumiiksi ja viinin Kristuksen vereksi. Se, mitä Pyhä Henki koskettaa, pyhitetään ja muutetaan kokonaan”.[25] Myös pyhä Johannes Khrysostomos korostaa, että pappi huutaa avuksi Pyhää Henkeä viettäessään uhria;[26] Elian tavoin pappi kutsuu Pyhää Henkeä, jotta ”armon laskeutuessa uhrin ylle sen kautta syttyisivät kaikkien sielut”.[27] Uskovien hengellisen elämän kannalta olisi hyvin tärkeää tuntea paremmin anaforan rikkaus. Kristuksen viimeisellä aterialla lausumien sanojen ohella se sisältää epikleesin eli pyynnön Isälle, että hän lähettäisi Hengen lahjan, jotta leivästä ja viinistä tulisi Jeesuksen Kristuksen ruumis ja veri ja jotta ”koko yhteisöstä tulisi yhä enemmän Kristuksen ruumis”.[28] Henki, jota selebrantti pyytää alttarille asetettujen leivän ja viinin lahjojen ylle, yhdistää uskovat ”yhdeksi ruumiiksi” ja tekee heistä Isälle otollisen hengellisen uhrin.[29]

---

25 Katekeesi XXIII, 7: PG 33, 1114s.

26 Vrt. *Pappeudesta*, VI, 4: PG 48, 681.

27 Sama, III, 4: PG 48, 642.

28 Propositio 22.

29 Vrt. propositio 42: ”Tämä eukaristinen kohtaaminen toteutuu Pyhässä Hengessä, joka muuttaa ja pyhittää meidät. Hän herättää opetuslapsessa päättäväisen tahdon julistaa rohkeasti toisille sitä, minkä on kuullut ja kokenut, johdattaakseen heidätkin samaan kohtaamiseen Kristuksen kanssa. Tällä tavalla kirkon lähettämä opetuslapsi avautuu lähetystyölle vailla rajoja.”

Eukaristia ja kirkko

Eukaristia, kirkon kausaalinen prinsiippi

14. Eukaristian sakramentin kautta Jeesus liittää uskovat ”hetkeensä”. Tällä tavalla hän näyttää meille siteen, jonka hän tahtoi perustaa itsensä ja meidän välillemme, hänen persoonansa ja kirkon välille. Ristinuhrissa Kristus itse synnytti kirkon morsiamenaan ja ruumiinaan. Kirkkoisät mietiskelivät usein suhdetta Eevan välillä, joka tuli nukkuvan Aadamin kyljestä (vrt. 1. Moos. 2:21-23), ja uuden Eevan eli kirkon välillä, joka tuli kuolonunta nukkuvan Kristuksen avatusta kyljestä. Johannes kertoo, että Kristuksen lävistetystä kyljestä vuoti verta ja vettä (vrt. Joh. 19:34): ne ovat sakramenttien symboli.[30] Kontemplatiivinen katse ”häneen, jonka he ovat lävistäneet” (Joh. 19:37) johtaa meidät pohtimaan kausaalista suhdetta Kristuksen uhrin, eukaristian ja kirkon välillä. Kirkko ”elää eukaristiasta”.[31] Koska eukaristiassa tulee läsnäolevaksi Kristuksen lunastusuhri, on ennen kaikkea tunnistettava, että ”eukaristian kausaalinen vaikutus on läsnä jo kirkon alussa”.[32] Eukaristia on Kristus, joka antaa itsensä meille ja rakentaa meitä jatkuvasti ruumiinaan. Kun siis on olemassa hätkähdyttävä vuorovaikutus eukaristian välillä, joka rakentaa kirkkoa, ja kirkon välillä, joka ”tekee” eukaristian,[33] ensisijainen kausaalisuus ilmenee ensimmäisestä muotoilusta: kirk-

30 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Lumen gentium*, 3; ks. esimerkiksi pyhä Johannes Khrysostomos, katekeesi 3,13-19: SC 50, 174-177.

31 Johannes Paavali II, kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003), 1: AAS 95 (2003), 433.

32 Sama, 21: AAS 95 (2003), 447.

33 Vrt. Johannes Paavali II, kiertokirje *Redemptor hominis* (4. maaliskuuta 1979), 20: AAS 71 (1979), 309-316; *Dominicae Cenae* (24. helmikuuta 1980), 4: AAS 72 (1980), 119-121.

ko voi viettää ja palvoa eukaristiassa läsnä olevan Kristuksen salaisuutta juuri siksi, että Kristus itse on ensin antanut itsensä kirkolle ristinuhrissa. Kirkon mahdollisuus ”tehdä” eukaristia on täysin juurtunut siihen, että Kristus lahjoitti itsensä kirkolle. Tässäkin näemme heijastuksen pyhän Johanneksen sanoista: ”Hän on ensin rakastanut meitä” (1. Joh. 4:19). Niin mekin jokaisessa eukaristian vietossa tunnustamme Kristuksen lahjan ensisijaisuuden. Eukaristian kausaalinen vaikutus kirkon alussa paljastaa lopullisesti, kuinka sekä kronologisesti että ontologisesti ensisijaista on se tosiasia, että Kristus rakasti meitä ”ensin”. Hän on ikuisesti se, joka rakasti meitä ensin.

Eukaristia ja kirkollinen yhteys

15. Eukaristia on siis konstitutiivista kirkon olemassaololle ja toiminnalle. Siksi kristillisessä antiikissa samat sanat *Corpus Christi* tarkoittivat Kristuksen Neitsyt Mariasta syntynyttä ruumista, hänen eukaristista ruumistaan ja hänen kirkollista ruumistaan.[34] Tämä selvä tradition tosiseikka auttaa meitä ymmärtämään selvemmin Kristuksen ja kirkon erottamattomuuden. Antaessaan itsensä uhriksi puolestamme Herra Jeesus viittasi tuossa lahjassaan vaikuttavasti kirkon salaisuuteen. On merkittävää, että toisessa eukaristisessa rukouksessa, jossa huudetaan avuksi Lohduttajaa, rukous kirkon ykseyden puolesta on muotoiltu seuraavasti: *”Lahjoita meille osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja vereen ja kokoa meidät yhteen Pyhässä Hengessä.”* Se auttaa meitä käsittämään, että eukaristian sakramentin *res* on uskovien ykseys kirkon yhteydessä. Eukaristia on siis kirkon, yhteyden salaisuuden, juuri.[35]

34 Vrt. propositio 5.

35 Vrt. pyhä Tuomas Akvinolainen, *Summa Theologiae*, III, q. 80, a. 4.

Eukaristian ja *communion* suhteeseen kiinnitti huomiota jo Jumalan palvelija Johannes Paavali II kiertokirjeessään *Ecclesia de Eucharistia*. Hän puhui Kristuksen muistoateriasta ”kirkon ykseyden [*communio*] korkeimpana sakramentaalisena ilmauksena”.[36] Kirkollisen yhteyden ykseys ilmenee konkreettisesti kristillisissä yhteisöissä ja uudistuu eukaristian vietossa, joka yhdistää ne ja erottaa ne paikalliskirkoiksi, ”*in quibus et ex quibus una et unica Ecclesia catholica exsistit*” [ne itse ovat ja ne muodostavat yhden ja ainoan katolisen kirkon].[37] Juuri yhden ainoan eukaristian todellisuus, jota vietetään jokaisessa hiippakunnassa oman piispan ympärille kokoontuneina, saa meidät käsittämään, kuinka paikalliskirkot ovat *in* ja *ex Ecclesia*. ”Herran eukaristisen ruumiin ykseys ja jakamattomuus merkitsee hänen mystisen ruumiinsa, yhden ja jakamattoman kirkon, ykseyttä. Eukaristisesta keskuksesta johtuu jokaisen viettävän yhteisön, jokaisen paikalliskirkon välttämätön avoimuus: Herran avattujen käsivarsien vetämänä se liitetään hänen yhteen ja jakamattomaan ruumiiseensa.”[38] Siksi eukaristian vietossa jokainen uskova on *hänen* kirkossaan, eli Kristuksen kirkossa. Tältä oikein ymmärretyltä eukaristiselta näkökannalta kirkollinen yhteys osoittautuu luonnostaan katoliseksi todellisuudeksi.[39] Kirkollisen yhteyden eukaristisen juuren korostaminen voi olla merkittävä panos myös

36 Johannes Paavali II, kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003), 38: AAS 95 (2003), 458.

37 Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 23.

38 Uskonopin kongregaatio, *Communionis Notio* (28. toukokuuta 1992), 11: AAS 85 (1993), 844-845.

39 Propositio 5: “Termi ‘katolinen’ ilmaisee universaalisuutta, joka johtuu siitä ykseydestä, jota jokaisessa kirkossa vietetty eukaristia edistää ja rakentaa. Paikalliskirkoilla on yleismaailmallisessa kirkossa, eukaristiassa, tehtävä tehdä näkyväksi ykseytensä ja erilaisuutensa. Tämä veljellisen rakkauden side tuo näkyviin trinitaarisen kommuunion. Kirkolliskokoukset ja synodit ilmaisevat historiassa tätä kirkon veljellistä ulottuvuutta.”

ekumeenisessa vuoropuhelussa niiden kirkkojen ja kirkollisten yhteisöjen kanssa, jotka eivät ole täydessä yhteydessä Pietarin istuimen kanssa. Eukaristia luo objektiivisesti vahvan yhteyden siteen katolisen kirkon ja ortodoksisten kirkkojen välillä, jotka ovat säilyttäneet eukaristian salaisuuden autenttisen ja kokonaisen luonteen. Samalla eukaristian kirkollisen luonteen korostaminen voi olla tärkeä elementti vuoropuhelussa reformaatiosta syntyneiden yhteisöjen kanssa.[40]

Eukaristia ja sakramentit

Kirkon sakramentaalisuus

16. Vatikaanin II kirkolliskokous muistutti, että ”muut sakramentit samoin kuin kaikki kirkolliset palvelutehtävät ja apostolaatin toimet ovat läheisessä yhteydessä pyhään eukaristiaan ja suuntautuvat sitä kohti. Pyhin eukaristiahan sisältää Kirkon koko hengellisen hyvän, nimittäin Kristuksen itsensä, meidän pääsiäislampaamme ja elävän leivän. Lihansa kautta, jonka Pyhä Henki on tehnyt eläväksi ja joka luo elämää, hän lahjoittaa elämän ihmisille, jotka kutsutaan ja johdatetaan uhraamaan itsensä, työnsä ja koko luomakunnan yhdessä hänen kanssaan”.[41] Tämä eukaristian läheinen yhteys kaikkiin muihin sakramentteihin ja kristilliseen elämään ymmärretään parhaiten mietiskelemällä kirkon salaisuutta sakramenttina.[42] Vatikaanin II kirkolliskokous sanoi: ”Kirkko on Kristuksessa ikään kuin sakramentti, ts. mitä läheisimmän Jumala-yhteyden ja koko ihmiskunnan ykseyden merkki ja välikappale.”[43]

40 Vrt. sama.
41 Dekreetti *Presbyterorum Ordinis*, 5.
42 Vrt. propositio 14.
43 *Lumen gentium*, 1.

Kuten pyhä Cyprianus sanoi, se on ”Isän, Pojan ja Pyhän Hengen ykseyden yhdistämä kansa”,[44] Kolminaisuuden yhteyden sakramentti.

Se, että kirkko on ”kaikenkäsittävä pelastuksen sakramentti”[45], osoittaa, että sakramentaalinen ”talous” määrittää lopulta tavan, jolla Kristus, ainoa Pelastaja, Hengen kautta saavuttaa elämämme erityiset olosuhteet. Kirkko *vastaanottaa itsensä* ja samalla *ilmaisee itsensä* seitsemässä sakramentissa, joiden kautta Jumalan armo vaikuttaa konkreettisesti uskovien elämään, jotta koko elämästä, Kristuksen lunastamana, tulisi Jumalalle otollista palvelusta. Tältä kannalta haluan korostaa joitakin synodin isien esiin nostamia elementtejä, jotka voivat auttaa meitä käsittämään sakramenttien suhteen eukaristian salaisuuteen.

I. Eukaristia ja kristillinen initiaatio

Eukaristia, kristillisen initiaation täyteys

17. Koska eukaristia todella on kirkon elämän ja lähetystehtävän lähde ja huippu, siitä seuraa ennen kaikkea, että kristillisen initiaation tien on aina suuntauduttava eukaristian sakramentin vastaanottamiseen. Kuten synodin isät sanoivat, meidän on kysyttävä, nähdäänkö kristillisissä yhteisöissämme riittävän selvästi kasteen, vahvistuksen ja eukaristian välillä vallitseva läheinen side.[46] Ei pidä koskaan unohtaa, että meidät kastetaan ja vahvistetaan eukaristiaa varten. Se tarkoittaa, että pastoraalisessa käytännössä on edistettävä ym-

44 *De Orat. Dom.*, 23: PL 4, 553.
45 *Lumen gentium*, 48; vrt. myös 9.
46 Vrt. propositio 13.

märrystä kristillisen initiaatiotien ykseydestä. Kasteen sakramentti, jossa meidät on tehty Kristuksen kaltaisiksi,[47] liitetty kirkkoon ja tehty Jumalan lapsiksi, on ovi kaikkiin sakramentteihin. Siinä meidät liitetään yhteen Kristuksen ruumiiseen (vrt. 1. Kor. 12:13), papilliseen kansaan. Osallistuminen eukaristiseen uhriin täydellistää meissä sen, mikä meille on lahjoitettu kasteessa. Myös Hengen lahjat on annettu Kristuksen ruumiin rakentamiseksi (1. Kor. 12) ja evankeliumista todistamiseksi maailmassa.[48] Siksi pyhä eukaristia tuo täyttymykseen kristillisen initiaation ja on koko sakramentaalisen elämän keskus ja päämäärä.[49]

Initiaatiosakramenttien järjestys

18. Siksi on kiinnitettävä huomiota initiaatiosakramenttien järjestykseen. Kirkossa on siitä erilaisia traditioita. Tuo moninaisuus ilmenee idän kirkollisissa tavoissa[50] ja läntisessä käytännössä koskien aikuisten initiaatiota[51] ja toisaalta lasten initiaatiota.[52] Nuo erot eivät kuitenkaan ole varsinaisesti dogmaattisia, vaan luonteeltaan pastoraalisia. Konkreettisesti on tutkittava, mikä käytäntö voisi paremmin auttaa uskovia asettamaan keskipisteeksi eukaristian sakramentin todellisuutena, johon koko initiaatio pyrkii. Läheisessä yhteistyössä Rooman kuurian osastojen kanssa piispainkokoukset tutkikoot nykyisten initiaatioteiden vaikuttavuutta, jotta yhteisöjemme kasvatustoiminta auttaisi kristittyjä kypsymään yhä enem-

47 Vrt. *Lumen gentium*, 7.
48 Vrt. sama, 11; Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Ad gentes*, 9, 13.
49 Vrt. Johannes Paavali II, *Dominicae Cenae* (24. helmikuuta 1980), 7: AAS 72 (1980), 124-127; Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Presbyterorum Ordinis*, 5.
50 Vrt. *Codex canonum ecclesiarum orientalium*, can. 710.
51 Vrt. aikuisten kristillisen initiaation kaava, yleinen johdanto 34-36.
52 Vrt. lasten kasteen kaava, johdanto 18-19.

män ja omaksumaan elämäänsä autenttisen eukaristisen suunnan, niin että he kykenevät ajallemme sopivalla tavalla kertomaan, mihin heidän toivonsa perustuu (vrt. 1. Piet. 3:15).

Initiaatio, kirkollinen yhteisö ja perhe

19. On aina muistettava, että koko kristillinen initiaatio on kääntymyksen tie, jota on toteutettava Jumalan avulla ja jatkuvassa yhteydessä kirkolliseen yhteisöön, sekä silloin, kun aikuinen pyytää päästä kirkkoon, kuten tapahtuu ensimmäisen evankelioimisen paikoissa ja monilla maallistuneilla alueilla, että silloin, kun vanhemmat pyytävät sakramentteja lapsilleen. Haluan kiinnittää huomiota ennen kaikkea kristillisen initiaation ja perheen suhteeseen. Pastoraalityössä on aina otettava kristillinen perhe mukaan initiaatiotiehen. Kasteen ja vahvistuksen vastaanottaminen ja osallistuminen ensimmäistä kertaa eukaristiaan ovat ratkaisevia hetkiä sekä nuo sakramentit vastaanottavalle ihmiselle että koko perheelle, jota kirkollisen yhteisön eri osineen on tuettava kasvatustehtävässä.[53] Tässä haluan korostaa ensikommuunion tärkeyttä. Oikeutetusti tuo päivä painuu monien uskovien mieleen ensi hetkenä, jolloin he, vaikkakin vielä alustavalla tavalla, käsittävät, kuinka tärkeää on henkilökohtainen kohtaaminen Jeesuksen kanssa. Seurakunnan pastoraalityössä on annettava asianmukainen arvo tälle merkittävälle tilaisuudelle.

53 Vrt. propositio 15.

II. Eukaristia ja parannuksen sakramentti

Läheinen suhde

20. Oikein synodin isät korostivat, että rakkaus eukaristiaa kohtaan johtaa pitämään yhä suuremmassa arvossa myös parannuksen sakramenttia.[54] Näiden sakramenttien välisen siteen vuoksi autenttiseen eukaristian merkitystä koskevaan katekeesiin täytyy sisältyä kutsu katumuksen tielle (vrt. 1. Kor. 11:27-29). Varmasti voimme todeta, että aikamme uskovia ympäröi kulttuuri, joka pyrkii poistamaan tajun synnistä[55] ja edistää pinnallista asennetta, joka johtaa unohtamaan, että on välttämätöntä olla Jumalan armossa voidakseen arvollisesti vastaanottaa sakramentaalisen kommuunion.[56] Todellisuudessa se, että menetetään tietoisuus synnistä, merkitsee aina tietynlaista pinnallisuutta Jumalan rakkauden ymmärtämisessä. On suureksi avuksi muistuttaa uskovia niistä pyhän messun riituksen elementeistä, jotka ilmaisevat tietoisuutta omasta synnistä ja samalla Jumalan laupeudesta.[57] Eukaristian ja parannuksen suhde muistuttaa meille, että synti ei koskaan ole vain yksilöä koskeva asia; se vahingoittaa aina myös

54 Vrt. propositio 7; Johannes Paavali II, kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003), 36: AAS 95 (2003), 457-458.

55 Vrt. Johannes Paavali II, *Reconciliatio et Paenitentia* (2. joulukuuta 1984), 18: AAS 77 (1985), 224-228.

56 Vrt. *Katolisen kirkon katekismus*, 1385.

57 Tässä voi ajatella Confiteoria tai papin ja seurakunnan sanoja ennen alttarille tulemista: ”Herra, en ole sen arvoinen, että tulet luokseni. Lausu vain sana, niin minä paranen.” Ei ole vailla merkitystä sekään, että liturgia määrää myös papille joitakin hyvin kauniita tradition meille antamia rukouksia, jotka muistuttavat anteeksiannon tarpeesta, kuten esimerkiksi tämä hiljaa lausuttu rukous ennen uskovien kutsumista sakramentaaliselle kommuuniolle: ”Vapahda minut pyhän ruumiisi ja veresi tähden kaikesta vääryydestä ja kaikesta pahasta. Anna minun aina elää käskyjesi mukaan äläkä koskaan salli minun erota sinusta.”

kirkollista yhteyttä, johon meidät liitettiin kasteen kautta. Siksi parannus, kuten kirkkoisät sanoivat, on *laboriosus quidam baptismus* (vaivalloinen kaste);[58] sillä he korostivat, että kääntymystien lopputulos on täyden kirkollisen yhteyden palauttaminen, joka ilmenee paluussa eukaristiaan.[59]

Joitakin pastoraalisia huolenaiheita

21. Synodi muistutti, että on piispan pastoraalinen tehtävä edistää ja elvyttää hiippakunnassaan kasvatusta eukaristiasta syntyvään kääntymykseen ja rohkaista uskovia ripittäytymään usein. Kaikki papit omistautukoot auliisti, sitoutuen ja asiantuntevasti jakamaan parannuksen sakramenttia.[60] On kiinnitettävä huomiota siihen, että rippituolit kirkoissamme olisivat hyvin näkyvissä ja toisivat ilmi tämän sakramentin merkityksen. Pyydän paimenia valvomaan sitä, kuinka parannuksen sakramenttia vietetään, ja rajoittamaan yleisen synninpäästön käytännön yksinomaan tapauksiin, joissa se on sallittua,[61] koska henkilökohtainen synninpäästö on ainoa tavanomainen muoto.[62] Koska on tärkeää löytää sakramentaalinen anteeksianto uudelleen, kaikissa hiippakunnissa tulisi

58 Vrt. pyhä Johannes Damaskolainen, *Oikea usko*, IV, 9: PG 94, 1124C; pyhä Gregorios Nazianzolainen, puhe 39, 17: PG 36, 356A; Trenton kirkolliskokous, oppi parannuksen sakramentista, luku 2: DS 1672.

59 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 11; Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Reconciliatio et Paenitentia* (2. joulukuuta 1984), 30: AAS 77 (1985), 256-257.

60 Vrt. propositio 7.

61 Vrt. Johannes Paavali II, motu proprio *Misericordia Dei* (7. huhtikuuta 2002): AAS 94 (2002), 452-459.

62 Synodin isien kanssa muistutan, että ei-sakramentaaliset katumushartaudet, jotka mainitaan parannuksen sakramentin rituaalissa, voivat olla hyödyllisiä kääntymyksen ja yhteyden hengen kasvattamiseksi kristillisissä yhteisöissä ja valmistaa sydämiä sakramentin viettoon: vrt. propositio 7.

olla *penitentiaari*.[63] Eukaristian ja parannuksen suhteen uudelleen ymmärtämisessä voi olla pätevänä apuna tasapainoinen ja syvemmin ymmärretty käytäntö hankkia *aneita* itseään varten tai vainajien puolesta. Niillä saavutetaan ”vapautus Jumalan edessä syyllisyyden puolesta jo anteeksi saatujen syntien ajallisesta rangaistuksesta”.[64] Aneiden käyttö auttaa meitä käsittämään, että vain omin voimin emme kykenisi korjaamaan tehtyä pahaa ja että jokaisen yksilön synnit vahingoittavat koko yhteisöä. Lisäksi anekäytäntö, joka viittaa sekä oppiin Kristuksen äärettömistä ansioista että oppiin pyhien yhteydestä, muistuttaa, ”kuinka läheisesti olemme yhdistyneet Kristuksessa toisiimme ja kuinka jokaisen yliluonnollinen elämä voi olla hyödyksi toisille”.[65] Koska aneen ehtoihin itsessään kuuluu ripittäytyminen ja sakramentaalinen kommuunio, anekäytäntö voi tehokkaasti tukea uskovia kääntymyksen tiellä ja auttaa löytämään eukaristian keskeisyyden kristillisessä elämässä.

III. Eukaristia ja sairaiden voitelu

22. Jeesus ei vain lähettänyt opetuslapsia parantamaan sairaita (vrt. Matt. 10:8; Luuk. 9:2; 10:9), vaan asetti heitä varten myös erityisen sakramentin: sairaiden voitelun.[66] Jaakobin kirje todistaa tuosta sakramentaalisesta eleestä jo ensimmäisessä kristillisessä yhteisössä (vrt. 5:14-16). Jos eukaristia osoittaa, kuinka Kristuksen kärsimykset ja kuolema muutettiin rakkaudeksi, sairaiden voitelu taas yhdistää kärsivän ih-

63 Vrt. CIC, can. 508.
64 Paavali VI, *Indulgentiarum doctrina* (1. tammikuuta 1967), Normae, n. 1: AAS 59 (1967), 21.
65 Sama, 9: AAS 59 (1967), 18-19.
66 Vrt. *Katolisen kirkon katekismus*, 1499-1531.

misen Kristuksen itsensä uhriin kaikkien pelastukseksi, jotta sairaskin voisi pyhien yhteyden salaisuudessa osallistua maailman lunastukseen. Näiden sakramenttien suhde näkyy myös sairauden pahetessa: ”Kirkko tarjoaa niille, jotka ovat lähtemässä tästä elämästä, pyhän eukaristian matkaevääksi.”[67] Matkalla kotiin Isän luo yhteys Kristuksen ruumiiseen ja vereen ilmenee ikuisen elämän siemenenä ja ylösnousemuksen voimana: ”Sillä, joka syö minun lihani ja juo minun vereni, on ikuinen elämä, ja viimeisenä päivänä minä herätän hänet” (Joh. 6:54). Koska pyhä matkaeväs avaa sairaille pääsiäissalaisuuden täyteyden, on varmistettava, että tätä sakramenttia jaetaan heille.[68] Huomaavainen sielunhoito sairaita kohtaan koituu varmasti koko yhteisön hengelliseksi hyödyksi, sillä sen, minkä olemme tehneet yhdelle pienimmistä, sen olemme tehneet Jeesukselle (vrt. Matt. 25:40).

IV. Eukaristia ja vihkimyksen sakramentti

In persona Christi capitis

23. Eukaristian ja vihkimyksen sakramentin läheinen yhteys johtuu Jeesuksen sanoista yläsalissa: ”Tehkää tämä minun muistokseni” (Luuk. 22:19). Kuolemansa aattona Jeesus asetti eukaristian ja samalla perusti *uuden liiton pappeuden*. Hän on pappi, uhri ja alttari: välittäjä Isän Jumalan ja kansan välillä (vrt. Hepr. 5:5-10), sovitusuhri (vrt. 1. Joh. 2:2; 4:10), joka uhraa itsensä ristin alttarilla. Kukaan ei voi sanoa ”tämä on minun ruumiini” ja ”tämä on minun vereni malja” muuten kuin Kristuksen nimessä ja persoonassa, hänen, joka on uuden ja

67 Sama, 1524.
68 Vrt. propositio 44.

ikuisen liiton ainoa ylipappi (vrt. Hepr. 8-9). Piispainsynodi oli jo muissa kokouksissaan käsitellyt vihittyä pappeutta, sekä papillista identiteettiä[69] että pappiskandidaattien koulutusta.[70] Tässä yhteydessä, viime synodin kokouksessa käydyn vuoropuhelun valossa, muistutan joistakin arvoista, jotka liittyvät eukaristian sakramentin ja vihkimyksen suhteeseen. Ennen kaikkea on välttämätöntä korostaa, että side *pyhän vihkimyksen ja eukaristian* välillä näkyy juuri messussa, jonka viettoa johtaa piispa tai pappi *Kristuksen, pään, persoonassa*.

Kirkon opin mukaan pappisvihkimys on välttämätön edellytys pätevälle eukaristian vietolle.[71] ”Virkaan vihityn kirkollisessa palvelutehtävässä Kristus itse on kirkossaan läsnä ruumiinsa päänä, laumansa paimenena, lunastusuhrin ylipappina.”[72] Varmasti vihitty pappi ”toimii koko kirkon nimissä myös osoittaessaan kirkon rukouksen Jumalalle ja ennen kaikkea uhratessaan eukaristisen uhrin”.[73] Siksi pappien on oltava tietoisia siitä, että palveluvirassa he eivät koskaan saa asettaa ensi sijalle itseään ja mielipiteitään, vaan Jeesuksen Kristuksen. Kaikki yritykset tehdä heidät itsensä liturgisen toimituksen keskipisteeksi ovat ristiriidassa papillisen identiteetin kanssa. Pappi on ennen kaikkea palvelija ja hänen on jatkuvasti pyrittävä olemaan merkki, joka viittaa Kristukseen, kuuliainen väline Herran käsissä. Se ilmenee erityisesti nöyryydessä, jolla pappi johtaa liturgista toimitusta riitusta nou-

69 Vrt. piispainsynodi, II yleiskokous, asiakirja *Ultimis temporibus* palveluviran pappeudesta (30. marraskuuta 1971): AAS 63 (1971), 898-942.

70 Vrt. Johannes Paavali II, *Pastores dabo vobis* (25. maaliskuuta 1992), 42-69: AAS 84 (1992), 729-778.

71 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 10; Uskonopin kongregaatio, kirje *Sacerdotium ministeriale* joistakin eukaristian palveluvirkaa koskevista kysymyksistä (6. elokuuta 1983): AAS 75 (1983), 1001-1009.

72 *Katolisen kirkon katekismus*, 1548.

73 Sama, 1552.

dattaen, vastaten siihen sydämellä ja mielellä, välttäen kaikkea sitä, mikä voi antaa vaikutelman sopimattomasta itsensä korostamisesta. Siksi kehotan papistoa tiedostamaan yhä syvällisemmin sen, että heidän eukaristinen palveluvirkansa on nöyrä palvelus Kristukselle ja hänen kirkolleen. Pappeus, kuten pyhä Augustinus sanoi, on *amoris officium*,[74] hyvän paimenen virka, paimenen, joka uhraa elämänsä lampaidensa edestä (vrt. Joh. 10:14-15).

Eukaristia ja pappien selibaatti

24. Synodin isät korostivat, että palveluviran pappeus vihkimyksen kautta vaatii täyttä Kristuksen kaltaiseksi tulemista. Vaikka kunnioitammekin idän erilaista käytäntöä ja traditiota, on korostettava pappien selibaatin syvällistä merkitystä; sitä pidetään oikeutetusti mittaamattomana rikkautena. Tämän vahvistaa myös idän kirkkojen käytäntö, jossa piispa valitaan vain selibaatissa elävien joukosta ja jossa pidetään suuressa arvossa lukuisten pappien päätöstä vapaasti valita selibaatti. Tuossa papin valinnassa ilmenevät erityisellä tavalla omistautuminen, joka tekee hänet Kristuksen kaltaiseksi, ja itsensä uhraaminen yksinomaan Jumalan valtakunnan hyväksi.[75] Se, että Kristus itse, ikuinen pappi, eli lähetystehtäväänsä ristinuhriin saakka naimattomana, on varma lähtökohta latinalaisen kirkon tradition merkityksen ymmärtämiseksi. Siksi pelkkä funktionaalinen käsitys pappien selibaatista ei riitä. Selibaatti on todellisuudessa erityistä Kristuksen itsensä elämäntyylin omaksumista. Tuolla valinnalla on ensi sijassa aviollinen merkitys: se on syvää samaistumista Kristuksen, sulhasen, sydämen kanssa, Kristuksen, joka antaa elämänsä

74 Vrt. *In Iohannis Evangelium Tractatus* 123,5: PL 35, 1967.
75 Vrt. propositio 11.

morsiamensa puolesta. Yhdessä suuren kirkollisen tradition, Vatikaanin II kirkolliskokouksen[76] ja edeltäjieni[77] kanssa korostan, kuinka kaunista ja merkittävää on selibaatissa eletty papillinen elämä; se on merkki, joka ilmaisee totaalista ja yksinomaista omistautumista Kristukselle, kirkolle ja Jumalan valtakunnalle. Vahvistan siksi, että selibaatti pysyy pakollisena latinalaisessa traditiossa. Kypsästi, iloiten ja omistautuen todeksi elettynä pappien selibaatti on suuri siunaus kirkolle ja yhteiskunnalle.

Papiston puute ja kutsumusten edistäminen

25. Vihkimyksen sakramentin ja eukaristian suhteen valossa synodi pohti vaikeaa tilannetta niissä hiippakunnissa, joissa on pulaa papeista. Niin ei ole vain joillakin alueilla, joilla evankeliumia julistetaan ensimmäistä kertaa, vaan myös monissa pitkään kristillisen tradition piirissä olleissa maissa. Varmasti ongelman ratkaisua auttaisi tasapuolisempi papiston jakautuminen. On siis laajasti edistettävä tietoisuutta tästä tilanteesta. Piispat ottakoot hiippakunnan pastoraalisissa tarpeissa huomioon Jumalalle vihityn elämän instituutit ja uudet kirkolliset ryhmät, kunnioittaen niiden omaa karismaa, ja rohkaiskoot kaikkia papiston jäseniä suurempaan valmiuteen palvella kirkkoa siellä missä tarvitaan, vaikka se vaatisi uhrauksiakin.[78] Synodissa keskusteltiin myös pastoraalisista aloitteista, joilla edistettäisiin erityisesti nuorten keskuudes-

76 Vrt. dekreetti *Presbyterorum Ordinis*, 16.

77 Vrt. Johannes XXIII, kiertokirje *Sacerdotii nostri primordia* (1. elokuuta 1959): AAS 51 (1959), 545-579; Paavali VI, kiertokirje *Sacerdotalis coelibatus* (24. kesäkuuta 1967): AAS 59 (1967), 657-697; Johannes Paavali II, *Pastores dabo vobis* (25. maaliskuuta 1992), 29: AAS 84 (1992), 703-705; Benedictus XVI, puhe Rooman kuurialle (22. joulukuuta 2006): *L'Osservatore Romano*, 23. joulukuuta 2006, s. 6.

78 Vrt. propositio 11.

sa sisäistä avoimuutta pappiskutsumusta kohtaan. Tällaista tilannetta ei voi ratkaista vain pragmaattisin keinoin. On vältettävä se, että piispat, johtuen ymmärrettävistä käytännön huolenaiheista papiston puutteen takia, eivät asianmukaisesti huolehtisi kutsumusten tunnistamisesta ja hyväksyisivät pappiskoulutukseen ja -vihkimykseen kandidaatteja, joilla ei ole välttämättömiä ominaisuuksia papillista palvelutehtävää varten.[79] Riittämättömästi koulutettu papisto, joka olisi hyväksytty pappisvihkimykseen ilman välttämätöntä harkintaa, tuskin voi tarjota todistusta, joka herättäisi toisissa halua vastata jalomielisesti Kristuksen kutsuun. Työhön kutsumusten edistämiseksi on otettava mukaan koko kristillinen yhteisö kaikissa ympäristöissä.[80] Luonnollisesti tähän laajaan pastoraalityöhön sisältyy myös kutsumustietoisuuden edistäminen perheissä, jotka usein ovat välinpitämättömiä tai jopa vastustavat ajatusta pappiskutsumuksesta. Avautukoot ne anteliaasti elämän lahjalle ja kasvattakoot lapsiaan olemaan avoimia Jumalan tahdolle. On ennen kaikkea oltava rohkeutta asettaa nuorten eteen radikaali päätös seurata Kristusta ja osoitettava sen vetovoima.

79 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Optatam totius* pappiskoulutuksesta, 6; CIC, can. 241, § 1 ja can. 1029; *Codex canonum ecclesiarum orientalium*, can. 342, § 1 ja can. 758; Johannes Paavali II, *Pastores dabo vobis* (25. maaliskuuta 1992), 11, 34, 50: AAS 84 (1992), 673-675, 712-714, 746-748; Papiston kongregaatio, ohjeisto pappien palveluvirasta ja elämästä *Dives Ecclesiae* (31. maaliskuuta 1994), 58: LEV, 1994, s. 56-58; Katolisen opetuksen kongregaatio, Instruktio kutsumuksen arvioimisen kriteereistä koskien niitä, joilla on homoseksuaalisia taipumuksia, heidän päästämistään seminaariin ja pappisvihkimykseen (4. marraskuuta 2005): AAS 97 (2005), 1007-1013.

80 Vrt. propositio 12; Johannes Paavali II, *Pastores dabo vobis* (25. maaliskuuta 1992) 41: AAS 84 (1992), 726-729.

Kiitollisuus ja toivo

26. Tarvitaan suurempaa uskoa ja toivoa Jumalan aloitteeseen. Vaikka joillakin alueilla on vähän pappeja, emme saa koskaan menettää luottamusta siihen, että Kristus jatkuvasti innoittaa miehiä, jotka jättäen kaiken muun omistautuvat kokonaan pyhien salaisuuksien vietolle, evankeliumin julistukselle ja pastoraaliselle palvelutehtävälle. Tässä yhteydessä haluan ilmaista koko kirkon kiitollisuuden kaikista piispoista ja papeista, jotka toteuttavat tehtäväänsä uskollisesti, omistautuen ja sitoutuen. Luonnollisesti kirkon kiitos kuuluu myös diakoneille, jotka ovat saaneet kätten päällepanemisen "ei pappeutta, vaan palvelemista varten".[81] Kuten synodi suositti, erityinen kiitos kuuluu myös *fidei donum*-papeille, jotka pätevästi ja jalomielisesti omistautuen rakentavat yhteisöä julistamalla Jumalan sanaa ja murtamalla elämän leipää, säästämättä voimiaan kirkon lähetystehtävän palveluksessa.[82] On kiitettävä Jumalaa monista papeista, jotka ovat kärsineet aina elämänsä uhraamiseen saakka palvellakseen Kristusta. Heistä näkyy kaunopuheisesti, mitä tarkoittaa olla pappi loppuun saakka. Heidän koskettava todistuksensa voi innoittaa monia nuoria seuraamaan Kristusta ja käyttämään elämänsä toisten hyväksi, löytäen juuri siten todellisen elämän.

81 Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 29.
82 Vrt. propositio 38.

V. Eukaristia ja avioliitto

Eukaristia, morsiussakramentti

27. Eukaristialla, rakkauden sakramentilla, on erityinen suhde miehen ja naisen väliseen rakkauteen avioliitossa. Syvällisempi ymmärrys tästä suhteesta on aikanamme välttämätöntä.[83] Paavi Johannes Paavali II korosti useita kertoja eukaristian morsiusluonnetta ja sen erityistä suhdetta avioliiton sakramenttiin: ”Eukaristia on lunastuksemme sakramentti. Se on Sulhasen ja morsiamen sakramentti.”[84] ”Kristuksen morsiusrakkaus kirkkoa kohtaan sävyttää koko kristillistä elämää. Jo kaste, sisäänastuminen Jumalan kansaan, on morsiussalaisuus; voisimme sanoa, että se on ’hääkylpy’, joka edeltää hääateriaa, eukaristiaa.”[85] Eukaristia vahvistaa ehtymättömällä tavalla jokaisen kristillisen avioliiton purkamatonta ykseyttä ja rakkautta. Sakramentin voimasta avioside liittyy sisäisesti eukaristiseen ykseyteen Kristuksen, sulhasen, ja kirkon, morsiamen, välillä (vrt. Ef. 5:31-32). Vastavuoroisella suostumuksella, jonka mies ja vaimo vaihtavat Kristuksessa ja joka tekee heistä elämän ja rakkauden yhteisön, on silläkin eukaristinen ulottuvuus. Paavalin teologiassa aviollinen rakkaus on sakramentaalinen merkki Kristuksen rakkaudesta kirkkoaan kohtaan – rakkaudesta, joka huipentuu ristillä, joka on ilmaus Kristuksen ”häistä” ihmiskunnan kanssa ja samalla eukaristian alkuperä ja keskus. Siksi kirkko on hengellisesti erityisen lähellä kaikkia niitä, jotka ovat perustaneet perheensä aviolii-

83 Vrt. Johannes Paavali II, *Familiaris consortio* (22. maaliskuuta 1981), 57: AAS 74 (1982), 149-150.

84 Apostolinen kirje *Mulieris dignitatem* (15. elokuuta 1988), 26: AAS 80 (1988), 1715-1716.

85 *Katolisen kirkon katekismus*, 1617.

ton sakramenttiin.[86] Perhe – kotikirkko[87] – on kirkon elämän ensisijainen ympäristö, varsinkin koska sillä on ratkaiseva rooli lasten kristillisessä kasvatuksessa.[88] Tässä kontekstissa synodi kehotti myös tunnustamaan naisen ainutlaatuisen tehtävän perheessä ja yhteiskunnassa, tehtävän, jota on puolustettava, vaalittava ja edistettävä.[89] Se, että hän on vaimo ja äiti, on välttämätön todellisuus, jota ei saa koskaan halveksia.

Eukaristia ja avioliiton ykseys

28. Juuri tämän avioliiton, perheen ja eukaristian läheisen suhteen valossa voimme tarkastella joitakin pastoraalisia ongelmia. Uskollinen, purkamaton ja muut poissulkeva side, joka yhdistää Kristuksen ja kirkon ja jota eukaristia sakramentaalisesti ilmaisee, vastaa alkuperäistä antropologista todellisuutta: miehen on määrä liittyä lopullisesti vain yhteen naiseen ja päinvastoin (vrt. Joh. 2:24; Matt. 19:5). Tältä kannalta piispainsynodi käsitteli pastoraalista käytäntöä niiden suhteen, jotka kohtaavat evankeliumin julistuksen ja tulevat kulttuureista, joissa harjoitetaan moniavioisuutta. Tuollaisessa tilanteessa eläviä ihmisiä, jotka avautuvat kristinuskolle, on autettava yhdistämään elämänsuunnitelmansa Kristuksen radikaaliin uutuuteen. Katekumenaatin aikana Kristus kohtaa heidät heidän erityisessä tilanteessaan ja kutsuu heitä täyteen rakkauden totuuteen, kohti täyttä kirkollista yhteyttä välttämättömien kieltäymysten kautta. Kirkko kulkee

86 Vrt. propositio 8.
87 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 11.
88 Vrt. propositio 8.
89 Vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kirje *Mulieris dignitatem* (15. elokuuta 1988): AAS 80 (1988), 1653-1729; Uskonopin kongregaatio, kirje katolisen kirkon piispoille miesten ja naisten yhteistyöstä kirkossa ja maailmassa (31. toukokuuta 2004): AAS 96 (2004), 671-687.

pastoraalisesti heidän rinnallaan lempeästi mutta samalla lujasti,[90] näyttäen heille ennen kaikkea sen, kuinka kristilliset salaisuudet valaisevat ihmisluontoa ja inhimillisiä tunteita.

Eukaristia ja avioliiton purkamattomuus

29. Koska eukaristia ilmaisee, että Jumalan rakkaus Kristuksessa kirkkoaan kohtaan on peruuttamatonta, ymmärrämme myös, miksi se merkitsee avioliiton sakramentin osalta sitä purkamattomuutta, jota kaikki todellinen rakkaus kaipaa.[91] Oikeutetusti synodi kiinnitti pastoraalisen huomionsa tuskalliseen tilanteeseen, jonka kokevat ne monet uskovat, jotka vietettyään avioliiton sakramenttia ovat kokeneet avioeron ja solmineet uuden liiton. Kyseessä on huolestuttava ja monimutkainen pastoraalinen ongelma, todellinen nyky-yhteiskunnan vitsaus, joka koskee kasvavassa määrin myös katolista yhteisöä. Paimenten on totuuden rakkauden vuoksi huolellisesti erotettava erilaiset tilanteet voidakseen antaa asianmukaista hengellistä apua kyseisille uskoville.[92] Piispainsynodi vahvisti kirkon pyhään Raamattuun perustuvan käytännön (vrt. Mark. 10:2-12) olla päästämättä sakramenteille eronneita uudelleen avioituneita, koska heidän asemansa ja elämäntilanteensa ovat objektiivisesti ristiriidassa sen Kristuksen ja kirkon välisen rakkauden yhteyden kanssa, jota eukaristia merkitsee ja joka siinä toteutuu. Eronneet uudelleen avioituneet kuitenkin tilanteestaan huolimatta

90 Vrt. propositio 9.

91 Vrt. *Katolisen kirkon katekismus*, 1640.

92 Vrt. Johannes Paavali II, *Familiaris consortio* (22. marraskuuta 1981), 84: AAS 74 (1982), 184-186; Uskonopin kongregaatio, kirje katolisen kirkon piispoille koskien eronneiden ja uudelleen avioituneiden uskovien eukaristista kommuuniota *Annus Internationalis Familiae* (14. syyskuuta 1994): AAS 86 (1994), 974-979.

edelleen kuuluvat kirkkoon, joka kulkee heidän rinnallaan erityistä huolta osoittaen ja toivoo heidän elävän kristillistä elämää niin paljon kuin mahdollista: osallistumalla pyhään messuun, vaikkakin vastaanottamatta kommuuniota, kuuntelemalla Jumalan sanaa, osallistumalla eukaristiseen adoraatioon, rukoilemalla, osallistumalla yhteisön elämään, keskustelemalla luottamuksellisesti papin tai hengellisen ohjaajan kanssa, omistautumalla laupeudentöihin, tekemällä katumustöitä ja sitoutumalla lastensa kasvatukseen.

Siellä, missä syntyy oikeutettuja epäilyksiä solmitun sakramentaalisen avioliiton pätevyydestä, on suoritettava välttämätön tutkimus siitä, ovatko ne perusteltuja. On myös varmistettava, kanonista oikeutta noudattaen[93], että kullakin alueella on kirkollinen oikeusistuin, joka on luonteeltaan pastoraalinen ja toimii oikein ja ajallaan.[94] Jokaisessa hiippakunnassa on oltava riittävä määrä henkilöitä, joilla on tarvittava koulutus, jotta kirkolliset oikeusistuimet voivat toimia tehokkaasti. Muistutan, että ”on vakava velvollisuus tuoda kirkon institutionaalinen toiminta oikeusistuimissa yhä lähemmäs uskovia”.[95] On kuitenkin vältettävä käsittämästä pastoraalista huolenpitoa jollakin tavalla lain vastakohdaksi. Pikemminkin on lähdettävä liikkeelle edellytyksestä, että perustavanlaatuinen kohtaamispaikka lain ja pastoraalityön välillä on *totuuden rakkaus*: se ei koskaan ole abstraktia, vaan ”liittyy jokaisen uskovan inhimilliseen ja kristilliseen tiehen”.[96] Tapauksissa, jois-

93 Vrt. Paavillinen lakitekstien neuvosto, instruktio normeista, joita kirkollisten oikeusistuinten on noudatettava avioliittotapauksissa *Dignitas connubii* (25. tammikuuta 2005), Città del Vaticano, 2005.

94 Vrt. propositio 40.

95 Benedictus XVI, puhe Rota Romana -oikeusistuimelle (28. tammikuuta 2006): AAS 98 (2006), 138.

96 Vrt. propositio 40.

sa aviosidettä ei voida todeta mitättömäksi ja objektiiviset olosuhteet tosiasiassa tekevät yhteiselämästä peruuttamatonta, kirkko rohkaisee näitä uskovia elämään suhdettaan Jumalan lain vaatimusten mukaan kuten ystävät, kuten veli ja sisar; silloin he voivat käydä eukaristian pöytään, noudattaen vakiintunutta kirkollista käytäntöä. Jotta tuo tie olisi mahdollinen ja kantaisi hedelmää, sen on oltava paimenten ja asianmukaisten kirkollisten aloitteiden tukemaa. Joka tapauksessa on vältettävä siunaamasta näitä suhteita, jotta uskovien keskuudessa ei syntyisi sekaannusta avioliiton arvosta.[97]

Ottaen huomioon monimutkaisen kulttuurikontekstin, jossa kirkko elää monissa maissa, synodi kehotti kiinnittämään erityistä pastoraalista huomiota avioliittoon valmistautuvien opettamiseen ja siihen, että ennalta tutkitaan heidän vakaumuksensa koskien niitä velvoitteita, joita välttämättä vaaditaan avioliiton sakramentin pätevyyteen. Vakava tutkiminen tässä asiassa auttaa estämään sen, että tunneimpulssit tai pinnalliset syyt johtavat kaksi nuorta ihmistä omaksumaan vastuita, joita he sitten eivät kykenekään kunnioittamaan.[98] Liian suuri on se hyvä, jota kirkko ja koko yhteiskunta odottavat avioliitolta ja siihen perustuvalta perheeltä, että kirkko voisi laiminlyödä tätä pastoraalista sitoumusta. Avioliitto ja perhe ovat instituutioita, joita on edistettävä ja puolustettava kaikilta mahdollisilta niiden todellisen luonteen vääristelyiltä, koska niiden vahingoittaminen vahingoittaa koko ihmisyhteisön elämää.

97 Vrt. sama.
98 Vrt. sama.

Eukaristia ja eskatologia

Eukaristia: lahja matkalla olevalle ihmiselle

30. Jos on totta, että sakramentit ovat todellisuus, joka kuuluu ajassa pyhiinvaeltavaan kirkkoon[99] matkalla kohti ylösnousseen Kristuksen voiton täyttä ilmenemistä, on yhtä lailla totta, että erityisesti eukaristian liturgiassa saamme ennalta maistaa eskatologista täyttymystä, jota kohti jokainen ihminen ja koko luomakunta ovat matkalla (vrt. Room. 8:19ss.). Ihminen on luotu todellista ja ikuista onnea varten, jonka vain Jumalan rakkaus voi antaa. Mutta haavoittunut vapautemme kulkisi harhaan, ellei jo nyt olisi mahdollista kokea jotakin tulevasta täyttymyksestä. Voidakseen vaeltaa oikeaan suuntaan jokainen ihminen tarvitsee suuntautumista kohti lopullista päämäärää. Tuo lopullinen päämäärä on todellakin itse Kristus Herra, synnin ja kuoleman voittaja, joka tulee meille erityisellä tavalla läsnäolevaksi eukaristian vietossa. Vaikka olemme vielä ”vieraita ja muukalaisia” (1. Piet. 2:11) tässä maailmassa, uskossa jo osallistumme ylösnousseen elämän täyteyteen. Eukaristinen ateria, jossa paljastuu vahvasti eskatologinen ulottuvuus, auttaa vapauttamme ollessamme vielä matkalla.

Eskatologinen ateria

31. Mietiskellen tätä salaisuutta voimme sanoa, että Jeesuksen tuleminen liittyi odotukseen, joka on läsnä Israelin kansassa, koko ihmiskunnassa ja pohjimmiltaan luomakunnassa. Antaessaan itsensä hän objektiivisesti avasi eskatologisen ajan. Kristus tuli kutsuakseen kokoon hajallaan olevan Jumalan kansan (vrt. Joh. 11:52). Hän osoitti selvästi aikovan-

99 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 48.

sa koota yhteen liiton yhteisön tuodakseen täyttymykseen Jumalan isille antamat lupaukset (vrt. Jer. 23:3; 31:10; Luuk. 1:55, 70). Jeesus kutsui kaksitoista apostolia, mikä on ymmärrettävä viittauksena Israelin kahteentoista heimoon, ja antoi heille viimeisellä aterialla ennen lunastavaa kärsimystään käskyn viettää hänen muistoaan. Siten Jeesus osoitti, että hän halusi antaa koko perustamalleen yhteisölle tehtävän olla hänessä jo alkaneen eskatologisen kokoontumisen merkki ja väline historiassa. Siksi jokaisessa eukaristian vietossa toteutuu sakramentaalisesti Jumalan kansan eskatologinen kokoontuminen. Eukaristinen ateria on meille todellista ennakointia lopullisesta juhla-ateriasta, jota profeetat ennalta julistivat (vrt. Jes. 25:6-9) ja jota Uudessa testamentissa kuvataan ”Karitsan häiksi” (Ilm. 19:7, 9), joita vietetään pyhien yhteyden ilossa.[100]

Rukous vainajien puolesta

32. Eukaristian vietto, jossa julistamme Herran kuolemaa ja ylösnousemusta odottaen hänen kunniakasta tulemistaan, on pantti tulevasta kunniasta, jossa myös ruumiimme kirkastetaan. Viettäessämme pelastuksemme muistoa meissä vahvistuu toivo ruumiin ylösnousemuksesta ja mahdollisuudesta kohdata uudelleen, kasvoista kasvoihin, ne, jotka ovat kulkeneet edellämme uskon sinetillä merkittyinä. Tältä kannalta haluan yhdessä synodin isien kanssa muistuttaa kaikille uskoville, että rukous vainajien puolesta on tärkeää, erityisesti messun vietto heidän puolestaan,[101] jotta he puhdistettuina

100 Vrt. propositio 3.

101 Haluan viitata tässä toisen eukaristisen rukouksen sanoihin, jotka ovat täynnä toivoa ja lohdutusta: ”Muista myös niitä läheisiämme, jotka ovat nukkuneet pois ylösnousemuksen toivossa, ja kaikkia, jotka sinun laupeutesi saattamina ovat lähteneet tästä elämästä. Päästä heidät valkeuteen kasvojesi eteen.”

voisivat saavuttaa Jumalan autuaallisen näkemisen. Eukaristian viettoon ja adoraatioon sisältyvän eskatologisen ulottuvuuden uudelleen löytäminen tukee meitä matkallamme, ja meitä lohduttaa kirkkauden toivo (vrt. Room. 5:2; Tit. 2:13).

Eukaristia ja Neitsyt Maria

33. Eukaristian ja yksittäisten sakramenttien suhteesta ja pyhien salaisuuksien eskatologisesta merkityksestä tulee ilmi kristillisen elämän profiili kokonaisuudessaan. Sen on oltava joka hetki hengellistä palvelusta, itsensä antamista Jumalalle otollisena uhrina. Ja vaikka me kaikki olemme vielä matkalla kohti toivomme täyttä toteutumista, se ei tarkoita, että emme voisi jo nyt kiitollisina tunnistaa, että se, minkä Jumala on meille lahjoittanut, toteutuu täydellisesti Neitsyt Mariassa, Jumalanäidissä ja meidän äidissämme. Hänen ottamisensa taivaaseen ruumiineen ja sieluineen on meille varman toivon merkki, koska se näyttää meille, ajassa pyhiinvaeltaville, sen eskatologisen päämäärän, josta jo nyt saamme esimakua eukaristian sakramentissa.

Pyhässä Mariassa näemme täydellisesti toteutuneena myös sakramentaalisen tavan, jolla Jumala kohtaa luomansa ihmisen ja liittää hänet pelastavaan aloitteeseensa. Herran syntymän ilmoittamisesta helluntaihin Nasaretin Maria näyttäytyy ihmisenä, jonka vapaus on täysin avoin Jumalan tahdolle. Hänen tahraton sikiämisensä paljastuu juuri hänen ehdottomassa kuuliaisuudessaan Jumalan sanalle. Kuuliainen usko vastauksena Jumalan toimintaan muovaa hänen elämäänsä joka hetki. Kuunteleva Neitsyt elää täysin Jumalan tahdon mukaisesti; hän kätkee sydämeensä sanat, jotka tulevat Jumalalta, ja liittäen ne yhteen kuin mosaiikin hän oppii ymmärtämään ne

syvemmin (vrt. Luuk. 2:19, 51). Maria on suuri uskova, joka täynnä luottamusta asettuu Jumalan käsiin, antautuen hänen tahdolleen.[102] Tämä salaisuus syvenee hänen osallistuessaan täysin Jeesuksen lunastustyöhön. Kuten Vatikaanin II kirkolliskokous sanoi, ”autuas Neitsyt edistyi vaelluksellansa uskossa ja pysyi uskollisesti yhteydessä Poikaansa aina ristin juurelle asti, missä hän Jumalan suunnitelman mukaan seisoi (vrt. Joh. 19:25). Siellä hän syvästi kärsi yhdessä Poikansa kanssa ja suostui koko äidinsydämellään antamaan teurasuhriksi hänet, jonka itse oli synnyttänyt. Ja vihdoin ristillä kuoleva Kristus Jeesus antoi hänet äidiksi opetuslapselle sanoen: ’Vaimo, katso poikasi’”.[103] Herran syntymän ilmoittamisesta aina ristille saakka Maria ottaa vastaan Sanan, joka tuli hänessä lihaksi ja joka lopulta vaikeni kuoleman hiljaisuudessa. Hän vastaanottaa käsivarsilleen Poikansa uhratun, elottoman ruumiin, Pojan, joka todella rakasti omiaan ”loppuun asti” (Joh. 13:1).

Siksi joka kerran, kun eukaristian liturgiassa vastaanotamme Kristuksen ruumiin ja veren, käännymme myös Marian puoleen, joka täydellisellä myöntymisellään otti vastaan Kristuksen uhrin koko kirkon puolesta. Oikein synodin isät korostivat, että ”Maria aloittaa kirkon osallistumisen Lunastajan uhriin”.[104] Hän on *Immaculata*, joka vastaanottaa ehdoitta Jumalan lahjan ja tällä tavalla tulee liitetyksi pelastustyöhön. Nasaretin Maria, syntyvän kirkon kuva, on esikuva siitä, kuinka jokainen meistä on kutsuttu vastaanottamaan lahjan, joksi Jeesus tekee itsensä eukaristiassa.

---

102 Vrt. Benedictus XVI, saarna (8. joulukuuta 2005): AAS 98 (2006), 15-16.
103 *Lumen gentium*, 58.
104 Propositio 4.

TOINEN OSA

EUKARISTIA, VIETETTÄVÄ SALAISUUS

”Totisesti, totisesti: ei Mooses teille antanut taivaasta leipää, vaan todellista taivaan leipää teille antaa minun Isäni” (Joh. 6:32)

Lex orandi ja lex credendi

34. Piispainsynodi pohti laajalti eukaristisen uskon ja eukaristian vieton läheistä suhdetta, korosti sidettä rukouksen lain (*lex orandi*) ja uskon lain *(lex credendi)* välillä ja painotti liturgisen toimituksen ensisijaisuutta. Eukaristia tulee kokea uskon salaisuutena, jota vietetään autenttisesti, tietoisena siitä, että ”*intellectus fidei* liittyy aina, alusta saakka, kirkon liturgiseen toimitukseen”.[105] Tällä alalla teologinen reflektio ei koskaan voi jättää huomiotta Kristuksen itsensä asettamaa sakramen-

105 *Relatio post disceptationem*, 4: *L'Osservatore Romano,* 14. lokakuuta 2005, s. 5.

taalista järjestystä. Toisaalta liturgista toimitusta ei koskaan voi ajatella yleisesti ottamatta huomioon uskon salaisuutta. Uskomme ja eukaristisen liturgian lähde on sama tapahtuma: Kristuksen itsensä antaminen pääsiäissalaisuudessa.

Kauneus ja liturgia

35. Uskotun ja vietetyn salaisuuden suhde ilmenee erityisellä tavalla kauneuden teologisessa ja liturgisessa arvossa. Liturgia, kuten muukin kristillinen ilmoitus, liittyy läheisesti kauneuteen: se on *veritatis splendor* (totuuden loiste). Liturgiassa säteilee pääsiäissalaisuus, jonka kautta Kristus itse vetää meitä luokseen ja kutsuu meitä yhteyteensä. Jeesuksessa, kuten pyhällä Bonaventuralla oli tapana sanoa, katselemme alkuperäistä kauneutta ja loistoa.[106] Piirre, johon viittaamme, ei ole pelkkää estetiikkaa, vaan tapa, jolla totuus Jumalan rakkaudesta Kristuksessa kohtaa meidät, vetää meitä puoleensa ja valtaa meidät ilolla, saaden meidät lähtemään ulos itsestämme ja vetäen meitä kohti todellista kutsumustamme: rakkautta.[107] Jo luomisessa Jumala antaa meidän nähdä aavistuksen itsestään kosmoksen kauneudessa ja harmoniassa (vrt. Viis. 13:5; Room. 1:19-20). Vanhasta testamentista löydämme lukuisia merkkejä Jumalan voiman loistosta, joka ilmenee kirkkaudessaan valitun kansan keskuudessa tehdyissä ihmeteoissa (vrt. 2. Moos. 14; 16:10; 24:12-18; 4. Moos. 14:20-23). Uudessa testamentissa tämä kauneuden epifania saa lopullisen täyttymyksensä, kun Jumala ilmoittaa itsensä Jeesuksessa Kristuksessa:[108] Kristus on juma-

106 Vrt. *Sermo* 1, 7; 11, 10; 22, 7; 29, 76: *Sermones dominicales ad fidem codicum nunc denuo editi*, Grottaferrata 1977, 135, 209s., 292s., 337; Benedictus XVI, viesti kirkollisille liikkeille ja uusille yhteisöille (22. toukokuuta 2006): AAS 98 (2006), 463.

107 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 22.

108 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dogmaattinen konstituutio *Dei Verbum*, 2, 4.

lallisen kirkkauden täysi ilmeneminen. Pojan kirkastamisessa loistaa ja välittyy Isän kunnia (vrt. Joh. 1:14; 8:54; 12:28; 17:1). Tämä kauneus ei kuitenkaan ole pelkkää muotojen harmoniaa; ”kaunein ihmisten joukossa” (Ps. 45:3) on myös salaperäisesti hän, jolla ”ei ollut vartta, ei kauneutta, jota olisimme ihaillen katselleet” (Jes. 53:2). Jeesus Kristus näyttää meille, kuinka rakkauden totuus voi muuttaa jopa kuoleman synkän salaisuuden ylösnousemuksen säteileväksi valoksi. Tässä Jumalan kunnian loisto ylittää kaiken maailmallisen kauneuden. Todellista kauneutta on Jumalan rakkaus, joka on lopullisesti ilmoitettu meille pääsiäissalaisuudessa.

Liturgian kauneus on osa tätä salaisuutta; se on Jumalan kunnian korkein ilmaus ja tietyssä mielessä välähdys taivaasta maan päällä. Lunastusuhrin muisto kantaa itsessään piirteitä siitä Jeesuksen kauneudesta, josta Pietari, Jaakob ja Johannes todistivat, kun Opettaja, matkalla kohti Jerusalemia, kirkastettiin heidän edessään (vrt. Mark. 9:2). Kauneus ei siksi ole liturgisen toimituksen koriste, vaan pikemminkin sen olennainen elementti, koska kauneus on itse Jumalan ja hänen ilmoituksensa attribuutti. Kaiken tämän pitäisi tehdä meidät yhä tietoisemmiksi siitä, kuinka huolellisesti on varmistettava, että liturginen toimitus loistaisi olemuksensa mukaisesti.

Eukaristian vietto, koko Kristuksen *(Christus totus)* työ

Christus totus in capite et in corpore

36. Liturgian sisäisen kauneuden subjekti on ylösnoussut ja Pyhässä Hengessä kirkastettu Kristus, joka sisällyttää kirkon

toimintaansa.[109] Tässä voimme muistaa pyhän Augustinuksen mieleenpainuvat sanat, jotka vaikuttavasti kuvaavat tätä eukaristialle ominaista uskon dynamiikkaa. Viitaten juuri eukaristian salaisuuteen hän korostaa, kuinka Kristus itse omaksuu meidät itseensä: ”Tämä leipä, jonka näette alttarilla, on Jumalan sanan pyhittämänä Kristuksen ruumis. Malja, tai pikemminkin se, mitä malja sisältää, on Jumalan sanan pyhittämänä Kristuksen veri. Näiden merkkien kautta Herra Kristus halusi uskoa meille ruumiinsa ja verensä, jonka hän vuodatti puolestamme syntien anteeksiantamiseksi. Jos olette vastaanottaneet ne hyvin, te itse olette sitä, minkä vastaanotitte.”[110] Siksi ”meistä ei ole tullut vain kristittyjä, vaan Kristus itse”.[111] Näin voimme mietiskellä Jumalan salattua toimintaa, joka johtaa syvään ykseyteen meidän ja Herran Jeesuksen välillä: ”Ei pidä uskoa, että Kristus olisi päässä olematta myös ruumiissa, vaan hän on kokonaan päässä ja ruumiissa.”[112]

Eukaristia ja ylösnoussut Kristus

37. Koska eukaristinen liturgia on olennaisesti *actio Dei*, joka Hengen kautta vetää meidät Jeesuksen luo, sen perusta ei ole meidän mielivaltamme alainen eikä muotivirtausten armoilla. Tässäkin pätee pyhän Paavalin kiistaton toteamus: ”Perustus on jo laskettu, ja se on Jeesus Kristus. Muuta perustusta ei kukaan voi laskea” (1. Kor. 3:11). Kansojen apostoli vakuuttaa meille, että eukaristian suhteen hän ei välitä meille henkilökohtaista oppiaan, vaan sen minkä on vastaanottanut (vrt. 1.

109 Propositio 33.
110 *Sermo* 227, 1: PL 38, 1099.
111 Pyhä Augustinus, *In Iohannis Evangelium Tractatus* 21, 8: PL 35, 1568.
112 Sama, 28,1: PL 35, 1622.

Kor. 11:23). Eukaristian vietto merkitsee elävää traditiota. Kirkko viettää eukaristista uhria kuuliaisena Kristuksen käskylle, lähtökohtanaan kokemus Ylösnousseesta Herrasta ja Pyhän Hengen vuodattamisesta. Siksi kristillinen yhteisö on alusta saakka kokoontunut Herran päivänä leivän murtamista (*fractio panis*) varten. Päivä, jona Kristus nousi kuolleista, sunnuntai, on myös viikon ensimmäinen päivä, jossa Vanhan testamentin traditio näki luomisen alun. Luomisen päivästä on nyt tullut ”uuden luomisen” päivä, vapautuksemme päivä, jolloin muistamme kuollutta ja ylösnoussutta Kristusta.[113]

Ars celebrandi

38. Synodin työssä korostettiin usein, että ei pidä asettaa vastakkain oikeaa vieton tapaa (*ars celebrandi*) ja kaikkien uskovien täyttä, aktiivista ja hedelmällistä osallistumista. Ensisijainen tapa edistää Jumalan kansan osallistumista pyhään riittiin on itse riitin asianmukainen vietto. *Ars celebrandi* on paras edellytys aktiiviselle osallistumiselle (*actuosa participatio*).[114] *Ars celebrandi* kumpuaa uskollisesta kuuliaisuudesta liturgisia normeja kohtaan kokonaisuudessaan, koska juuri tämä vieton tapa on 2000 vuoden ajan tukenut kaikkien uskovien uskonelämää. Heidät on kutsuttu osallistumaan viettoon Jumalan kansana, kuninkaallisena papistona, pyhänä heimona (vrt. 1. Piet. 2:4-5, 9).[115]

113 Vrt. propositio 30. Myös pyhä messu, jota kirkko viettää viikon muina päivinä ja johon uskovat on kutsuttu osallistumaan, löytää varsinaisen muotonsa Herran päivänä, Kristuksen ylösnousemuksen päivänä; propositio 43.

114 Vrt. propositio 2.

115 Vrt. propositio 25.

Piispa, ensisijainen liturgi

39. Vaikka onkin totta, että koko Jumalan kansa osallistuu eukaristiseen liturgiaan, suhteessa oikeaan vieton tapaan (*ars celebrandi*) erityinen tehtävä kuuluu niille, jotka ovat vastaanottaneet vihkimyksen sakramentin. Piispojen, pappien ja diakonien, kunkin asteensa mukaan, on pidettävä liturgian viettoa pääasiallisena velvollisuutenaan.[116] Ennen kaikkea tämä koskee hiippakunnan piispaa: hän, ”Jumalan salaisuuksien ensisijainen jakaja hänelle uskotussa paikalliskirkossa, on sen koko liturgisen elämän johtaja, edistäjä ja valvoja”.[117] Tämä on ratkaisevaa paikalliskirkon elämän kannalta, ei vain siksi, että yhteys piispan kanssa on edellytys vietto jen laillisuudelle hänen alueellaan, vaan myös siksi, että hän itse on kirkossaan ensisijainen liturgi.[118] Hänen velvollisuutensa on turvata liturgisten vietto jen harmoninen ykseys hiippakunnassaan. Siksi ”piispan on huolehdittava siitä, että papit, diakonit ja uskovat maallikot ymmärtäisivät yhä syvemmin liturgisten riittien ja tekstien aidon merkityksen ja niin heidät johdatetaan aktiiviseen ja hedelmälliseen eukaristian viettoon”.[119] Erityisesti kehotan tekemään kaiken tarpeellisen sen varmistamiseksi, että piispan viettämät liturgiset vietot katedraalikirkossa tapahtuisivat täysin ”vieton ta-

116 Vrt. propositio 19. Propositio 25 täsmentää: “Autenttinen liturginen toimitus ilmaisee eukaristian salaisuuden pyhyyttä. Sen tulee ilmetä messua viettävän papin sanoissa ja teoissa, kun hän rukoilee Isää Jumalaa sekä uskovien kanssa että heidän puolestaan.”

117 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto [3. editio], 22; vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, konstituutio *Sacrosanctum Concilium* pyhästä liturgiasta, 41; Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio, instruktio *Redemptionis Sacramentum* (25. maaliskuuta 2004), 19-25: AAS 96 (2004), 555-557.

118 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Christus Dominus* piispojen paimentehtävästä Kirkossa 14; *Sacrosanctum Concilium*, 41.

119 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 22.

paa" (*ars celebrandi*) kunnioittaen, niin että niitä voidaan pitää esikuvana kaikissa hiippakunnan kirkoissa.[120]

Liturgisten kirjojen ja merkkien rikkauden kunnioittaminen

40. Vieton oikean tavan (*ars celebrandi*) tärkeyden korostaminen tuo esiin myös liturgisten normien arvon.[121] *Ars celebrandin* on edistettävä pyhyyden tajua ja niiden ulkoisten muotojen käyttöä, jotka auttavat kasvattamaan tuota tajua, kuten esimerkiksi riitin, liturgisen vaatetuksen, kalustuksen ja pyhän tilan sopusointua. Eukaristian vietolle on suurta hyötyä siitä, että papit ja liturgisesta työstä vastaavat pyrkivät tekemään tunnetuiksi voimassa olevat liturgiset kirjat ja niihin liittyvät ohjeet, tuoden esiin Roomalaisen messukirjan yleisen johdannon ja messun lukukappaleiden ordon suuria rikkauksia. Kirkollisissa yhteisöissä pidetään ehkä itsestäänselvyytenä niiden tuntemusta ja oikeaa arvostusta, mutta usein niin ei ole. Näihin teksteihin sisältyy rikkauksia, jotka säilyttävät ja ilmaisevat Jumalan kansan uskoa ja kokemusta kautta sen yli kaksituhatvuotisen historian. Yhtä tärkeää oikealle vieton tavalle on huomion kiinnittäminen kaikkiin liturgian ilmaisumuotoihin: sana ja laulu, eleet ja hiljaisuus, ruumiin liikkeet, liturgiset värit ja vaatteet. Liturgiassa on luonnostaan moninaisia kommunikaatiotasoja, joiden kautta se koskettaa ihmistä kokonaisuudessaan. Eleiden yksinkertaisuus ja järjestyneesti määrättyinä aikoina toisiaan seuraavien merkkien tyyni arvokkuus välittävät ja innoittavat enemmän kuin keinotekoiset asiaankuulumattomat lisäykset. Riituksen oman rakenteen huomioiminen ja kunnioittaminen ilmaisee eukaristian lahjaluonteen tunnistamista

120 Vrt. sama.
121 Vrt. propositio 25.

ja papin halua vastaanottaa tuo sanoinkuvaamaton lahja kuuliaisen kiitollisena.

Taide palvelee viettoa

41. Kauneuden ja liturgian välinen syvällinen side johtaa meidät tarkastelemaan kaikkia liturgian viettoa palvelevia taideilmauksia.[122] Tärkeä osa pyhää taidetta on varmasti *kirkkoarkkitehtuuri*,[123] jonka on korostettava kuorin eri elementtien – alttari, krusifiksi, tabernaakkeli, ambo, selebrantin istuin – ykseyttä. On muistettava, että pyhän arkkitehtuurin tarkoitus on tarjota kirkolle, joka viettää uskon salaisuuksia, erityisesti eukaristiaa, sovelias tila liturgisen toimituksen asianmukaiseen viettoon.[124] Kristillisen kirkkorakennuksen luonteen määrittää itse liturginen toimitus, joka merkitsee uskovien kokoontumista (*ecclesia*), uskovien, jotka ovat temppelin eläviä kiviä (vrt. 1. Piet. 2:5).

Sama periaate pätee kaikkeen pyhään taiteeseen, erityisesti maalaustaiteeseen ja kuvanveistoon, joissa uskonnollisen ikonografian täytyy suuntautua sakramentaaliseen mystagogiaan. Hyvä pyhän taiteen historian tuntemus voi olla suureksi avuksi niille, joiden vastuulla on tilata arkkitehdeiltä ja taiteilijoilta liturgiseen toimitukseen liittyviä taideteoksia. Siksi on välttämätöntä, että seminaristien ja pappien koulutukseen sisältyy taidehistorian opintoja varsinkin jumalanpalvelustiloihin ja niitä koskeviin liturgisiin normeihin liittyen. Kaikessa, mikä koskee eukaristiaa, on oltava kauneuden tajua. Kunnioittaen on huolehdittava myös liturgisesta vaatetuksesta,

122 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 112-130.
123 Vrt. propositio 27.
124 Vrt. sama.

kalustuksesta ja pyhistä astioista, jotta ne harmonisesti järjestettyinä ruokkivat kunnioittavaa ihmetystä Jumalan salaisuuden edessä, ilmaisevat uskon ykseyttä ja vahvistavat hartautta.[125]

Liturginen laulu

42. ”Vieton oikeassa tavassa” huomattava asema on liturgisella laululla.[126] Oikein pyhä Augustinus kuuluisassa saarnassaan sanoo: ”Uusi ihminen tietää, mikä on uusi laulu. Laulaminen on ilon ilmaus, ja jos ajattelemme sitä tarkkaavaisemmin, se on myös rakkauden ilmaus.”[127] Liturgian viettoon kokoontunut Jumalan kansa laulaa Jumalan ylistystä. Kaksituhatvuotisen historiansa aikana kirkko on luonut ja jatkuvasti luo musiikkia ja lauluja; ne muodostavat uskon ja rakkauden perinnön, joka ei saa joutua hukkaan. Liturgiassa emme todellakaan voi sanoa, että kaikki laulut ovat yhtä hyviä. On vältettävä yleistä improvisointia ja sellaisten musiikkilajien mukaan tuomista, jotka eivät kunnioita liturgian merkitystä. Liturgisena elementtinä laulu on integroitava koko vieton omaan muotoon.[128] Siksi kaiken – tekstin, melodian, toteutuksen – on vastattava vietettävän salaisuuden merkitystä, riituksen rakennetta ja liturgista ajanjaksoa.[129] Lopuksi, vaikka kunnioitammekin eri suuntauksia ja hyvin kiitettäviä eri

125 Kaikessa tässä on uskollisesti noudatettava Roomalaisen messukirjan yleisen johdannon ohjeita, 319-351.

126 Vrt. Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 39-41; Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 112-118.

127 *Sermo* 34,1: PL 38, 210.

128 Vrt. propositio 25: ”Kuten kaikki taiteelliset ilmaisut, laulukin on saatettava syvästi sopusointuun liturgian kanssa ja sen on vaikuttavasti edistettävä liturgian päämäärää eli sen on ilmaistava uskoa, rukousta, kunnioittavaa ihmetystä ja rakkautta eukaristiassa läsnäolevaa Jeesusta kohtaan.”

129 Vrt. propositio 29.

traditioita, ilmaisen synodin isien pyynnön mukaisesti toivomukseni, että gregoriaanista laulua,[130] roomalaisen liturgian omaa laulua,[131] pidettäisiin asianmukaisesti arvossa.

Eukaristian vieton rakenne

43. Mainittuani tärkeimmät ”oikean vieton tavan” elementit, jotka synodin työssä nostettiin esiin, haluan paneutua tarkemmin joihinkin eukaristian vieton rakenteen osiin, jotka meidän aikanamme vaativat erityistä huomiota, jotta pysyisimme uskollisina Vatikaanin II kirkolliskokouksen tahtoman liturgisen uudistuksen perusintentiolle jatkuvuudessa koko suuren kirkollisen tradition kanssa.

Liturgisen toimituksen sisäinen ykseys

44. Ennen kaikkea on pohdittava pyhän messun riituksen sisäistä ykseyttä. On vältettävä sekä katekeesissa että liturgian vieton tavassa sitä, että riituksen kaksi osaa nähtäisiin vastakkaisina. Sanan liturgia ja eukaristian liturgia – johdanto- ja loppumenojen ohella – ”liittyvät toisiinsa niin läheisesti, että ne muodostavat yhden ainoan jumalanpalvelusaktin”.[132] Jumalan sanan ja eukaristian välillä on sisäinen yhteys. Kuulemalla Jumalan sanaa usko syntyy tai vahvistuu (vrt. Room. 10:17); eukaristiassa lihaksi tullut Sana antaa itsensä meille hengellisenä ruokana.[133] ”Jumalan sanan ja Kristuksen ruumiin kah-

130 Vrt. propositio 36.

131 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 116; Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 41.

132 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 28; vrt. *Sacrosanctum Concilium*, 56; Pyhä riittien kongregaatio, instruktio *Eucharisticum Mysterium* (25. toukokuuta 1967), 3: AAS 57 (1967), 540-543.

133 Vrt. propositio 18.

desta pöydästä kirkko vastaanottaa ja tarjoaa uskoville elämän leivän."[134] Siksi on jatkuvasti muistettava, että Jumalan sana, jota kirkko lukee ja julistaa liturgiassa, johtaa eukaristiaan luonnollisena päämääränään.

Sanan liturgia

45. Yhdessä synodin kanssa pyydän, että sanan liturgia aina valmisteltaisiin ja vietettäisiin asianmukaisesti. Siksi kehotan pitämään huolta siitä, että liturgiassa Jumalan sanan lukijoina toimivat ovat hyvin valmistautuneita. Älkäämme koskaan unohtako, että "kun kirkossa luetaan Pyhää Raamattua, Jumala itse puhuu kansalleen ja Kristus, joka on läsnä sanassaan, julistaa evankeliumia".[135] Olosuhteiden salliessa voidaan ajatella muutamia johdantosanoja, jotka auttavat uskovia tiedostamaan sen selvemmin. Jotta Jumalan sana ymmärrettäisiin oikein, sitä on kuunneltava ja se on otettava vastaan kirkollisessa hengessä ja tietoisena sen ykseydestä eukaristian sakramentin kanssa. Sana, jota julistamme ja kuuntelemme, on lihaksi tullut Sana (vrt. Joh. 1:14); sillä on sisäinen yhteys Kristuksen persoonaan ja siihen, kuinka hän sakramentaalisella tavalla pysyy jatkuvasti läsnäolevana. Kristus ei puhu menneisyydessä vaan nykyhetkessämme, aivan niin kuin hän on läsnä liturgisessa toimituksessa. Tässä kristillisen ilmoituksen sakramentaalisessa horisontissa[136] Jumalan sanan tunteminen ja tutkiminen auttaa meitä arvostamaan eukaristiaa ja viettämään ja elämään sitä todeksi paremmin. Tässäkin toteamus

134 Sama.

135 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 29.

136 Vrt. Johannes Paavali II, kiertokirje *Fides et Ratio* (14. syyskuuta 1998), 13: AAS 91 (1999), 15-16.

”tietämättömyys Raamatusta on tietämättömyyttä Kristuksesta” osoittaa koko totuutensa.[137]

Siksi on välttämätöntä, että uskovia autetaan pitämään arvossa lukukappaleiden kirjassa olevia pyhän Raamatun aarteita pastoraalisten aloitteiden, sanan liturgian ja rukoilevan lukemisen (*lectio divina*) kautta. Ei pidä unohtaa myöskään tradition vahvistamia rukousmuotoja: hetkipalvelusta – ennen kaikkea laudes, vesper ja kompletorium – ja vigilioita. Psalmirukous ja hetkipalveluksessa olevat Raamatun ja suuren tradition lukukappaleet voivat johdattaa syvällisempään kokemukseen Kristus-tapahtumasta ja pelastustaloudesta; se taas voi rikastuttaa eukaristian vieton ymmärtämistä ja siihen osallistumista.[138]

Saarna

46. Ottaen huomioon Jumalan sanan tärkeyden on välttämätöntä parantaa saarnojen laatua. Saarna ”on osa liturgista toimitusta”;[139] sen tehtävä on edistää Jumalan sanan täydempää ymmärtämistä ja vaikuttavuutta uskovien elämässä. Siksi pappien ja diakonien on ”valmisteltava saarna huolellisesti ja asianmukaiseen pyhän Raamatun tuntemukseen perustuen”.[140] On vältettävä yleisluontoisia tai abstrakteja saarnoja. Erityisesti pyydän saarnaajia huolehtimaan siitä, että saarna liittää luetun Jumalan sanan sakramentaaliseen viet-

137 Pyhä Hieronymus, *Comm. in Is., Prol.*: PL 24, 17; vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Dei Verbum*, 25.
138 Vrt. propositio 31.
139 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 29; vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 7, 33, 52.
140 Propositio 19.

toon[141] ja yhteisön elämään, niin että Jumalan sana todella on kirkon tuki ja elämä.[142] On muistettava myös saarnan katekeettinen ja kehottava tarkoitus. On sopivaa pitää liturgisen vuoden kuluessa uskoville – harkiten ja lukukappaleiden kirjan kolmivuotiseen kiertoon perustuen – temaattisia saarnoja, joissa käsitellään kristinuskon keskeisiä aiheita sen pohjalta, mitä opetusvirka on esittänyt *Katolisen kirkon katekismuksen* ja sen *Kompendiumin* neljässä ”peruspilarissa”: uskontunnustus, kristillisen salaisuuden vietto, elämä Kristuksessa ja kristillinen rukous.[143]

Uhrilahjojen tuominen

47. Synodin isät kiinnittivät huomiota myös uhrilahjojen tuomiseen. Siinä ei ole kyse yksinkertaisesti jonkinlaisesta ”tauosta” sanan liturgian ja eukaristian liturgian välillä. Se heikentäisi tajua yhdestä ainoasta riituksesta, joka koostuu kahdesta toisiinsa liittyvästä osasta. Tässä yksinkertaisessa ja nöyrässä eleessä ilmenee todellisuudessa hyvin syvällinen merkitys: leivässä ja viinissä, jotka tuomme alttarille, Kristus, Lunastaja, ottaa vastaan koko luomakunnan muuttaakseen sen ja tuodakseen sen Isälle.[144] Tältä kannalta tuomme alttarille myös maailman kaiken kärsimyksen ja tuskan varmoina siitä, että kaikki on arvokasta Jumalan silmissä. Tätä elettä ei tarvitse ylikorostaa sopimattomilla monimutkaistuksilla, jotta se voidaan kokea autenttisessa merkityksessään. Se sallii meidän arvostaa sitä alkuperäistä osallistumista, jota Jumala pyy-

141 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 52.

142 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Dei Verbum*, 21.

143 Siksi synodi kehotti laatimaan lektionaarin kolmevuotiseen kiertoon perustuvia pastoraalisia apuvälineitä, jotka auttavat liittämään luetut lukukappaleet uskonoppiin: vrt. propositio 19.

144 Vrt. propositio 20.

tää ihmiseltä tuodakseen hänessä täyttymykseen jumalallisen työnsä, ja tällä tavalla antaa täyden merkityksen ihmisen työlle, joka eukaristian vieton kautta yhdistetään Kristuksen lunastusuhriin.

Eukaristinen rukous

48. Eukaristinen rukous on ”koko vieton keskus ja huipentuma”.[145] Sen tärkeyttä on asianmukaisesti korostettava. Kirkon elävä traditio on välittänyt meille messukirjan eri eukaristiset rukoukset, ja niille on ominaista ehtymätön teologinen ja hengellinen rikkaus. Uskovia on opetettava arvostamaan tuota rikkautta. Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto auttaa meitä tässä. Se muistuttaa meitä jokaisen eukaristisen rukouksen perustavanlaatuisista elementeistä: kiitos, akklamaatio, epikleesi, asetuskertomus, konsekraatio, anamneesi, uhri, esirukoukset ja loppudoksologia.[146] Eukaristinen spiritualiteetti ja teologinen reflektio saavat erityistä valoa, jos mietiskelemme anaforassa syvää ykseyttä Pyhän Hengen avuksihuutamisen ja asetuskertomuksen välillä.[147] Siinä ”toteutuu uhri, jonka Kristus itse asetti viimeisellä aterialla”.[148] ”Kirkko pyytää erityisillä rukouksilla Pyhän Hengen voimaa, jotta ihmisten tuomat lahjat pyhitetään eli niistä tulee Kristuksen ruumis ja veri, ja jotta tahraton uhri, joka vastaanotetaan kommuuniossa, koituisi niiden pelastukseksi, jotka siihen osallistuvat.”[149]

145 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 78.
146 Vrt. sama, 78-79.
147 Vrt. propositio 22.
148 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 79d.
149 Sama, 79c.

Rauhantervehdys

49. Eukaristia on luonteeltaan rauhan sakramentti. Tämä eukaristian salaisuuden ulottuvuus saa liturgian vietossa erityisen ilmaisun rauhantervehdyksessä. Epäilemättä kyseessä on kallisarvoinen merkki (vrt. Joh. 14:27). Aikanamme, joka on niin pelottavan täynnä konflikteja, tämä ele on saanut yleisen tietoisuudenkin kannalta erityisen merkityksen: kirkko on tullut yhä tietoisemmaksi tehtävästään rukoilla Herralta rauhan ja ykseyden lahjaa itselleen ja koko ihmisperheelle. Rauha on varmasti tukahduttamaton kaipaus jokaisen sydämessä. Kirkko tuo esiin rauhan ja sovituksen pyynnön, joka nousee jokaisen hyvän tahdon ihmisen hengestä, suunnaten sen hänelle, joka ”on meidän rauhamme ” (Ef. 2:14) ja joka voi tuoda rauhan kansojen ja ihmisten välille sielläkin, missä ihmisten yritykset epäonnistuvat. Siksi ymmärrämme, että usein rauhantervehdys koetaan hyvin intensiivisesti liturgian vietossa. Piispainsynodin aikana korostettiin, että on sopivaa hillitä tätä elettä, jota saatetaan liioitella, mikä aiheuttaa häiriötä seurakunnassa juuri ennen kommuuniota. On hyvä muistaa, että tämän eleen suurta arvoa ei vähennä se, että se toteutetaan yksinkertaisen arvokkaasti, niin kuin on välttämätöntä liturgian viettoon sopivan hengen säilyttämiseksi, esimerkiksi rajoittaen rauhantervehdyksen lähimpänä oleviin.[150]

150 Ottaen huomioon vanhat ja kunnianarvoisat tavat ja synodin isien toiveet olen pyytänyt asiaankuuluvia kuurian osastoja tutkimaan mahdollisuutta siirtää rauhantervehdys toiseen kohtaan, esimerkiksi ennen lahjojen tuomista alttarille. Se muistuttaisi myös merkittävästi Herran kehotuksesta sovintoon ennen kuin tuo uhrin Jumalalle (vrt. Matt. 5:23s.): vrt. propositio 23.

Eukaristian jakaminen ja vastaanottaminen

50. Toinen vieton hetki, jota on tarpeen korostaa, on pyhän kommuunion jakaminen ja vastaanottaminen. Pyydän kaikkia, erityisesti vihkimysvirassa olevia ja niitä, jotka – asianmukaisesti valmistautuneina ja tapauksissa, joissa siihen on todellinen tarve – valtuutetaan eukaristian jakamisen palvelutehtävään, tekemään kaiken mahdollisen, jotta tuo ele yksinkertaisuudessaan vastaa merkitystään: henkilökohtaista kohtaamista Herran Jeesuksen kanssa sakramentissa. Mitä tulee määräyksiin oikeasta käytännöstä, viittaan viimeaikaisiin asiakirjoihin.[151] Kaikki kristilliset yhteisöt noudattakoot uskollisesti voimassaolevia normeja ja nähköön niissä ilmauksen uskosta ja rakkaudesta, joka meillä kaikilla on oltava suhteessa tähän ylevään sakramenttiin. Ei myöskään pidä unohtaa kallisarvoista aikaa kiitokselle kommuunion jälkeen: sopivan laulun ohella voi olla hyvä myös pysyä hiljentyneenä rukoukseen.[152]

Tässä haluan kiinnittää huomiota pastoraaliseen ongelmaan, johon nykyään usein törmäämme. Viittaan siihen, että tietyissä tilanteissa – esimerkiksi häiden, hautajaisten ja muiden vastaavien tilaisuuksien yhteydessä vietetyissä messuissa – vietossa on uskoaan harjoittavien katolilaisten ohella läsnä myös muita, jotka eivät ehkä vuosikausiin ole vastaanottaneet kommuuniota tai ovat elämäntilanteessa, joka ei salli pääsyä sakramenteille. Toisinaan läsnä on muihin kristillisiin tunnustuskuntiin tai jopa muihin uskontoihin kuuluvia ihmisiä. Samanlaisia tilanteita ilmenee myös kirkoissa, joissa

151 Vrt. Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio, instruktio *Redemptionis Sacramentum* (25. maaliskuuta 2004), 80-96: AAS 96 (2004), 574-577.

152 Vrt. propositio 34.

käy paljon vierailijoita, etenkin suurissa taidekaupungeissa. On ymmärrettävää, että tällöin on löydettävä lyhyt ja tehokas tapa muistuttaa kaikkia sakramentaalisen kommuunion merkityksestä ja edellytyksistä sen vastaanottamiseen. Tilanteissa, joissa ei voida varmistaa, että eukaristian merkitys ymmärretään asianmukaisen selvästi, on harkittava mahdollisuutta korvata eukaristian vietto sanajumalanpalveluksella.[153]

Lähettäminen: "Ite, missa est"

51. Lopuksi haluan lyhyesti viitata siihen, mitä synodin isät sanoivat lähettämisestä eukaristian vieton lopussa. Siunauksen jälkeen diakoni tai pappi lähettää kansan sanoen: *Ite, missa est*. Nuo sanat auttavat meitä käsittämään, kuinka juuri vietetty messu liittyy kristilliseen lähetystehtävään maailmassa. Antiikissa "*missa*" tarkoitti yksinkertaisesti "poislähettämistä". Kristillisessä käytössä se on saanut yhä syvemmän merkityksen: ilmaus "poislähettämisestä" on muuttunut "lähetystehtäväksi". Tässä lopputervehdyksessä ilmaistaan tiivistetysti kirkon missionaarinen luonne. Siksi on hyvä auttaa Jumalan kansaa ymmärtämään syvemmin tätä kirkollisen elämän perusulottuvuutta liturgiasta lähtien. Tältä kannalta voi olla hyvä tuoda käyttöön sellaisia asianmukaisesti hyväksyttyjä tekstejä "rukousta kansan ylitse" ja loppusiunausta varten, jotka ilmaisevat tämän suhteen selvästi.[154]

153 Vrt. propositio 35.
154 Vrt. propositio 24.

Actuosa participatio

Autenttinen osallistuminen

52. Vatikaanin II kirkolliskokous korosti oikeutetusti koko Jumalan kansan aktiivista, täyttä ja hedelmällistä osallistumista eukaristian viettoon.[155] Varmasti näinä vuosina toteutettu uudistus on saanut aikaan huomattavaa edistystä kirkolliskokouksen isien toivomaan suuntaan. Emme kuitenkaan saa jättää huomiotta sitä, että toisinaan ilmenee väärinkäsityksiä juuri tämän osallistumisen merkityksestä. On tehtävä selväksi, että tällä sanalla ei viitata pelkkään ulkoiseen toimintaan vieton aikana. Todellisuudessa kirkolliskokouksen toivoma aktiivinen osallistuminen on ymmärrettävä paljon olennaisemmassa merkityksessä, lähtökohtana syvempi tietoisuus vietettävästä salaisuudesta ja sen suhteesta jokapäiväiseen elämään. Yhä pätee kirkolliskokouksen konstituution *Sacrosanctum Concilium* kehotus, että uskovat eivät osallistuisi eukaristiseen liturgiaan ”sivullisina ja mykkinä katselijoina”, vaan osallistuisivat ”pyhään toimitukseen tietoisesti, hartaasti ja aktiivisesti”.[156] Kirkolliskokous jatkoi edelleen, että uskovien ”olisi kuunneltava opikseen Jumalan sanaa, saatava uutta voimaa Herran pöydässä hänen ruumiinsa nauttimisesta, annettava kiitos Jumalalle. Uhratessaan tahrattoman uhrin ei vain papin käsien kautta, vaan yhdessä hänen kanssaan, heidän olisi opittava uhraamaan itsensä. Kristuksen toimiessa välimiehenä heidän olisi päivästä päivään päästävä täydellisempään yhteyteen Jumalan kanssa ja keskenään”.[157]

155 Vrt. *Sacrosanctum Concilium*, 14-20; 30s; 48s; Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio, instruktio *Redemptionis Sacramentum* (25. maaliskuuta 2004), 36-42: AAS 96 (2004), 561-564.

156 N. 48.

157 Sama.

Osallistuminen ja papillinen palveluvirka

53. Liturgisen toimituksen kauneus ja harmonia saavat merkittävän ilmauksen järjestyksessä, jonka mukaisesti jokainen on kutsuttu aktiiviseen osallistumiseen. Se edellyttää viettoon liittyvien erilaisten hierarkkisten roolien tunnistamista. On hyvä muistaa, että aktiivinen osallistuminen ei sinänsä tarkoita, että harjoittaa jotakin erityistä palvelutehtävää. Uskovien aktiivista osallistumista ei edistä sekaannus, joka johtuu kyvyttömyydestä erottaa kirkollisen yhteyden sisällä kullekin kuuluvat erilaiset tehtävät.[158] Erityisesti on välttämätöntä selkeys papille kuuluvien tehtävien osalta. Kuten kirkon traditio vahvistaa, pappi, ei kukaan muu, johtaa koko eukaristian viettoa alkutervehdyksestä loppusiunaukseen. Saamansa pyhän vihkimyksen voimasta hän edustaa Jeesusta Kristusta, kirkon päätä, ja omalla tavallaan myös kirkkoa.[159] Jokainen eukaristian vietto on piispan johtama ”joko henkilökohtaisesti tai pappien kautta, jotka avustavat häntä”.[160] Piispaa avustaa diakoni, jolla on vietossa joitakin erityisiä tehtäviä: valmistaa alttari ja palvella pappia, lukea evankeliumi, mahdollisesti pitää saarna, lukea uskoville esirukousaiheet ja jakaa uskoville eukaristia.[161] Näiden vihkimyksen sakramenttiin kuuluvien palvelutehtävien ohella on myös muita liturgiseen palvelukseen kuuluvia palvelutehtäviä, joita sääntökuntalaiset ja koulutetut maallikot kiitettävästi hoitavat.[162]

---

158 Vrt. Papiston kongregaatio ja muut Rooman kuurian virastot, instruktio *Ecclesiae de mysterio* koskien maallikkojen yhteistyötä pappien palvelutehtävässä (15. elokuuta 1997): AAS 89 (1997), 852-877.

159 Vrt. propositio 33.

160 Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 92.

161 Vrt. sama, 94.

162 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, dekreetti *Apostolicam actuositatem,* 24; Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 95-111; Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio, instruktio *Redemptionis Sacramentum* (25. maa-

Eukaristian vietto ja inkulturaatio

54. Lähtien Vatikaanin II kirkolliskokouksen perustavanlaatuisista lausumista on usein korostettu, kuinka tärkeää on uskovien aktiivinen osallistuminen eukaristiseen uhriin. Tämän osallistumisen edistämiseksi voidaan antaa sijaa joillekin eri konteksteihin ja erilaisiin kulttuureihin sopiville sovellutuksille.[163] Se, että tiettyjä väärinkäytöksiäkin on esiintynyt, ei hämärrä tämän periaatteen selkeyttä; siitä on pidettävä kiinni kirkon todellisten tarpeiden mukaan, koska kirkko elää ja viettää samaa Kristuksen salaisuutta erilaisissa kulttuuritilanteissa. Kun Herra Jeesus inkarnaation salaisuudessa syntyi naisesta täydellisenä ihmisenä (vrt. Gal. 4:4), hän ei tullut suoraan suhteeseen vain Vanhan testamentin odotusten vaan kaikkien kansojen odotusten kanssa. Niin hän osoitti, että Jumala haluaa saavuttaa meidät elämämme kontekstissa. Jotta uskovat voisivat yhä vaikuttavammin osallistua pyhiin salaisuuksin, on hyödyllistä jatkaa inkulturaatioprosessia eukaristian vieton piirissä, ottaen huomioon Roomalaisen messukirjan yleisen johdannon tarjoamat sovellusmahdollisuudet[164] tulkittuina niiden kriteerien ja ohjeiden valossa, joita antavat Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaation instruktio *Varietates legitimae* 25. tammikuuta 1994[165] ja paavi Johannes Paavali II:n apostoliset kehotuskirjeet *Ecclesia in*

---

liskuuta 2004), 43-47: AAS 96 (2004), 564-566; propositio 33: "Nämä palvelutehtävät on otettava käyttöön erityisen mandaatin perusteella ja viettävän yhteisön todellisten tarpeiden mukaan. Ne, joille näitä liturgisia maallikkopalvelutehtäviä uskotaan, on valittava huolellisesti, heidän on oltava hyvin valmistautuneita ja heitä on koulutettava jatkuvasti. Heidän nimityksensä on oltava määräaikainen. Heidän on oltava yhteisön tuntemia ja saatava yhteisön kiitollinen tunnustus."

163 Vrt. *Sacrosanctum Concilium*, 37-42.

164 Vrt. Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto, 386-399.

165 AAS 87 (1995), 288-314.

Africa, *Ecclesia in America*, *Ecclesia in Asia*, *Ecclesia in Oceania* ja *Ecclesia in Europa*.[166] Siksi kehotan piispainkokouksia säilyttämään oikean tasapainon jo annettujen kriteerien ja ohjeiden ja uusien sovellutusten välillä,[167] aina yhteistyössä Apostolisen istuimen kanssa.

Aktiivisen osallistumisen henkilökohtaiset edellytykset

55. Pohtiessaan uskovien aktiivista osallistumista pyhään riittiin synodin isät korostivat myös henkilökohtaisia edellytyksiä, joita jokaisen yksilön hedelmälliseksi osallistumiseksi vaaditaan.[168] Yksi niistä on varmasti jatkuvan kääntymyksen henki, jonka on luonnehdittava kaikkien uskovien elämää. Ei voi odottaa aktiivista osallistumista eukaristian liturgiaan, jos sitä lähestytään pinnallisesti, tutkimatta ensin omaa elämäänsä. Tuota sisäistä asennetta edistävät esimerkiksi mietiskely ja hiljentyminen ainakin hetkeksi ennen liturgian alkua, paasto ja tarvittaessa sakramentaalinen rippi. Jumalan sovittama sydän mahdollistaa todellisen osallistumisen. Erityisesti on muistutettava uskoville, että ei voi olla aktiivista osallistumista pyhiin salaisuuksiin ellei pyri samalla osallistumaan aktiivisesti kirkolliseen elämään kokonaisuudessaan; siihen kuuluu myös missionaarinen toiminta Kristuksen rakkauden tuomiseksi yhteiskuntaan.

---

166 Apostolinen kehotuskirje *Ecclesia in Africa* (14. syyskuuta 1995), 55-71: AAS 88 (1996), 34-47; apostolinen kehotuskirje *Ecclesia in America* (22. tammikuuta 1999), 16, 40, 64, 70-72: AAS 91 (1999), 752-753, 775-776, 799, 805-809; apostolinen kehotuskirje *Ecclesia in Asia* (6. marraskuuta 1999), 21s.: AAS 92 (2000), 482-487; apostolinen kehotuskirje *Ecclesia in Oceania* (22. marraskuuta 2001), 16: AAS 94 (2002), 382-384; apostolinen kehotuskirje *Ecclesia in Europa* (28. kesäkuuta 2003), 58-60: AAS 95 (2003), 685-686.

167 Vrt. propositio 26.

168 Vrt. propositio 35; Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 11.

Epäilemättä täysi osallistuminen eukaristiaan tapahtuu, kun uskova myös henkilökohtaisesti vastaanottaa kommuunion.[169] Vaikka tämä onkin totta, silti on varottava sitä, että se johtaisi uskovien keskuudessa jonkinlaiseen automaattisuuteen, siihen, että pelkkä läsnäolo kirkossa liturgian aikana antaisi oikeuden tai jopa velvollisuuden käydä eukaristiseen pöytään. Vaikka ei olisi mahdollista ottaa vastaan sakramentaalista kommuuniota, osallistuminen pyhään messuun pysyy välttämättömänä, pätevänä, merkittävänä ja hedelmällisenä. Näissä tilanteissa on hyvä vaalia kaipausta täydestä yhteydestä Kristuksen kanssa harjoittamalla esimerkiksi hengellistä kommuuniota, josta Johannes Paavali II muistutti[170] ja jota pyhät hengellisen elämän opettajat suosittelevat.[171]

Ei-katolisten kristittyjen osallistuminen

56. Eukaristiaan osallistumiseen liittyen on väistämättä puhuttava niihin kirkkoihin tai kirkollisiin yhteisöihin kuuluvista kristityistä, jotka eivät ole täydessä yhteydessä katolisen kirkon kanssa. Tästä on ensinnäkin sanottava, että se, että eukaristia ja kirkon ykseys ovat läheisesti sidoksissa toisiinsa, saa meidät kaipaamaan palavasti päivää, jona voimme viettää yhdessä kaikkien Kristukseen uskovien kanssa jumalallista eukaristiaa ja ilmaista näin näkyvästi sen täyden ykseyden, jota Kristus tahtoi opetuslapsilleen (vrt. Joh. 17:21). Toisaalta Kristuksen ruumiin ja veren sakramentille kuuluva kun-

169 Vrt. *Katolisen kirkon katekismus*, 1388; Vatikaanin II kirkolliskokous, *Sacrosanctum Concilium*, 55.

170 Vrt. kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003), 34: AAS 95 (2003), 456.

171 Esimerkiksi pyhä Tuomas Akvinolainen, *Summa Theologiae*, III, q. 80, a. 1,2; pyhä Jeesuksen Teresa, *Täydellisyyden tie*, luku 35. Opin vahvisti Trenton kirkolliskokous, istunto XIII, c. VIII.

nioitus estää meitä tekemästä siitä pelkkää ”välinettä”, jota harkitsematta käytettäisiin tuon ykseyden saavuttamiseksi.[172] Eukaristia ei ilmaise vain henkilökohtaista yhteyttämme Jeesuksen Kristuksen kanssa, vaan se merkitsee myös täyttä *communiota* kirkon kanssa. Siksi surullisina, mutta ei vailla toivoa, pyydämme ei-katolisia kristittyjä ymmärtämään ja kunnioittamaan vakaumustamme, joka perustuu Raamattuun ja traditioon. Pidämme kiinni siitä, että eukaristinen kommuunio ja kirkollinen yhteys kuuluvat yhteen niin läheisesti, että ei-katolisten kristittyjen on yleisesti ottaen mahdotonta vastaanottaa edellistä ilman jälkimmäistä. Vielä enemmän vailla merkitystä olisi todellinen konselebraatio niihin kirkkoihin tai kirkollisiin yhteisöihin kuuluvien pappien kanssa, jotka eivät ole katolisen kirkon täydessä yhteydessä. On kuitenkin totta, että iankaikkisen pelastuksen vuoksi on mahdollista sallia yksittäisten ei-katolisten kristittyjen vastaanottaa eukaristia, katumuksen sakramentti ja sairaiden voitelu. Se on kuitenkin mahdollista vain tietyissä poikkeustilanteissa ja määrättyjen edellytysten vallitessa.[173] Ne on selvästi osoitettu *Katolisen kirkon katekismuksessa*[174] ja sen *Kompendiumissa*.[175] On jokaisen velvollisuus noudattaa niitä uskollisesti.

---

172 Vrt. Johannes Paavali II, kiertokirje *Ut unum sint* (25. toukokuuta 1995), 8: AAS 87 (1995), 925-926.

173 Vrt. propositio 41; Vatikaanin II kirkolliskokous, *Unitatis redintegratio*, 8, 15; Johannes Paavali II, kiertokirje *Ut unum sint* (25. toukokuuta 1995), 46: AAS 87 (1995), 948; kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003), 45-46: AAS 95 (2003), 463-464; CIC, can. 844 §§ 3-4; *Codex canonum ecclesiarum orientalium*, can. 671 §§ 3-4; Paavillinen kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto, Ekumenian ohjeisto (25. maaliskuuta 1993), 125, 129-131: AAS 85 (1993), 1087, 1088-1089.

174 Vrt. 1398-1401.

175 Vrt. 293.

Osallistuminen viestintävälineiden kautta

57. Viestintävälineiden merkittävän kehityksen johdosta viime vuosikymmeninä sana ”osallistuminen” on saanut aiempaa laajemman merkityksen. Me kaikki tunnustamme iloiten sen, että nämä välineet tarjoavat uusia mahdollisuuksia myös eukaristian vieton osalta.[176] Se vaatii tämän alan pastoraalityössä toimivilta erityistä valmistautumista ja vastuuntuntoa. Televisioitu pyhä messu saa väistämättä tietynlaisen esimerkkiluonteen. Arvokkaan ja hyvin valmistetun viettopaikan ohella on kiinnitettävä erityistä huomiota liturgisten normien kunnioittamiseen.

Mitä tulee messuosallistumiseen viestintävälineiden välityksellä, noita lähetyksiä seuraavien tulee tietää, että tavallisissa olosuhteissa se ei täytä velvollisuutta osallistua messuun sunnuntaisin ja juhlapyhinä. Kuvakieli edustaa todellisuutta, mutta ei itsessään toista sitä.[177] Vaikka onkin kiitettävää, että vanhukset ja sairaat osallistuvat sunnuntaimessuun radio- tai tv-lähetysten kautta, samaa ei voi sanoa niistä, jotka ajattelevat noiden lähetysten vapauttavan heidät menemästä kirkkoon ja osallistumasta eukaristian viettoon elävän kirkon seurakunnassa.

Sairaiden aktiivinen osallistuminen

58. Ajatellen niiden tilannetta, jotka sairauden tai korkean iän vuoksi eivät voi päästä jumalanpalveluspaikkoihin, haluan kiinnittää koko kirkollisen yhteisön huomion siihen, että on

176 Vrt. Paavillinen tiedotusvälineiden neuvosto, instruktio *Aetatis novae* (22. helmikuuta 1992): AAS 84 (1992), 447-468.

177 Vrt. propositio 29.

pastoraalisesti tärkeää antaa hengellistä tukea sairaille sekä kotona että sairaaloissa. Heidän tilanteensa mainittiin useita kertoja piispainsynodissa. On toimittava niin, että sairaat veljemme ja sisaremme voivat osallistua usein sakramentaaliseen kommuunioon. Tällä tavoin he voivat vahvistaa suhdettaan ristiinnaulittuun ja ylösnousseeseen Kristukseen ja tuntea elämänsä täysin liittyvän kirkon elämään ja lähetystehtävään uhraamalla oman kärsimyksensä Herramme uhrin yhteydessä. Erityishuomiota on osoitettava vammaisille. Missä heidän tilanteensa vain sallii, kristillisen yhteisön on edistettävä heidän mahdollisuuttaan osallistua eukaristian viettoon jumalanpalveluspaikassa. Kirkoista on poistettava mahdolliset arkkitehtoniset esteet, jotka hankaloittavat vammaisten pääsyä kirkkotilaan. Varmistettakoon myös, että kastetut ja vahvistetut kehitysvammaiset saavat eukaristisen kommuunion, mikäli vain mahdollista: he vastaanottavat eukaristian myös rinnallaan kulkevan perheen tai yhteisön uskossa.[178]

Vangit

59. Kirkon hengellinen traditio pitää Kristuksen omien sanojen perusteella (vrt. Matt. 25:36) vankien luona käymistä yhtenä ruumiillisista laupeudentöistä. Vangit tarvitsevat erityisesti sitä, että Herra itse tulee heidän luokseen eukaristian sakramentissa. Kirkollisen yhteisön läheisyyden kokeminen, eukaristiaan osallistuminen ja pyhän kommuunion vastaanottaminen näin erityisessä ja tuskallisessa elämänvaiheessa voi varmasti vaikuttaa oman uskon tien laatuun ja edistää ihmisen täyttä sosiaalista kuntoutumista. Synodissa ilmaistuja toiveita tulkiten pyydän hiippakuntia mahdollisuuksiensa

178 Vrt. propositio 44.

mukaan asianmukaisesti käyttämään pastoraalisia resursseja vankien sielunhoitoon.[179]

Siirtolaiset ja osallistuminen eukaristiaan

60. Puhuessaan niiden ihmisten tilanteesta, joiden eri syistä on pakko jättää maansa, synodi ilmaisi erityistä kiitollisuutta siirtolaisten sielunhoidon piirissä toimivia kohtaan. Erityishuomiota on kiinnitettävä siirtolaisiin, jotka kuuluvat idän katolisiin kirkkoihin; kotinsa jättämisen ohella he kohtaavat sen vaikeuden, että he eivät voi osallistua eukaristian liturgiaan sen riituksen mukaisesti, johon he kuuluvat. Siksi, missä vain mahdollista, heidän sallittakoon saada oman riituksensa papin apua. Joka tapauksessa pyydän piispoja ottamaan nämä ihmiset vastaan Kristuksen rakkaudella. Eri riitusten uskovien kohtaaminen voi olla myös tilaisuus vastavuoroiseen rikastumiseen. Erityisesti ajattelen tässä hyötyä, joka papistolle koituu eri traditioiden tuntemuksesta.[180]

Suuret konselebraatiot

61. Synodi pohti myös eukaristiaan osallistumisen laatua suurimittaisissa vietoissa sellaisissa erityisolosuhteissa, joissa läsnä on uskovien suuren joukon ohella myös suuri määrä konselebroivia pappeja.[181] Yhtäältä on helppo tunnistaa se, kuinka tärkeitä tällaiset hetket ovat, erityisesti silloin, kun viettoa johtaa piispa papistonsa ja diakonien ympäröimänä. Toisaalta näissä olosuhteissa voi ilmetä ongelmia koskien erityisesti

179 Vrt. propositio 48.

180 Tuota tuntemusta voidaan edistää myös pappiskandidaattien koulutusvuosina seminaarissa sopivien aloitteiden kautta, vrt. propositio 45.

181 Vrt. propositio 37.

sitä, ilmeneekö papiston ykseys näkyvästi erityisesti eukaristisessa rukouksessa, kuten myös ongelmia koskien pyhän kommuunion jakamista. On vältettävä sitä, että tuollaiset suuret konselebraatiot loisivat hajaannusta. Siitä huolehditaan oikealla koordinaatiolla ja järjestämällä jumalanpalveluspaikka niin, että se mahdollistaa pappien ja uskovien täyden ja todellisen osallistumisen. On kuitenkin muistettava, että kyse on luonteeltaan poikkeuksellisista ja poikkeustilanteisiin rajoitetuista konselebraatioista.

Latinan kieli

62. Edellä sanottu ei saa kuitenkaan hämärtää näiden suurten liturgioiden arvoa. Ajattelen erityisesti suuria eukaristian viettoja kansainvälisten kokousten aikana, joita nykyään on yhä enemmän. Niitä on pidettävä asianmukaisesti arvossa. Jotta kirkon ykseys ja yleismaailmallisuus tuotaisiin selvästi ilmi, haluan suositella piispainsynodissa esitettyä ehdotusta Vatikaanin II kirkolliskokouksen ohjeiden mukaisesti:[182] lukukappaleita, saarnaa ja yleisiä esirukouksia lukuun ottamatta noiden viettojen on hyvä olla latinan kielellä, ja samoin lausuttakoon latinaksi kirkon tradition tunnetuimmat rukoukset[183] ja mahdollisesti osin käytettäköön gregoriaanista laulua. Yleisemmin pyydän, että tulevat papit saisivat seminaariajasta alkaen tarvittavaa koulutusta voidakseen ymmärtää ja viettää messua latinaksi sekä käyttää latinankielisiä tekstejä ja gregoriaanista laulua. Ei pidä unohtaa myöskään mahdollisuutta opettaa uskovia tuntemaan yleisimmät rukoukset latinaksi ja laulamaan gregoriaanisesti tietyt liturgian osat.[184]

182 Vrt. *Sacrosanctum Concilium*, 36 ja 54.
183 Propositio 36.
184 Vrt. sama.

Eukaristian vietto pienryhmissä

63. Melko erilainen tilanne syntyy tietyissä pastoraalisissa olosuhteissa, joissa juuri tietoisemman, aktiivisen ja hedelmällisen osallistumisen takia suositaan eukaristian viettoa pienryhmissä. Vaikka tunnistammekin tuon lähestymistavan taustalla olevan kasvatuksellisen arvon, on todettava, että nuo vietot on saatettava sopusointuun hiippakunnan koko pastoraalitoiminnan kanssa. Nehän menettäisivät pedagogisen luonteensa, jos niitä pidettäisiin vastakohtaisina tai rinnakkaisina suhteessa paikalliskirkon elämään. Siksi synodi esitti joitakin noudatettavia kriteerejä: pienryhmien on palveltava yhteisön yhdistämistä eikä sen hajottamista; sen täytyy ilmetä konkreettisessa käytännössä; näiden ryhmien täytyy edistää koko seurakunnan hedelmällistä osallistumista ja niin paljon kuin mahdollista vaalia perheiden liturgisen elämän ykseyttä.[185]

Sisäinen osallistuminen eukaristian viettoon

Mystagoginen katekeesi

64. Kirkon suuri liturginen traditio opettaa meille, että hedelmällinen osallistuminen liturgiaan edellyttää sitä, että ihminen henkilökohtaisesti vastaa vietettävään salaisuuteen uhraamalla Jumalalle oman elämänsä, liittämällä sen Kristuksen uhriin koko maailman pelastukseksi. Siksi piispainsynodi kehotti, että uskovia autetaan siinä, että heidän sisäinen asennoitumisensa vastaisi eleitä ja sanoja. Jos tämä puuttuu, viettomme, ovatpa ne kuinka elävästi toteutettuja tahansa, ovat

185 Vrt. propositio 32.

vaarassa langeta ritualismiin. Siksi on edistettävä kasvatusta eukaristiseen uskoon, joka auttaa uskovia elämään henkilökohtaisesti todeksi sitä, mitä liturgiassa vietetään. Koska tämä henkilökohtainen ja tietoinen osallistuminen on olennaisen tärkeää, millainen koulutus soveltuu siihen parhaiten? Synodin isät viittasivat tässä yksimielisesti mystagogiseen katekeesiin, joka johdattaa uskovia syventymään vietettäviin salaisuuksiin yhä paremmin.[186] Koska *ars celebrandi* ja *actuosa participatio* liittyvät läheisesti toisiinsa, on ennen kaikkea sanottava, että ”parasta katekeesia eukaristiasta on hyvin vietetty eukaristia itse”.[187] Liturgiaan kuuluu luonnostaan tietty pedagoginen vaikuttavuus, joka johdattaa uskovat vietetyn salaisuuden tuntemukseen. Siksi kirkon vanhimmassa traditiossa kristinuskoon johdattaminen oli aina luonteeltaan kokemuksellista; vaikka uskon sisällön systemaattista ymmärtämistä ei unohdettukaan, ratkaisevaa oli elävä ja vaikuttava kohtaaminen Kristuksen kanssa, jota autenttiset todistajat julistivat. Tällainen todistaja johdattaa ensimmäisenä muut uskon salaisuuksiin. Tuo kohtaaminen luonnollisesti syventyy katekeesissa ja sen lähde ja huippu on eukaristian vietto. Tämä kristillisen kokemuksen perusrakenne edellyttää mystagogista tietä, jossa on aina oltava kolme elementtiä:

a) Ennen kaikkea kyse on *riittien tulkitsemisesta pelastustapahtumien valossa* kirkon elävän tradition mukaisesti. Eukaristian vietto äärettömässä rikkaudessaan sisältää jatkuvasti viittauksia pelastushistoriaan. Ristiinnaulitussa ja ylösnousseessa Kristuksessa vietämme todella häntä, joka yhdistää yhdeksi koko todellisuuden (vrt. Ef. 1:10). Alusta saakka kristillinen yhteisö on tulkinnut Jeesuksen elämän tapahtumia, erityisesti

186 Vrt. propositio 14.
187 Propositio 19.

pääsiäissalaisuuden tapahtumia, suhteessa koko Vanhaan testamenttiin.

b) Mystagogisen katekeesin on *johdatettava riittiin sisältyvien merkkien merkitykseen*. Se on erityisen tärkeää omamme kaltaisena teknologisena aikakautena, jolloin kyky hahmottaa merkkejä ja symboleja on vaarassa kadota. Mystagogisen katekeesin ei niinkään pidä tarjota informaatiota kuin herättää ja kasvattaa uskovissa niiden merkkien ja eleiden tajua, jotka yhdessä sanojen kanssa muodostavat riitin.

c) Mystagogisen katekeesin on osoitettava *riittien merkitys kristilliselle elämälle* kaikissa ulottuvuuksissa: työ ja velvollisuus, ajatukset ja tunteet, toiminta ja lepo. Osa mystagogista tietä on osoittaa, kuinka riitissä vietetyt salaisuudet liittyvät uskovien lähetysvastuuseen. Mystagogian kypsä lopputulos on tietoisuus siitä, että vietetyt pyhät salaisuudet yhä enemmän muuttavat oman elämän. Kaiken kristillisen kasvatuksen päämäärähän on kasvattaa uskova ”uudeksi ihmiseksi”, aikuiseen uskoon, jotta hän omassa elinympäristössään kykenisi todistamaan siitä kristillisestä toivosta, joka innoittaa häntä.

Voidaksemme toteuttaa kirkollisissa yhteisöissämme tuota kasvatustehtävää tarvitaan asianmukaisesti koulutettuja opettajia. Koko Jumalan kansan on oltava siitä osallinen. Jokainen kristillinen yhteisö on kutsuttu olemaan paikka, jossa ihmisiä pedagogisesti johdatetaan niihin salaisuuksiin, joita uskossa vietetään. Synodin isät korostivat, että tässä suuremman panoksen voisivat tarjota Jumalalle vihityn elämän yhteisöt, liikkeet ja yhdistykset, joiden karisma voi antaa uutta innoitusta kristilliseen kasvatukseen.[188] Meidänkin aikanamme

188 Vrt. propositio 14.

Pyhä Henki vuodattaa lahjojaan tukeakseen kirkon apostolista lähetystehtävää, jonka on levitettävä uskoa ja kasvatettava se kypsyyteen.[189]

Kunnioitus eukaristiaa kohtaan

65. Vakuuttava osoitus eukaristisen katekeesin vaikutuksesta uskoviin on varmasti se, että heissä kasvaa taju Jumalan salaisuudesta, joka on läsnä keskellämme. Sen voi todeta erityisistä kunnioituksen ilmauksista eukaristiaa kohtaan, joihin mystagoginen tie johdattaa uskovat.[190] Ajattelen tässä yleensä ottaen eleiden ja asennon tärkeyttä, kuten polvistumista eukaristisen rukouksen keskeisten kohtien aikana. Eri kulttuurien kontekstissa käytetyt merkit ovat oikeutetusti moninaisia. Mutta jokaisen uskovan tulisi olla tietoinen ja myös tietoisesti ilmaista olevansa eukaristian vietossa Jumalan äärettömän majesteetin edessä, Jumalan, joka nöyrällä tavalla tulee luoksemme sakramentaalisissa merkeissä.

Adoraatio ja eukaristinen hurskaus

Eukaristian vieton ja adoraation suhde

66. Yksi synodin koskettavimmista hetkistä oli se, että yhdessä monien uskovien kanssa kokoonnuimme Pyhän Pietarin basilikaan eukaristiseen adoraatioon. Tuon rukoushetken myötä piispat halusivat pelkkiä sanoja vahvemmin näkyvästi osoittaa eukaristian vieton ja adoraation suhteen tärkeyden. Tämä merkittävä kirkon uskon ulottuvuus on ollut yksi rat-

189 Vrt. Benedictus XVI, saarna helluntain I vesperissä (3. kesäkuuta 2006): AAS 98 (2006), 509.

190 Vrt. propositio 34.

kaisevista elementeistä kirkollisen kokemuksemme tiellä Vatikaanin II kirkolliskokouksen tahtoman liturgisen uudistuksen jälkeisenä aikana. Tuon uudistuksen ensivaiheissa messun ja pyhimmän sakramentin palvonnan sisäistä yhteyttä ei aina kyllin selvästi havaittu. Esimerkiksi erään tuolloin laajalle levinneen väitteen mukaan eukaristista leipää ei annettu meille katseltavaksi, vaan syötäväksi. Kirkon rukouskokemuksen valossa tuollainen vastakkainasettelu osoittautui kuitenkin täysin perusteettomaksi. Jo Augustinus sanoi: "*Nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit; peccemus non adorando* – älköön kukaan syökö tätä lihaa ensin palvomatta sitä; tekisimme syntiä, ellemme sitä palvoisi."[191] Eukaristiassa Jumalan Poika kohtaa meidät ja haluaa tulla yhdeksi kanssamme; eukaristinen adoraatio ei ole mitään muuta kuin luonnollinen kehitys eukaristian vietosta, joka itsessään on kirkon suurin palvonnan akti.[192] Eukaristian vastaanottaminen tarkoittaa, että palvomme häntä, jonka vastaanotamme. Juuri siten ja vain siten meistä tulee yhtä hänen kanssaan ja saamme tietyllä tavalla esimakua taivaallisen liturgian kauneudesta. Adoraatio pyhän messun ulkopuolella jatkaa ja syventää sitä, mikä tapahtuu itse liturgian vietossa. "Vain adoraatiossa syvä ja todellinen vastaanottaminen voi kypsyä. Ja juuri tässä henkilökohtaisessa Herran kohtaamisessa kypsyy myös eukaristiaan sisältyvä sosiaalinen lähetystehtävä, joka pyrkii murtamaan muurit – ei vain Herran ja meidän itsemme väliset muurit vaan myös ja ennen kaikkea ne muurit, jotka erottavat meidät toisistamme."[193]

191 *Enarrationes in Psalmos* 98,9: CCL XXXIX, 1385; vrt. Benedictus XVI, puhe Rooman kuurialle (22. joulukuuta 2005): AAS 98 (2006), 44-45.

192 Vrt. propositio 6.

193 Benedictus XVI, puhe Rooman kuurialle (22. joulukuuta 2005): AAS 98 (2006), 45.

Eukaristinen adoraatio

67. Siksi, yhdessä synodin kanssa, suosittelen kaikille kirkon paimenille ja koko Jumalan kansalle sekä henkilökohtaista että yhteisöllistä eukaristista adoraatiota.[194] Tässä on suurta hyötyä katekeesista, jossa uskoville selitetään adoraation tärkeyttä; adoraatio mahdollistaa liturgisen vieton kokemisen entistä syvällisemmin ja hedelmällisemmin. Siellä, missä se on mahdollista, varsinkin suuremmissa asutuskeskuksissa, voidaan tietty kirkko tai kappeli varata pysyvää adoraatiota varten. Suosittelen myös, että katekeesissa ja erityisesti ensikommuunio-opetuksessa lapsille opetettaisiin, kuinka tärkeää ja kaunista on viettää aikaa Jeesuksen seurassa ja hiljentyä kunnioittaen hänen eukaristisen läsnäolonsa edessä.

Tässä haluan ilmaista arvostukseni ja tukeni kaikille niille Jumalalle vihityn elämän instituuteille, joiden jäsenet omistavat merkittävän osan ajastaan eukaristiseen adoraatioon. Tällä tavalla he antavat meille kaikille esimerkin elämästä, joka on Herran todellisen läsnäolon muovaamaa. Samoin haluan rohkaista uskovien yhdistyksiä ja kiltoja, jotka erityisesti omistautuvat eukaristiseen adoraatioon. Ne toimivat kontemplaation hapatteena koko kirkolle ja muistuttavat Kristuksen keskeisyydestä sekä yksittäisten ihmisten että yhteisöjen elämässä.

194 Vrt. Propositio 6; Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio, ohje kansanhurskaudesta ja liturgiasta (17. joulukuuta 2001), nrot 164-165, Città del Vaticano 2002, ss.137-139; Pyhä riittien kongregaatio, instruktio *Eucharisticum Mysterium* (25. toukokuuta 1967): AAS 57 (1967), 539-573.

Eukaristisen hartauden muotoja

68. Yksittäisen uskovan henkilökohtainen suhde eukaristiassa läsnä olevaan Jeesukseen viittaa aina koko kirkolliseen yhteisöön ja vahvistaa hänen tietoisuuttaan kuulumisesta Kristuksen ruumiiseen. Siksi en ainoastaan kehota yksittäisiä uskovia viettämään aikaa henkilökohtaisessa rukouksessa alttarin sakramentin edessä, vaan kehotan myös seurakuntia ja muita kirkollisia ryhmiä järjestämään yhteisöllisiä adoraatiohetkiä. Jo olemassa olevat eukaristisen hurskauden muodot tietenkin pysyvät hyvin arvokkaina. Ajattelen esimerkiksi eukaristisia kulkueita, ennen kaikkea perinteistä kulkuetta Kristuksen ruumiin ja veren juhlapyhänä, 40 tunnin adoraatiota, paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä eukaristisia kongresseja ja muita vastaavia aloitteita. Asianmukaisesti päivitettyinä ja paikallisiin olosuhteisiin sovellettuina nuo hartausmuodot ovat nykyäänkin vaalimisen arvoisia.[195]

Tabernaakkelin paikka kirkossa

69. Ottaen huomioon eukaristian säilyttämisen ja adoraation tärkeyden ja kunnioituksen Kristuksen uhrin sakramenttia kohtaan piispainsynodi keskusteli myös tabernaakkelin oikeasta sijoituspaikasta kirkoissamme.[196] Tabernaakkelin oikea sijoittaminen auttaa tunnistamaan Kristuksen todellisen läsnäolon kaikkeinpyhimmässä sakramentissa. Kirkkoon tulijan on voitava helposti tunnistaa paikka, jossa eukaristiaa säilytetään, myös siitä, että sen merkkinä palaa ikuinen tuli. Siksi on kiinnitettävä huomiota kirkkorakennuksen arkkitehtuu-

195 Vrt. *Relatio post disceptationem*, 11: *L'Osservatore Romano*, 14. lokakuuta 2005, s. 5.

196 Vrt. propositio 28.

riin. Niissä kirkoissa, joissa ei ole pyhän sakramentin kappelia ja tabernaakkeli on pääalttarilla, on sopivaa edelleen käyttää tuota rakennetta eukaristian säilyttämisessä ja adoraatiossa, välttäen asettamasta sen eteen selebrantin istuinta. Uusissa kirkoissa on hyvä sijoittaa sakramenttikappeli lähelle kuoria; siellä, missä se ei ole mahdollista, on paras sijoittaa tabernaakkeli kuoriin, tarpeeksi korotettuun paikkaan, apsiksen keskelle tai muuhun paikkaan, jossa se on yhtä lailla hyvin nähtävissä. Näiden asioiden huomioiminen varmistaa tabernaakkelin arvokkuuden; siitä on aina pidettävä huolta myös taiteelliselta kannalta. Tietenkin on otettava huomioon se, mitä Roomalaisen messukirjan yleinen johdanto tästä sanoo.[197] Lopullinen päätös tästä asiasta kuuluu kuitenkin hiippakunnan piispalle.

197 Vrt. n. 314.

KOLMAS OSA

EUKARISTIA, SALAISUUS ELETTÄVÄKSI

”Isä, joka elää, on minut lähettänyt, ja niin kuin minä saan elämäni Isältä, niin saa minulta elämän se, joka minua syö” (Joh. 6:57)

Kristillisen elämän eukaristinen muoto

Hengellinen palvelus – logiké latreía (Room. 12:1)

70. Herra Jeesus teki itsensä meille totuuden ja rakkauden ruoaksi. Puhuessaan elämänsä lahjasta hän vakuuttaa meille: ”Se, joka syö tätä leipää, elää ikuisesti” (Joh. 6:51). Mutta tämä ”ikuinen elämä” alkaa meissä jo tässä ajassa sen muutoksen kautta, jonka eukaristian lahja synnyttää meissä: ”Niin saa minulta elämän se, joka minua syö” (Joh. 6:57). Nämä Jeesuksen

sanat saavat meidät ymmärtämään, että ”uskottuun” ja ”vietettyyn” salaisuuteen sisältyy voima, joka tekee siitä meissä uuden elämän ja kristillisen elämänmuodon lähteen. Vastaanottaessamme Jeesuksen Kristuksen ruumiin ja veren tulemme osallisiksi jumalallisesta elämästä yhä aikuisemmalla ja tietoisemmalla tavalla. Tässäkin pätee se, mitä pyhä Augustinus sanoo *Tunnustuksissaan* ikuisesta *Logoksesta*, sielun ruoasta. Korostaen tämän ruoan paradoksaalista luonnetta hän kuvittelee voivansa kuulla: ”Minä olen täysikasvuisten leipä, kasva, niin saat syödä minua; äläkä sinä muuta minua sinuksi, niin kuin muutat lihallisen ruokasi, vaan sinä olet muuttuva minuksi.”[198] Eukaristinen ravinto ei muutu meiksi, vaan salatulla tavalla se muuttaa meidät. Kristus ravitsee meitä liittämällä meidät itseensä; ”hän vetää meidät itseensä”.[199]

Eukaristian vietto näyttäytyy tässä koko voimassaan kirkon elämän lähteenä ja huipentumana; se ilmaisee samanaikaisesti sekä uuden ja lopullisen jumalanpalveluksen – *logiké latreían* – syntyä että myös sen täyttymystä.[200] Pyhän Paavalin sanat Roomalaiskirjeessä tiivistävät sen, kuinka eukaristia muuttaa koko elämämme hengelliseksi palvelukseksi, joka on Jumalalle mieleen: ”Jumalan armahtavaan laupeuteen vedoten kehotan teitä, veljet: Antakaa ruumiinne pyhäksi ja eläväksi, Jumalalle mieluisaksi uhriksi. Näin te palvelette Jumalaa järjellisellä tavalla” (Room. 12:1). Tässä kehotuksessa uusi jumalanpalvelus näyttäytyy oman itsensä totaalisena uhraamisena yhdessä koko kirkon kanssa. Apostoli pitää kiinni siitä, että me uhraamme ruumiimme; se korostaa, että jumalanpalve-

198 VII, 10, 16: PL 32, 742. Suom. Otto Lakka.

199 Benedictus XVI, saarna Marienfeldissä (21. elokuuta 2005): AAS 97 (2005), 892; vrt. saarna helluntaivigiliassa (3. kesäkuuta 2006): AAS 98 (2006), 505.

200 Vrt. *Relatio post disceptationem*, 6, 47: *L'Osservatore Romano,* 14. lokakuuta 2005, s. 5-6; propositio 43.

lus on konkreettista inhimillistä todellisuutta, kaikkea muuta kuin ruumiitonta. Augustinus muistuttaa: ”Tämä on kristittyjen uhri, että vaikka meitä on monta, olemme yksi ruumis Kristuksessa. Kirkko viettää tätä salaisuutta alttarin sakramentissa, kuten uskovat tietävät, ja siinä kirkko näyttää heille selvästi, että siinä, mitä uhrataan, kirkko itse uhrataan.”[201] Katolinen oppi vahvistaa, että eukaristia Kristuksen uhrina on myös kirkon uhri ja siten uskovien uhri.[202] Uhrin korostaminen – latinan *sacrificium* tarkoittaa ”pyhäksi tehtyä” – ilmaisee tässä koko sitä eksistentiaalista syvyyttä, joka sisältyy Kristuksen omaksuman (vrt. Fil. 3:12) inhimillisen todellisuutemme muuttamiseen.

Eukaristisen kultin kaiken käsittävä vaikutus

71. Uusi kristillinen jumalanpalvelus käsittää kaikki olemassaolon ulottuvuudet ja muuttaa ne: ”Syöttepä siis tai juotte tai teettepä mitä tahansa, tehkää kaikki Jumalan kunniaksi” (1. Kor. 10:31). Kristitty on kutsuttu ilmaisemaan todellista jumalanpalvelusta jokaisessa elämänsä teossa. Siitä kristillisen elämän eukaristinen luonne alkaa muotoutua. Koska eukaristia käsittää uskovan ihmisen konkreettisen jokapäiväisen todellisuuden, eukaristia myös mahdollistaa sen, että ihminen, joka armosta on kutsuttu Jumalan Pojan kaltaisuuteen (vrt. Room. 8:29s.), muuttuu päivä päivältä yhä enemmän. Kaikki, mikä on aidosti inhimillistä – ajatukset ja tunteet, sanat ja teot – saa eukaristian sakramentissa soveliaan muodon tullakseen eletyksi koko täyteydessään. Tässä ilmenee Kristuksen eukaristiassa tuoman radikaalin uutuuden antropologinen arvo: ihmisen elämässä jumalanpalvelusta ei voi rajata johon-

201 *De civitate Dei*, X, 6: PL 41, 284.
202 Vrt. *Katolisen kirkon katekismus*, 1368.

kin erityiseen yksityiseen hetkeen, vaan se pyrkii luonnostaan läpäisemään kaikki elämämme ulottuvuudet. Jumalalle mieluisasta kultista tulee siten uusi tapa elää kaikki elämämme tilanteet, jossa jokainen yksityiskohta korotetaan, koska se eletään todeksi osana suhdettamme Kristukseen ja uhrina Jumalalle. Jumalan kunnia on elävä ihminen (vrt. 1. Kor. 10:31). Ja ihmisen elämä on Jumalan näkeminen.[203]

"Iuxta dominicam viventes" – eläminen sunnuntain mukaisesti

72. Kristityt olivat alusta saakka tietoisia tästä eukaristian ihmiselämään tuomasta radikaalista uutuudesta. Uskovat havaitsivat heti, että eukaristian vietto vaikutti syvästi heidän elämäntapaansa. Pyhä Ignatius Antiokialainen ilmaisi tämän totuuden sanoessaan kristittyjen olevan "niitä, jotka ovat saapuneet uuteen toivoon", niitä, jotka "elävät sunnuntain mukaisesti" (*iuxta dominicam viventes*).[204] Tämä suuren antiokialaisen marttyyrin ilmaisu korostaa eukaristian todellisuuden ja jokapäiväisen kristillisen elämän välistä yhteyttä. Kristityille tyypillinen tapa kokoontua ensimmäisenä päivänä sapatin jälkeen viettämään Kristuksen ylösnousemusta – pyhän Justinus Marttyyrin kertomuksen mukaan[205] – määrittää myös Kristuksen kohtaamisen uudistamaa elämänmuotoa. Pyhän Ignatiuksen ilmaisu – "elää sunnuntain mukaisesti" – korostaa myös tuon pyhän päivän paradigmaattista arvoa muihin viikonpäiviin nähden. Se ei erotu muista päivistä pelkästään arkipäiväisen työn keskeyttämisen takia, jonkinlaisena sulkeissa olevana lisänä keskellä tavallista päivärytmiä. Kristityt

203 Vrt. pyhä Ireneus, *Adversus haereses IV*, 20, 7: PG 7, 1037.
204 Kirje magnesialaisille, 9,1: PG 5, 670.
205 Vrt. ensimmäinen apologia 67, 1-6; 66: PG 6, 430ss, 427, 430.

ovat aina pitäneet tätä päivää viikon ensimmäisenä päivänä, koska silloin muistetaan Kristuksen tuomaa radikaalia uutuutta. Siksi sunnuntai on päivä, jona kristityt löytävät uudelleen sen eukaristisen elämänmuodon, jonka mukaan heidät on jatkuvasti kutsuttu elämään. ”Eläminen sunnuntain mukaisesti” tarkoittaa elämistä tietoisena Kristuksen tuomasta vapautuksesta, sitä, että annamme jatkuvasti oman elämme uhriksi Jumalalle, jotta sisäisesti uudistuneen elämäntapamme kautta hänen voittonsa kävisi täydellisesti ilmi kaikille ihmisille.

Sunnuntaivelvollisuus

73. Tietoisina tästä uuden elämän prinsiipistä, jonka eukaristia juurruttaa kristittyyn, synodin isät vahvistivat, että velvollisuus osallistua sunnuntaina messuun on tärkeä kaikille uskoville. Se on aidon vapauden lähde, jotta he voisivat elää kaikkina muina päivinä sen mukaisesti, mitä ovat viettäneet ”Herran päivänä”. Uskonelämä on vaarassa, jos uskova ei enää tunne halua osallistua eukaristian viettoon, pääsiäisen riemuvoiton muistoon. Kristillinen omatuntomme vaatii, että osallistumme liturgiaan sunnuntaisin yhdessä kaikkien veljien ja sisarten kanssa, joiden kanssa muodostamme yhden ruumiin Kristuksessa Jeesuksessa; mutta samalla tuo osallistuminen myös muovaa kristillistä omaatuntoamme. Jos kadotamme tajun siitä, että sunnuntai on Herran päivä, pyhitettävä päivä, se on oire siitä, että olemme kadottaneet tajun kristillisen vapauden, Jumalan lasten vapauden aidosta merkityksestä.[206] Tältä kannalta ovat edelleen arvokkaita kunnioitetun edeltäjäni Johannes Paavali II:n huomiot apostolisessa

206 Vrt. propositio 30.

kirjeessä *Dies Domini*.[207] Siinä hän puhui sunnuntain eri ulottuvuuksista kristityille. Suhteessa luomistyöhön sunnuntai on *Dies Domini* (Herran päivä). Se on *Dies Christi* (Kristuksen päivä), koska se on uuden luomisen ja ylösnousseen Herran lahjoittaman Pyhän Hengen päivä. Se on *Dies Ecclesiae* (kirkon päivä), päivä, jona kristillinen yhteisö kokoontuu eukaristian viettoon. Se on *Dies hominis* (ihmisen päivä), ilon, levon ja veljellisen rakkauden päivä.

Siksi sunnuntai on alkuperäinen juhlapäivä, jona jokainen uskova voi omassa elinympäristössään julistaa ja varjella ajan merkitystä. Sunnuntaista käyvät ilmi elämän kristillinen merkitys ja uusi tapa kokea aika, suhteet, työ, elämä ja kuolema. Siksi on hyvä, että Herran päivänä kirkon piirissä järjestetään sunnuntaimessun vieton ympärillä myös monenlaista kristillisen yhteisön toimintaa, kuten ystäväryhmien kokoontumisia, uskonnonopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille, pyhiinvaelluksia, hyväntekeväisyystyötä ja erilaisia rukoushetkiä. Näiden tärkeiden arvojen vuoksi – vaikka lauantai-ilta ensimmäisestä vesperistä alkaen onkin jo osa sunnuntaita ja on sallittua täyttää sunnuntaimessuvelvollisuus osallistumalla lauantain iltamessuun – on välttämätöntä muistuttaa, että sunnuntai itsessään ansaitsee tulla pyhitetyksi, jotta siitä ei lopulta tulisi ”Jumalasta tyhjä” päivä.[208]

Levon ja työn merkitys

74. Nykyaikana on myös erityisen tärkeää muistuttaa, että Herran päivä on myös lepopäivä työstä. Toivomme, että sellaiseksi sen tunnustaa myös siviiliyhteiskunta, jotta ihmisten

207 Vrt. AAS 90 (1998), 713-766.
208 Propositio 30.

on mahdollista olla vapaita työstä joutumatta sen takia rangaistuiksi. Kristityt – viitaten myös sapatin merkitykseen juutalaisessa traditiossa – ovat nähneet Herran päivän myös lepopäivänä jokapäiväisestä vaivannäöstä. Sillä on aivan tietty merkitys, koska se tarkoittaa *työn suhteellistamista*, sen suuntaamista niin, että päämääränä on ihminen: työ on ihmistä varten eikä ihminen työtä varten. On helppo nähdä, että tämä suojelee ihmistä itseään ja vapauttaa hänet siitä, mikä mahdollisesti orjuuttaisi häntä. Kuten korostin, "työ on ensisijaisen tärkeää ihmisen itsensä toteuttamisen ja yhteiskunnan kehityksen kannalta, ja siksi se on aina järjestettävä ja toteutettava kunnioittaen täysin ihmisen arvokkuutta ja palvellen yhteistä hyvää. Samalla on välttämätöntä, että ihminen ei anna itsensä joutua työn orjuuttamaksi eikä palvo työtä epäjumalana, teeskennellen löytävänsä siitä elämän lopullisen ja ratkaisevan merkityksen".[209] Jumalalle pyhitettynä päivänä ihminen ymmärtää olemassaolonsa ja myös työnsä merkityksen.[210]

Sunnuntaikokoontuminen papin puuttuessa

75. Se, että uudelleen ymmärrämme, kuinka tärkeää sunnuntain vietto on kristittyjen elämälle, johtaa meidät pohtimaan niiden kristillisten yhteisöjen tilannetta, joilta puuttuu pappi ja joiden ei siksi ole mahdollista viettää messua Herran päivänä. Tästä on todettava, että nuo tilanteet saattavat olla keskenään hyvin erilaisia. Synodi suositteli ennen kaikkea sitä,

209 Saarna (19. maaliskuuta 2006): AAS 98 (2006), 324.

210 *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 258, huomauttaa oikein: "Ihmistä sitoo työn välttämättömyys, mutta tämä lepo avaa hänelle täydemmän vapauden, ikuisen sapatin (vrt. Hepr. 4:9-10) näköalan. Levon kautta ihmiset voivat muistaa ja elää uudelleen todeksi Jumalan teot luomisesta lunastukseen, käsittää olevansa itsekin hänen tekoaan (vrt. Ef. 2:10) ja kiittää elämästään ja olemassaolostaan häntä, joka on sen aikaansaaja."

että uskovat kokoontuisivat johonkin niistä hiippakunnan kirkoista, joissa pappi on läsnä, silloinkin kun se vaatii uhrauksia.[211] Siellä, missä pitkien etäisyyksien vuoksi on käytännössä mahdotonta osallistua sunnuntain eukaristiaan, on tärkeää, että kristilliset yhteisöt yhtä lailla kokoontuvat ylistämään Herraa ja muistamaan hänelle omistettua päivää. Siihen on kuitenkin liityttävä asianmukainen opetus siitä, mikä ero on pyhällä messulla ja sunnuntaikokoontumisilla ilman pappia. Kirkon on pastoraalisessa huolenpidossaan valvottava, että sanan liturgiaa – diakonin tai sellaisen vastuuhenkilön johdolla, jolle pätevä auktoriteetti on uskonut tämän palvelutehtävän – vietetään erityisen rituaalin mukaan, jonka piispainkokoukset ovat työstäneet ja tähän tarkoitukseen hyväksyneet.[212] Muistutan, että vain ordinarius voi myöntää valtuuden kommuunion jakamiseen näissä liturgioissa arvioituaan ensin huolellisesti päätöksen tarkoituksenmukaisuuden. Lisäksi on toimittava niin, että nuo kokoontumiset eivät aiheuta sekaannusta papin ja sakramenttien keskeisestä roolista kirkon elämässä. Maallikkojen roolin tärkeys – ja heitä on oikeutetusti kiitettävä anteliaisuudestaan kristillisten yhteisöjen palveluksessa – ei saa koskaan hämärtää sitä, että pappien palveluvirka on korvaamaton kirkon elämän kannalta.[213] Siksi on huolella valvottava, että nuo kokoontumiset ilman pappia eivät rohkaisisi sellaisia ekklesiologisia näkemyksiä, jotka eivät vastaa evankeliumin totuutta ja kirkon traditiota. Pikemminkin niiden tulisi olla etuoikeutettuja tilaisuuksia rukoilla Jumalaa, jotta hän lähettäisi sydämensä mukaisia pyhiä pappeja. Paavi Johannes Paavali II kirjoitti koskettavasti *Kirjees-*

211 Vrt. propositio 10.

212 Vrt. sama.

213 Vrt. Benedictus XVI, puhe Kanadan-Quebecin piispainkokouksen piispoille ad limina Apostolorum -vierailulla (11. toukokuuta 2006): *L'Osservatore Romano*, 12. toukokuuta 2006, s. 5.

sään papeille kiirastorstaina 1979, kuinka ihmiset siellä, missä diktatuurihallinto oli riistänyt heiltä papin, kokoontuivat kirkossa tai pyhäkössä, asettivat alttarille vielä säilyttämänsä stolan ja lausuivat eukaristisen liturgian rukoukset, mutta pysähtyivät hiljaa ”transsubstantiaatiota vastaavalla hetkellä”, todistuksena siitä, kuinka ”palavasti he kaipasivat saada kuulla nuo sanat, jotka vain papin huulet voivat vaikuttavasti lausua”.[214] Juuri tältä kannalta ja ottaen huomioon eukaristisen uhrin vietosta koituvan mittaamattoman hyödyn pyydän, että kaikki papit olisivat aktiivisesti ja konkreettisesti valmiita käymään mahdollisimman usein niiden yhteisöjen luona, joiden pastoraalinen huolenpito on annettu heidän tehtäväkseen, jotta ne eivät joutuisi liian kauan olemaan ilman tätä rakkauden sakramenttia.

Kristillisen elämän eukaristinen muoto, kirkkoon kuuluminen

76. Sunnuntain tärkeys kirkon päivänä (*Dies Ecclesiae*) muistuttaa meitä siitä, että Jeesuksen voitto synnistä ja kuolemasta ja meidän jäsenyytemme hänen kirkollisessa ruumiissaan liittyvät toisiinsa. Herran päivänä jokainen kristitty löytää uudelleen myös sen, että hänen lunastetulla elämällään on yhteisöllinen ulottuvuus. Osallistuminen liturgiseen toimitukseen ja Kristuksen ruumiin ja veren vastaanottaminen merkitsee samalla sitä, että yhä lähemmin ja syvemmin kuulumme hänelle, joka kuoli puolestamme (vrt. 1. Kor. 6:19s; 7:23). Todellakin se, joka syö Kristuksen, elää hänen kauttaan. Suhteessa eukaristian salaisuuteen ymmärrämme pyhien yhteyden (*communio sanctorum*) syvän merkityksen. Kommuuniolla on aina ja

214 N. 10: AAS 71 (1979), 414-415.

erottamattomasti sekä vertikaalinen että horisontaalinen merkitys: se on yhteyttä Jumalan kanssa ja yhteyttä veljien ja sisarten kanssa. Nuo kaksi ulottuvuutta kohtaavat salatulla tavalla eukaristian lahjassa. ”Siellä, missä tuhoutuu yhteys Jumalan kanssa, joka on yhteyttä Isän, Pojan ja Pyhän Hengen kanssa, tuhoutuu myös meidän keskinäisen yhteytemme lähde ja juuri. Ja siellä, missä keskinäistä yhteyttämme ei eletä todeksi, myöskään yhteys Kolminaisen Jumalan kanssa ei ole elävä ja todellinen.”[215] Kutsuttuina olemaan Kristuksen jäseniä ja siten toinen toistemme jäseniä (vrt. 1. Kor. 12:27) muodostamme todellisuuden, joka perustuu ontologisesti kasteeseen ja jota eukaristia ravitsee, todellisuuden, jonka on näkyvällä tavalla tultava ilmi yhteisöjemme elämässä.

Kristillisen elämän eukaristinen muoto on luonteeltaan epäilemättä myös kirkollinen ja yhteisöllinen. Hiippakunnan ja seurakuntien kautta, jotka ovat kirkon kantavia rakenteita tietyllä alueella, jokainen uskova voi kokea konkreettisesti kuuluvansa Kristuksen ruumiiseen. Yhdistykset, kirkolliset liikkeet ja uudet yhteisöt – elävine karismoineen, jotka Pyhä Henki lahjoittaa aikaamme varten – ja Jumalalle vihityn elämän yhteisöt antavat erityisen panoksensa auttamalla uskovia tiedostamaan, että he *kuuluvat Herralle* (vrt. Room. 14:8). Maallistumisilmiö, johon sisältyy usein vahva individualistinen korostus, vaikuttaa vahingollisimmin ennen kaikkea niihin ihmisiin, jotka eristäytyvät ja joilta puuttuu johonkin kuulumisen tunne. Kristinusko on alusta saakka merkinnyt yhteyttä toisten kanssa, suhdeverkostoa, jota jatkuvasti vahvistaa sanan kuuleminen, eukaristian vietto ja Pyhän Hengen innoitus.

215 Benedictus XVI, yleisaudienssi 29. maaliskuuta 2006: *L'Osservatore Romano*, 30. maaliskuuta 2006, s. 4.

Eukaristinen spiritualiteetti ja kulttuuri

77. Synodin isät totesivat, että ”uskovat kristityt tarvitsevat syvempää ymmärrystä eukaristian ja jokapäiväisen elämän suhteesta. Eukaristinen spiritualiteetti ei ole vain osallistumista messuun ja pyhän sakramentin hartautta. Se käsittää koko elämän”.[216] Tämä huomautus on nykyään erityisen merkityksellinen meille kaikille. On tunnistettava, että yksi edellä mainitun maallistumisen vakavimmista seurauksista on ollut se, että kristinusko on työnnetty syrjään elämästä, ikään kuin se olisi tarpeetonta ihmisten konkreettisen elämän kannalta. Nyt on kaikkien nähtävissä, että tuollainen elämä ”niin kuin Jumalaa ei olisi” on epäonnistunut. Nykyään on välttämätöntä käsittää uudelleen se, että Jeesus Kristus ei ole pelkkä yksityinen vakaumus tai abstrakti oppi, vaan todellinen persoona, jonka tulo osaksi ihmisten historiaa voi uudistaa jokaisen ihmisen elämän. Siksi eukaristian, joka on kirkon elämän ja lähetystehtävän lähde ja huippu, on muututtava spiritualiteetiksi, elämäksi ”Hengen mukaan” (Room. 8:4s; vrt. Gal. 5:16, 25). On merkittävää, että kun pyhä Paavali Roomalaiskirjeessä kehottaa meitä uudenlaiseen hengelliseen jumalanpalvelukseen, hän muistuttaa samalla, että meidän on muutettava myös tapaamme elää ja ajatella: ”Älkää mukautuko tämän maailman menoon, vaan muuttukaa, uudistukaa mieleltänne, niin että osaatte arvioida, mikä on Jumalan tahto, mikä on hyvää, hänen mielensä mukaista ja täydellistä” (12:2). Tällä tavoin kansojen apostoli korostaa, että todellinen jumalanpalvelus ja välttämätön uusi tapa ymmärtää ja elää elämäänsä liittyvät yhteen. Kristillisen elämän eukaristisen muodon olennainen osa on ajattelutavan uudistuminen, jotta ”emme

216 Propositio 39.

enää ole alaikäisiä, jotka ajelehtivat kaikenlaisten opin tuulten heiteltävinä" (Ef. 4:14).

Eukaristia ja kulttuurien evankelioiminen

78. Sanotusta seuraa, että eukaristian salaisuus johtaa meidät *vuoropuheluun* eri kulttuurien kanssa, mutta tietyssä mielessä myös *haastaa* niitä.[217] On tunnistettava tämän uuden jumalanpalveluksen, tämän *logiké latreían* kulttuurienvälinen luonne. Jeesuksen Kristuksen läsnäolo ja Pyhän Hengen vuodattaminen ovat tapahtumia, jotka pystyvät kohtaamaan jokaisen kulttuuritodellisuuden ja tuomaan siihen evankeliumin hapatteen. Siitä seuraa, että velvollisuutemme on edistää kulttuurien evankelioimista tietoisina siitä, että Kristus itse on jokaisen ihmisen ja koko ihmisten historian totuus. Eukaristiasta tulee arviointikriteeri kaikelle sille, mitä kristittyinä kohtaamme eri kulttuuri-ilmauksissa. Tässä tärkeässä arviointiprosessissa huomaamme, kuinka merkityksellinen onkaan pyhän Paavalin kehotus ensimmäisessä kirjeessä tessalonikalaisille: "Koetelkaa kaikkea ja pitäkää se mikä on hyvää" (5:21).

Eukaristia ja uskovat maallikot

79. Kristuksessa, joka on kirkon, ruumiinsa pää, kaikki kristityt ovat "valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, Jumalan oma kansa, määrätty julistamaan hänen suuria tekojaan" (1. Piet. 2:9). Eukaristia, salaisuus "elettäväksi", kohtaa jokaisen meistä siinä tilanteessa, jossa olemme, ja tekee tuosta elämäntilanteestamme paikan, jossa joka päivä saamme ko-

217 Vrt. *Relatio post disceptationem*, 30: *L'Osservatore Romano*, 14. lokakuuta 2005, s. 6.

kea kristillisen elämän uutuuden. Eukaristinen uhri ravitsee ja kasvattaa meissä sitä, mikä meille on jo annettu kasteessa, jonka kautta meidät kaikki on kutsuttu pyhyyteen.[218] Sen täytyy näkyä ja ilmetä juuri siinä tilanteessa tai asemassa, jossa kukin kristitty on. Jos elämme elämäämme kutsumuksena, meistä itsestämme tulee ”Jumalan mielen mukaista jumalanpalvelusta”. Liturgiaan kokoontumisesta lähtien itse eukaristian sakramentti velvoittaa meitä siihen, että jokapäiväisessä elämässämme pyrimme tekemään kaiken Jumalan kunniaksi.

Ja koska maailma on ”pelto” (Matt. 13:38), johon Jumala kylvää lapsensa hyvänä siemenenä, kristityt maallikot ovat kasteen ja vahvistuksen kautta ja eukaristian voimistamina kutsuttuja elämään todeksi Kristuksen tuomaa radikaalia uutuutta juuri tavallisissa elämäntilanteissaan.[219] Heidän on kaivattava sitä, että eukaristia vaikuttaisi yhä syvemmin heidän jokapäiväiseen elämäänsä ja tekisi heistä uskottavia todistajia omassa työympäristössään ja koko yhteiskunnassa.[220] Erityisesti rohkaisen perheitä hakemaan innoitusta ja voimaa tästä sakramentista. Miehen ja naisen välinen rakkaus, uuden elämän vastaanottaminen ja lasten kasvatus ovat etuoikeutettu alue, jossa voimme nähdä, että eukaristia voi muuttaa elämän ja antaa sille täyden merkityksen.[221] Paimenten on aina tuettava, kasvatettava ja rohkaistava uskovia maallikkoja elämään täysin todeksi kutsumustaan pyhyyteen maailmassa, jota Jumala rakasti niin paljon, että antoi Poikansa sen pelastukseksi (vrt. Joh. 3:16).

---

218 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 39-42.
219 Vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Christifideles laici* (30. joulukuuta 1988), 14, 16: AAS 81 (1989), 409-413; 416-418.
220 Vrt. propositio 39.
221 Vrt. sama.

Eukaristia ja papillinen spiritualiteetti

80. Kristillisen elämän eukaristinen muoto ilmenee erityisellä tavalla pappeudessa. Papillinen spiritualiteetti on olennaisesti eukaristista spiritualiteettia. Tuon spiritualiteetin siemen on jo sanoissa, jotka piispa lausuu vihkimysliturgiassa: ”Ota vastaan nämä pyhän kansan esiinkantamat lahjat, jotka tuodaan uhrina Jumalalle. Ole selvillä siitä, mitä toimitat, toteuta sitä, mitä vietät, ja tee elämästäsi Herran ristin salaisuuden mukainen.”[222] Antaakseen elämälleen yhä täydellisemmän eukaristisen muodon papin on jo opiskeluaikanaan ja sen jälkeisinä vuosinakin annettava paljon sijaa hengelliselle elämälleen.[223] Hänet on kutsuttu jatkuvasti olemaan aito Jumalan etsijä ja pysymään samalla lähellä ihmisten huolia. Intensiivinen hengellinen elämä auttaa häntä tulemaan yhä syvällisemmin yhteyteen Herran kanssa, kuulumaan kokonaan Jumalan rakkaudelle ja todistamaan siitä kaikissa tilanteissa, vaikeissa ja synkissäkin. Siksi, yhdessä synodin isien kanssa, suosittelen papeille ”päivittäistä pyhän messun viettoa silloinkin kun uskovia ei ole läsnä”.[224] Tuo suositus vastaa ensinnäkin sitä, että jokaisella eukaristian vietolla on objektiivisesti ääretön arvo, ja myös sitä, että messun hengellinen vaikuttavuus on ainutlaatuinen: tarkkaavaisesti ja uskoen vietetty pyhä messu on ”muovaava” sanan syvimmässä merkityksessä, koska se edistää Kristuksen kaltaiseksi tulemista ja vahvistaa pappia kutsumuksessaan.

222 *Pontificale Romanum*, pappisvihkimys, 150.

223 Vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Pastores dabo vobis* (25. maaliskuuta 1992), 19-33; 70-81: AAS 84 (1992), 686-712; 778-800.

224 Propositio 38.

Eukaristia ja Jumalalle vihitty elämä

81. Eukaristian ja eri kirkollisten kutsumusten suhde näkyy erityisen selvästi ”Jumalalle vihittyjen profeetallisesta todistuksesta. He löytävät eukaristian vietosta ja adoraatiosta voimaa seuratakseen radikaalilla tavalla kuuliaista, köyhää ja naimatonta Kristusta”.[225] Vaikka Jumalalle vihityt toteuttavatkin monenlaisia palvelutehtäviä kasvatusalalla, köyhiä auttaen, opettaen tai sairaita hoitaen, he tietävät, että heidän elämänsä pääasiallinen tarkoitus on ”jumalallisten totuuksien mietiskeleminen ja jatkuva yhteys Jumalan kanssa”.[226] Se olennainen panos, jota kirkko odottaa Jumalalle vihityiltä, liittyy paljon enemmän siihen mitä he ovat kuin siihen mitä he tekevät. Tässä haluan korostaa neitseellisen todistuksen tärkeyttä juuri suhteessa eukaristian salaisuuteen. Eukaristian salaisuudella on yhteys paitsi pappien selibaattiin myös Jumalalle vihittyyn neitsyyteen, koska se on ilmaus kirkon omistautumisesta yksinomaan Kristukselle: kirkko vastaanottaa Kristuksen sulhasenaan radikaalin uskollisesti ja hedelmällisesti.[227] Jumalalle vihityt neitsyet saavat eukaristiasta innoitusta ja ravintoa omistautuakseen täysin Kristukselle. Eukaristiasta he saavat rohkaisua ja voimaa ollakseen, meidänkin aikanamme, merkki Jumalan pyyteettömästä ja hedelmällisestä rakkaudesta ihmiskuntaa kohtaan. Jumalalle vihityt ovat erityisen todistuksensa kautta objektiivinen muistutus ja ennakoiva merkki ”Karitsan häistä” (Ilm. 19:7,9), koko pelastushistorian päämäärästä. Jumalalle vihitty elämä viittaa siihen eskatologiseen horisonttiin, jota jokainen ihminen tarvitsee voidakseen suunnata oikein elämänsä valinnat ja ratkaisut.

225 Propositio 39. Vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Vita consecrata* (25. maaliskuuta 1996), 95: AAS 88 (1996), 470-471.

226 CIC, can. 663, § 1.

227 Vrt. Johannes Paavali II, apostolinen kehotuskirje *Vita consecrata* (25. maaliskuuta 1996), 34: AAS 88 (1996), 407-408.

Eukaristia ja moraalinen muutos

82. Kristillisen elämän eukaristisen muodon kauneuden havaitseminen johtaa meidät myös mietiskelemään moraalista voimaa, jota se tarjoaa Jumalan lasten aidon vapauden tueksi. Tässä haluan ottaa esiin synodin keskustelun siitä, kuinka *elämän eukaristinen muoto* ja *moraalinen muutos* liittyvät toisiinsa. Paavi Johannes Paavali II vahvisti, että moraalinen elämä ”on arvokasta ’jumalanpalvelusta’ (Room. 12:1; vrt. Fil. 3:3), joka saa ravintonsa Jumalan pyhyyden ja kunnian tyhjiin ammentamattomasta lähteestä eli sakramenteista, varsinkin eukaristiasta. Osallistumalla ristinuhriin kristitty tulee osalliseksi Kristuksen antautuvasta rakkaudesta ja saa kyvyn ja velvoitteen elää samaa rakkautta kaikissa elämänasenteissaan ja teoissaan”.[228] ”’Kulttiin’ sinänsä, siis eukaristiseen yhteyteen, sisältyy se, että meitä rakastetaan ja me rakastamme edelleen toisia. Eukaristian vietto, joka ei johda rakkauden tekoihin käytännössä, on itsessään jakautunut palasiksi.”[229]

Tätä muistutusta hengellisen jumalanpalveluksemme moraalisesta arvosta ei pidä tulkita moralistisessa mielessä. Ennen kaikkea siinä on kyse ilontäyteisestä havainnosta, että rakkaus vaikuttaa niiden ihmisten sydämissä, jotka ottavat vastaan Herran lahjan, uskovat itsensä kokonaan hänelle ja löytävät todellisen vapauden. Moraalinen muutos, joka sisältyy Kristuksen asettamaan uuteen jumalanpalvelukseen, on sitä, että ihmisellä on sisäinen pyrkimys ja sydämellinen halu vastata Herran rakkauteen koko olemuksellaan, vaikka onkin

228 Kiertokirje *Veritatis splendor* (6. elokuuta 1993), 107: AAS 85 (1993), 1216-1217.

229 Benedictus XVI, kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 14: AAS 98 (2006), 229.

tietoinen omasta heikkoudestaan. Se, mistä puhumme, heijastuu selvästi evankeliumin kertomuksessa Sakkeuksesta (vrt. Luuk. 19:1-10). Toivotettuaan Jeesuksen tervetulleeksi kotiinsa publikaani on täysin muuttunut: hän päättää antaa puolet omaisuudestaan köyhille ja korvata nelinkertaisesti niille, joilta oli kiskonut liikaa. Moraalinen pyrkimys, joka syntyy siitä, että toivotamme Jeesuksen tervetulleeksi elämäämme, kumpuaa kiitollisuudesta: siitä, että olemme saaneet kokea Herran läheisyyden, jota emme ole ansainneet.

Eukaristinen johdonmukaisuus

83. On tärkeää korostaa sitä, mitä synodin isät kuvasivat *eukaristiseksi johdonmukaisuudeksi*, johon elämämme on objektiivisesti kutsuttu. Jumalalle otollinen palvelus ei koskaan ole pelkkä yksityinen akti vailla seurauksia sosiaalisten suhteittemme kannalta, vaan se vaatii julkista uskostaan todistamista. Se pätee tietenkin kaikkiin kastettuihin, mutta velvoittaa erityisesti niitä, joiden on yhteiskunnallisen tai poliittisen asemansa vuoksi tehtävä päätöksiä, jotka koskevat perustavanlaatuisia arvoja, kuten ihmiselämän kunnioittaminen ja puolustaminen sikiämisestä luonnolliseen kuolemaan saakka, miehen ja naisen avioliittoon perustuva perhe, vapaus kasvattaa lapset ja yhteisen hyvän edistäminen kaikissa muodoissaan.[230] Nuo arvot eivät ole neuvoteltavissa. Siksi katolisten poliitikkojen ja lainsäätäjien on oltava tietoisia vakavasta yhteiskunnallisesta vastuustaan ja tunnettava, että oikealla tavalla kasvatettu omatunto velvoittaa heitä edistämään ja tukemaan sellaisia lakeja, jotka ovat ihmisluontoon perustuvien

230 Vrt. Johannes Paavali II, kiertokirje *Evangelium vitae* (25. maaliskuuta 1995): AAS 87 (1995), 401-522; Benedictus XVI, puhe Paavilliselle elämän akatemialle (27. helmikuuta 2006): AAS 98 (2006), 264-265.

arvojen innoittamia.[231] Tämä on objektiivisesti sidoksissa eukaristiaan (vrt. 1. Kor. 11:27-29). Piispojen on jatkuvasti muistutettava noista arvoista; se on osa heidän vastuustaan heille uskotun lauman suhteen.[232]

Eukaristia, salaisuus julistettavaksi

Eukaristia ja lähetystehtävä

84. Saarnassani siinä eukaristian vietossa, jolla aloitin juhlallisesti palveluvirkani apostoli Pietarin istuimella, sanoin: "Mikään ei ole kauniimpaa kuin tulla evankeliumin, Kristuksen, saavuttamaksi ja yllättämäksi. Mikään ei ole kauniimpaa kuin tuntea hänet ja välittää toisille ystävyyttä hänen kanssaan."[233] Nämä sanat käyvät vielä merkittävämmiksi ajatellessamme eukaristian salaisuutta. Emme voi pitää itsellämme rakkautta, jota vietämme sakramentissa. Se vaatii luonnostaan tulla välitetyksi kaikille. Se, mitä maailma tarvitsee, on Jumalan rakkaus, Kristuksen kohtaaminen ja häneen uskominen. Siksi eukaristia ei ole vain kirkon elämän vaan myös sen lähetystehtävän lähde ja huippu: "Aidosti eukaristinen kirkko on missionaarinen kirkko."[234] Meidänkin täytyy voida sanoa veljillemme vakuuttuneina: "Minkä olemme nähneet ja kuulleet, sen me myös teille julistamme, jotta teilläkin olisi yhteys meihin" (1. Joh. 1:3). Todellakaan ei ole mitään kauniimpaa kuin kohdata Kristus ja välittää hänet kaikille. Eukaristian asettaminen ennakoi sitä, mikä muodostaa Jeesuksen lähetys-

231 Vrt. Uskonopin kongregaatio, opillinen huomautus joistakin katolilaisten toimintaa poliittisessa elämässä koskevista kysymyksistä (24. marraskuuta 2002): AAS 96 (2004), 359-370.
232 Vrt. propositio 46.
233 AAS 97 (2005), 711.
234 Propositio 42.

tehtävän sydämen: Isä lähetti hänet maailman lunastukseksi (vrt. Joh. 3:16- 17; Room. 8:32). Viimeisellä aterialla Jeesus uskoo opetuslapsilleen sakramentin, joka tekee läsnäolevaksi hänen itsensä uhrin, uhrin, jonka hän antoi kuuliaisena Isälle meidän kaikkien pelastukseksi. Emme voi käydä eukaristian pöytään tulematta vedetyksi mukaan lähetystehtävään, joka lähtee Jumalan itsensä sydämestä ja pyrkii saavuttamaan kaikki ihmiset. Siksi missionaarinen jännite on olennainen osa kristillisen elämän eukaristista muotoa.

Eukaristia ja todistus

85. Ensimmäinen ja perustavanlaatuinen lähetystehtävä, jonka saamme viettämistämme pyhistä salaisuuksista, on se, että todistamme elämällämme. Ihmetys lahjasta, jonka Jumala on antanut meille Kristuksessa, tuo elämäämme uuden dynamiikan ja velvoittaa meidät todistamaan hänen rakkaudestaan. Meistä tulee todistajia, kun tekojemme, sanojemme ja olemistapamme kautta ilmenee ja välittyy Toinen. Voi sanoa, että todistus on keino, jolla totuus Jumalan rakkaudesta saavuttaa ihmisen historiassa ja kutsuu hänet vapaasti vastaanottamaan tämän radikaalin uutuuden. Todistuksessa Jumala niin sanotusti altistuu ihmisen vapauden riskille. Jeesus itse on uskollinen ja luotettava todistaja (vrt. Ilm. 1:5; 3:14); hän tuli todistaakseen totuudesta (vrt. Joh. 18:37). Tässä yhteydessä haluan viitata asiaan, joka oli kallisarvoinen ensimmäisille kristityille, mutta koskettaa meitä nykykristittyjäkin: todistamiseen aina itsensä antamiseen, marttyyrikuolemaan saakka. Sitä on aina pidetty kirkon historiassa uuden hengellisen jumalanpalveluksen huipentumana: ”antakaa koko elämänne uhriksi” (vrt. Room. 12:1). Ajatelkaamme esimerkiksi kertomusta pyhän Polykarpos Smyrnalaisen, pyhän Johanneksen oppi-

laan, marttyyrikuolemasta: koko tuota dramaattista tapahtumaa kuvataan liturgiana, jossa marttyyri itse tuli eukaristiaksi.[235] Ajatelkaamme eukaristista tietoisuutta, jonka Ignatius Antiokialainen ilmaisi marttyyrikuolemansa suhteen: hän näki itsensä ”Jumalan vehnänä” ja halusi tulla marttyyrikuolemassa ”puhtaaksi Kristuksen leiväksi”.[236] Kristitty, joka uhraa elämänsä marttyyrina, tulee täyteen yhteyteen Jeesuksen Kristuksen pääsiäisuhrin kanssa ja niin hänestä tulee eukaristia Kristuksen kanssa. Nykyäänkään kirkolta ei puutu marttyyreja, joissa ilmenee korkeimmalla tavalla Jumalan rakkaus. Vaikka meiltä ei vaadittaisikaan marttyyrikuoleman todistusta, tiedämme kuitenkin, että Jumalalle otollinen palvelus edellyttää sisäistä valmiutta siihen.[237] Se toteutuu antaessamme iloiten ja vakuuttuneina todistuksemme maailman edessä elämällä johdonmukaista kristillistä elämää siellä, missä ikinä Herra kutsuu meitä todistamaan hänestä.

Kristus Jeesus, ainoa Pelastaja

86. Eukaristian ja lähetystyön läheisen suhteen korostaminen saa meidät myös löytämään uudelleen sen, mikä on julistuksemme lopullinen sisältö. Mitä enemmän kristikansan sydämessä elää rakkaus eukaristiaa kohtaan, sitä enemmän sille on selvä lähetystyön tehtävä: *tuoda ihmisille Kristus*, ei vain idea hänestä tai hänen innoittamansa etiikka, vaan hänen oman persoonansa lahja. Joka ei välitä veljelleen tai sisarelleen totuutta rakkaudesta, ei ole vielä antanut tarpeeksi. Eukaristia, pelastuksemme sakramentti, muistuttaa meitä välttämättä Kristuksen ja hänen verensä hinnalla toteuttamansa

235 Vrt. Polykarpoksen marttyyrikuolema, XV,1: PG 5, 1039, 1042.
236 Pyhä Ignatius Antiokialainen, kirje roomalaisille IV,1: PG 5, 690.
237 Vrt. Vatikaanin II kirkolliskokous, *Lumen gentium*, 42.

pelastustyön ainutlaatuisuudesta. Siksi eukaristian salaisuus, johon uskotaan ja jota vietetään, herättää tarpeen kasvattaa jatkuvasti kaikkia lähetystyöhön, jonka keskus on julistus Jeesuksesta, ainoasta Pelastajasta.[238] Tämä estää sen, että ratkaiseva inhimillisen edistyksen hyväksi tehty työ, jota jokaiseen aitoon evankelioimisprosessiin aina kuuluu, ymmärrettäisiin pelkältä sosiologiselta kannalta.

Vapaus viettää jumalanpalvelusta

87. Tässä yhteydessä haluan toistaa synodin isien huolen vakavista vaikeuksista kristillisten yhteisöjen lähetystyössä alueilla, joissa kristityt ovat vähemmistöasemassa tai joissa heiltä jopa kielletään uskonnonvapaus.[239] Meidän on kiitettävä Herraa kaikista piispoista, papeista, Jumalalle vihityistä ja maallikoista, jotka omistautuvat julistamaan evankeliumia ja elävät todeksi uskoaan vaarantaen henkensäkin. Monilla alueilla maailmassa pelkkä kirkkoon meneminenkin on sankarillinen todistus, josta voi seurata syrjintää ja väkivaltaa. Tässäkin tilanteessa haluan vahvistaa koko kirkon solidaarisuuden niitä kohtaan, jotka kärsivät jumalanpalvelusvapauden puuttuessa. Tiedämme, että siellä, missä uskonnonvapaus puuttuu, puuttuu lopulta merkittävin vapaus, sillä uskossa ihminen ilmaisee syvimmän ratkaisunsa koskien elämänsä perimmäistä merkitystä. Rukoilkaamme siksi, että uskonnonvapaus laajenisi kaikissa valtioissa, jotta kristityt, kuten myös muiden uskontojen jäsenet, voisivat vapaasti elää todeksi vakaumuksiaan sekä henkilökohtaisesti että yhteisössä.

238 Vrt. propositio 42; Uskonopin kongregaatio, julistus *Dominus Iesus* (6. elokuuta 2000), 13-15: AAS 92 (2000), 754-755.

239 Vrt. propositio 42.

Eukaristia, maailmalle tarjottava salaisuus

Eukaristia, maailman elämän edestä murrettu leipä

88. ”Leipä, jonka minä annan, on minun ruumiini. Minä annan sen, että maailma saisi elää” (Joh. 6:51). Näillä sanoilla Herra paljastaa, mitä todella merkitsee se, että hän lahjoitti elämänsä kaikkien ihmisten puolesta. Ne osoittavat myös hänen syvän myötätuntonsa jokaista ihmistä kohtaan. Evankeliumeissa puhutaan useita kertoja Jeesuksen tunteista ihmisiä, erityisesti kärsiviä ja syntisiä kohtaan (vrt. Matt. 20:34; Mark. 6:34; Luuk. 19:41). Syvästi inhimillisin tuntein hän ilmaisee Jumalan pelastustahdon jokaista ihmistä kohtaan, jotta tämä saavuttaisi todellisen elämän. Jokainen eukaristian vietto tekee sakramentaalisesti läsnäolevaksi sen, että Jeesus lahjoitti ristillä elämänsä meidän ja koko maailman puolesta. Eukaristiassa Jeesus tekee meistä myös todistajia Jumalan myötätunnosta jokaista veljeä ja sisarta kohtaan. Siten eukaristian salaisuuden piirissä syntyy lähimmäisenrakkauden palvelus: ”Sehän merkitsee sitä, että rakastan Jumalassa ja hänen kauttaan myös sellaista ihmistä, josta en pidä tai jota en edes tunne. Tämä on mahdollista ainoastaan kohdattuani sisäisesti Jumalan, jolloin yhteys on muuttunut yhteiseksi tahdoksi ja ulottuu aina tunteeseen asti. Silloin en katsele toista ihmistä enää pelkästään omien silmieni ja tunteitteni valossa vaan opin tarkastelemaan häntä Jeesuksen Kristuksen näkökulmasta.”[240] Tällä tavalla tunnistan kohtaamani ihmiset veljiksi ja sisariksi, joiden puolesta Herra on antanut elämänsä rakastaen heitä ”loppuun asti” (Joh. 13:1). Siksi yhteisöjemme on eukaristiaa viettäessään oltava yhä tietoisempia siitä, että

240 Benedictus XVI, kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 18: AAS 98 (2006), 232.

Kristuksen uhri on kaikkia varten ja että eukaristia sen vuoksi innoittaa jokaista häneen uskovaa tulemaan ”leiväksi, joka murretaan” toisten hyväksi, toisin sanoen ponnistelemaan entistä oikeudenmukaisemman ja veljellisemmän maailman puolesta. Ajatellen leipien ja kalojen moninkertaistamista meidän on ymmärrettävä, että Kristus nykyäänkin kehottaa opetuslapsiaan toimimaan henkilökohtaisesti: ”Antakaa te heille syötävää” (Matt. 14:16). Todellakin meidän jokaisen kutsumus on olla yhdessä Jeesuksen kanssa *maailman elämän edestä murrettu leipä*.

Eukaristian salaisuuden yhteiskunnalliset vaikutukset

89. Sakramentissa toteutuva yhteys Kristuksen kanssa auttaa meitä myös uudistamaan sosiaalisia suhteita: ”Sakramentin ’mystiikalla’ on sosiaalinen luonne… Yhdistyminen Kristukseen on samalla yhdistymistä kaikkiin muihin, joille hän lahjoittaa itsensä. En voi omistaa Kristusta yksin itseäni varten, voin kuulua hänelle vain yhdessä kaikkien niiden kanssa, jotka ovat tulleet ja tulevat hänen omikseen.”[241] On ilmaistava selvästi suhde eukaristian salaisuuden ja sosiaalisen toiminnan välillä. Eukaristia on yhteyden sakramentti veljien ja sisarten välillä, jotka suostuvat sovintoon Kristuksessa, hänessä, joka teki juutalaisista ja pakanoista yhden kansan ja hajotti heidät erottaneen vihollisuuden muurin (vrt. Ef. 2:14). Vain tämän jatkuvan sovintoon pyrkimisen kautta voimme arvollisesti tulla osallisiksi Kristuksen ruumiista ja verestä (vrt. Matt. 5:23-24).[242] Uh-

241 Sama, 14.

242 Synodin aikana kuulimme koskettavia ja merkittäviä todistuksia sakramentin vaikuttavuudesta rauhantyössä. Propositio 49 sanoo: ”Eukaristian vieton ansiosta konfliktiin osallistuneet kansat ovat voineet kokoontua Jumalan sanan ääreen, kuunnella sen profeetallista julistusta sovituksesta ilmaisen anteeksiannon kautta ja vastaanottaa kääntymyksen armon, joka mahdollistaa yhteisen osallisuuden yhdestä leivästä ja yhdestä maljasta.”

rinsa muiston kautta hän vahvistaa yhteyttä veljien kesken ja kehottaa erityisesti konfliktien osapuolia kiirehtimään sovintoa avautuen vuoropuhelulle ja sitoutuen oikeudenmukaisuuteen. Epäilemättä edellytykset todellisen rauhan rakentamiselle ovat oikeudenmukaisuuden palauttaminen, sovinto ja anteeksianto.[243] Tästä tietoisuudesta syntyy tahto muuttaa myös epäoikeudenmukaiset rakenteet ja taata, että Jumalan kuvaksi ja kaltaiseksi luotujen ihmisten arvokkuutta kunnioitetaan. Toteuttaessamme konkreettisesti tätä vastuuta eukaristiasta tulee todella elämässä sitä, mitä sen vietto merkitsee. Kuten sanoin, ei ole varsinaisesti kirkon tehtävä ottaa käsiinsä poliittista taistelua oikeudenmukaisimman mahdollisen yhteiskunnan toteuttamiseksi, mutta kirkko ei myöskään voi eikä saa jäädä sivuun taistelussa oikeudenmukaisuuden hyväksi. Kirkon "tulee osallistua keskusteluun kulkien järkevän perustelun tietä ja herätellä henkisiä voimia, joita ilman oikeudenmukaisuus – joka aina vaatii myös kieltäymyksiä – ei voi kasvaa eikä menestyä".[244]

Puhuessaan kristittyjen sosiaalisesta vastuusta synodin isät muistuttivat, että Kristuksen uhri on vapautuksen salaisuus, joka jatkuvasti haastaa ja provosoi meitä. Siksi kehotan kaikkia uskovia olemaan todella rauhan ja oikeudenmukaisuuden tekijöitä: "Sen, joka osallistuu eukaristiaan, on pyrittävä rakentamaan rauhaa maailmassamme, jota leimaavat väkivalta ja sodat ja erityisesti nykyään terrorismi, taloudellinen korruptio ja seksuaalinen hyväksikäyttö."[245] Kaikki nämä ongelmat puolestaan synnyttävät muita huolestuttavia ja mur-

243 Vrt. propositio 48.
244 Benedictus XVI, kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 28: AAS 98 (2006), 239.
245 Propositio 48.

heellisia ilmiöitä. Tiedämme, että näitä tilanteita ei voi kohdata pinnallisella tavalla. Juuri sen salaisuuden voimasta, jota vietämme, meidän on tuomittava olosuhteet, jotka ovat ristiriidassa ihmisen arvokkuuden kanssa, sillä Kristus on vuodattanut verensä kaikkien ihmisten puolesta ja näin vahvistanut jokaisen yksittäisen ihmisen korkean arvon.

Totuuden ruoka ja ihmisen hätä

90. Emme voi jäädä toimettomiksi tiettyjen globalisaatioprosessien edessä, jotka usein mittaamattomasti kasvattavat kuilua rikkaiden ja köyhien välillä maailmanlaajuisella tasolla. Meidän on tuomittava ne, jotka haaskaavat maan rikkauksia aiheuttaen eriarvoisuutta, joka huutaa taivaaseen (vrt. Jaak. 5.4). On esimerkiksi mahdoton vaieta nähdessämme ”järkyttäviä kuvia suurilta pakolaisleireiltä eri puolilta maailmaa – he elävät väliaikaissuojissa, jotta pahemmalta kohtalolta vältytään, mutta kärsivät silti ankaraa puutetta. Eivätkö he ole ihmisiä, veljiämme ja sisariamme? Eivätkö heidän lapsensa tulleet maailmaan samoin oikeutetuin onnellisuuden odotuksin kuin muutkin?”[246] Herra Jeesus, ikuisen elämän leipä, kehottaa meitä muistamaan äärimmäisen köyhiä olosuhteita, joissa suuri osa ihmiskunnasta yhä elää: noiden olosuhteiden syy on usein selvästi ja huolestuttavasti ihmisten vastuulla. ”Käytettävissä olevien tilastojen perusteella voi todeta, että vähemmän kuin puolet siitä valtavasta rahamäärästä, joka maailmassa käytetään aseisiin, olisi enemmän kuin tarpeeksi, jotta valtava köyhien ihmisten joukko voitaisiin lopullisesti pelastaa kurjuudesta. Tämä haastaa ihmiskunnan omatuntoa. Kansoille, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella – enemmän-

246 Benedictus XVI, puhe diplomaattikunnalle (9. tammikuuta 2006): AAS 98 (2006), 127.

kin kansainvälisistä poliittisista, kaupallisista ja kulttuurisista suhteista johtuvien tilanteiden kuin kenenkään kontrolloimattomissa olevien olosuhteiden tuloksena – yhteinen sitoutumisemme totuuteen voi antaa ja sen täytyy antaa uutta toivoa.”[247]

Totuuden ruoka innoittaa meitä tuomitsemaan epäinhimilliset tilanteet, joissa ihmiset kuolevat nälkään epäoikeudenmukaisuuden ja riiston takia, ja antaa meille uutta voimaa ja rohkeutta työskennellä lakkaamatta rakkauden sivilisaation rakentamiseksi. Alusta saakka kristityt kantoivat huolta siitä, että jakoivat omistamansa (vrt. Ap.t. 4:32) ja auttoivat köyhiä (vrt. Room. 15:26). Liturgian aikana kerättävä kolehti on siitä elävä muisto, mutta myös hyvin ajankohtainen välttämättömyys. Kirkolliset hyväntekeväisyysinstituutiot, erityisesti *Caritas* eri tasoilla, suorittavat arvokasta palvelusta auttaen hädänalaisia ihmisiä, etenkin köyhimpiä. Innoitteenaan eukaristia, rakkauden sakramentti, niistä tulee rakkauden konkreettinen ilmaus; niiden solidaarinen toiminta maailmassa saakoon meiltä kaikilta kiitosta ja rohkaisua.

Kirkon yhteiskunnallinen opetus

91. Eukaristian salaisuus innoittaa ja rohkaisee meitä tekemään työtä tämän maailman rakenteissa toteuttaaksemme suhteiden uudistamisen, jonka ehtymätön lähde on Jumalan lahja. Rukous, jonka toistamme jokaisessa pyhässä messussa: ”Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme”, velvoittaa meitä tekemään kaiken mahdollisen yhteistyössä eri kansainvälisten, kansallisten ja yksityisten instituutioiden

247 Sama.

kanssa, jotta maailmassa saataisiin loppumaan tai ainakin lievittymään se nälänhädän ja aliravitsemuksen skandaali, josta kärsivät miljoonat ihmiset erityisesti kehittyvissä maissa. Erityisesti eukaristian koulussa kasvatetut kristityt maallikot ovat kutsuttuja omaksumaan poliittisen ja sosiaalisen vastuunsa. Jotta he voisivat asianmukaisesti hoitaa tehtävänsä, heitä on valmistettava siihen tarjoamalla konkreettista kasvatusta rakkauteen ja oikeudenmukaisuuteen. Siksi, kuten synodi pyysi, on välttämätöntä, että hiippakunnissa ja kristillisissä yhteisöissä tehdään tunnetuksi ja edistetään kirkon yhteiskunnallista opetusta.[248] Tuon opetuksen arvokkaasta perinnöstä, joka kumpuaa vanhimmasta kirkollisesta traditiosta, löydämme syvällisen viisauden aineksia, jotka ohjaavat kristittyjen toimintaa polttavien yhteiskunnallisten ongelmien edessä. Tätä kirkon koko historian kuluessa kypsynyttä opetusta leimaa realismi ja tasapaino; se auttaa välttämään vääränlaiset kompromissit ja tyhjät utopiat.

Maailman pyhittäminen ja luomakunnan suojeleminen

92. Syvällisen eukaristisen spiritualiteetin kehittämiseksi, joka pystyy merkittävästi vaikuttamaan myös yhteiskunnan kudokseen, on välttämätöntä, että kristikansa, joka eukaristian kautta tuo kiitoksen Jumalalle, tiedostaa tekevänsä sen koko luomakunnan nimessä, pyrkien maailman pyhittämiseen ja työskennellen intensiivisesti sen hyväksi.[249] Eukaristia itse valaisee voimallisesti ihmisten historiaa ja koko kosmosta. Tältä sakramentaaliselta näkökannalta opimme päivästä päivään, että jokaisella kirkollisella tapahtumalla on merkki-

248 Vrt. propositio 48. Tässä hyödyllinen on *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja.*
249 Vrt. propositio 43.

luonne, jonka kautta Jumala ilmaisee itsensä ja haastaa meitä. Tällä tavalla elämän eukaristinen muoto voi todella edistää aitoa muutosta tavassa, jolla lähestymme historiaa ja maailmaa. Liturgia itse kasvattaa meitä kaikkeen tähän, kun uhrilahjojen valmistamisen aikana pappi kohottaa Jumalalle siunausja pyyntörukouksen leivän ja viinin ylitse, jotka ovat ”maan”, ”viiniköynnöksen” ja ”ihmisen työn hedelmä”. Näillä sanoilla riitus sisällyttää Jumalalle tuomaamme uhriin kaiken ihmisen toiminnan ja vaivannäön ja opettaa meitä myös näkemään maailman Jumalan luomakuntana, joka tuottaa meille kaiken sen, mitä tarvitsemme ravinnoksemme. Se ei ole neutraalia todellisuutta, pelkkää materiaa, jota voimme käyttää miten hyvänsä tahdomme. Pikemminkin se kuuluu Jumalan hyvään suunnitelmaan, jonka kautta meidät kaikki on kutsuttu olemaan poikia ja tyttäriä ainoassa Jumalan Pojassa Jeesuksessa Kristuksessa (vrt. Ef. 1:4-12). Oikeutettu huoli luomakunnan ekologisesta tilanteesta monissa osissa maailmaa saa vahvistusta kristillisen toivon näkökulmasta: se velvoittaa meitä toimimaan vastuullisesti luomakunnan suojelemiseksi.[250] Eukaristian ja kosmoksen suhde auttaa meitä näkemään Jumalan suunnitelman ykseyden ja käsittämään syvällisen suhteen luomisen ja ”uuden luomisen” välillä, joka alkoi Kristuksen, uuden Aadamin ylösnousemuksessa. Siitä olemme jo nyt osallisia kasteen voimasta (vrt. Kol. 2:12s). Kristilliseen elämäämme, jota eukaristia ravitsee, avautuu näköala uuteen maailmaan, uuteen taivaaseen ja uuteen maahan, jossa uusi Jerusalem laskeutuu taivaasta, Jumalan luota, ”niin kuin morsian, joka on kaunistettu sulhasta varten” (Ilm. 21:2).

250 Vrt. propositio 47.

Eukaristisen kompendiumin hyöty

93. Näiden mietteiden päätteeksi, joissa halusin ottaa esille synodissa ilmenneitä kysymyksiä, haluan myös hyväksyä synodin isien esiin tuoman pyynnön, jotta kristikansaa autettaisiin uskomaan eukaristian salaisuuteen ja viettämään ja elämään sitä todeksi yhä paremmin. Asianmukaisten kuurian virastojen toimittamana julkaistaan *kompendium*, joka kokoaa *Katolisen kirkon katekismuksen* tekstejä, rukouksia, messukirjan eukaristisiten rukousten selityksiä ja muita hyödyllisiä tekstejä alttarin sakramentin oikean ymmärtämisen, vieton ja adoraation kannalta.[251] Toivon, että tuo apuväline voi antaa panoksensa siihen, että Herran pääsiäisen muistosta tulee päivä päivältä enemmän kirkon elämän ja lähetystehtävän lähde ja huippu. Se rohkaiskoon jokaista uskovaa tekemään elämästään todellista hengellistä palvelusta.

251 Vrt. propositio 17.

Päätös

94. Rakkaat veljet ja sisaret, eukaristia on kaikkien pyhyyden muotojen juuri, ja jokainen meistä on kutsuttu elämän täyteyteen Pyhässä Hengessä. Kuinka monet pyhät ovatkaan edistyneet täydellisyyden tiellä eukaristisen hurskautensa ansiosta! Pyhästä Ignatius Antiokialaisesta pyhään Augustinukseen, pyhästä apotti Antoniuksesta pyhään Benedictukseen, pyhästä Franciscus Assisilaisesta pyhään Tuomas Akvinolaiseen, pyhästä Clara Assisilaisesta pyhään Katariina Sienalaiseen, pyhästä Pascual Baylónista pyhään Pierre Julien Eymardiin, pyhästä Alfonso Maria de' Liguorista autuaaseen Charles de Foucauldiin, pyhästä Jean Marie Vianneysta pyhään Jeesus-lapsen Teresaan, pyhästä Pio Pietrelcinalaisesta autuaaseen Teresa Kalkuttalaiseen, autuaasta Piergiorgio Frassatista autuaaseen Ivan Merziin – vain muutamia lukemattomista esimerkeistä mainitakseni – pyhyys on aina löytänyt keskuksensa eukaristian sakramentista.

Tähän pyhään salaisuuteen on uskottava lujasti, sitä on vietettävä hartaasti ja sitä on elettävä todeksi kirkossa intensiivisesti. Se, että Jeesus lahjoittaa itsensä tässä sakramentissa, joka on hänen kärsimisensä muisto, kertoo meille, että elämämme onnistuminen riippuu osallistumisestamme Pyhän Kolminaisuuden elämään, joka hänessä lahjoitetaan meille lopullisella ja vaikuttavalla tavalla. Eukaristian vietto ja adoraatio antavat meidän lähestyä Jumalan rakkautta ja pysyä siinä, kunnes tulemme yhdeksi rakkaan Herramme kanssa. Elämämme uhri, yhteys koko uskovien yhteisön kanssa ja solidaarisuus jokaista ihmistä kohtaan ovat olennainen osa *logiké latreíaa*, hengellistä palvelusta, joka on pyhää ja otollista Jumalalle (vrt. Room. 12:1) ja jossa koko konkreettinen inhimillinen todellisuutemme muutetaan Jumalan kunniaksi. Kehotan siksi kaikkia paimenia kiinnittämään huomiota aidosti eukaristisen kristillisen spiritualiteetin edistämiseen. Papit, diakonit ja kaikki ne, jotka hoitavat eukaristista palvelutehtävää, voikoot aina löytää tästä huolella ja jatkuvasti valmistautuen toteuttamastaan palveluksesta voimaa ja innoitusta henkilökohtaiselle ja yhteisölliselle pyhityksen tielleen. Kehotan kaikkia maallikkoja, erityisesti perheitä, löytämään jatkuvasti Kristuksen rakkauden sakramentista voimaa muuttaa elämänsä autenttiseksi merkiksi ylösnousseen Herran läsnäolosta. Pyydän kaikkia Jumalalle vihittyjä näyttämään omalla eukaristisella elämällään, kuinka kunniakasta ja kaunista onkaan kuulua kokonaan Herralle.

95. 300-luvun alussa kristillinen kultti oli vielä keisarillisten viranomaisten kieltämä. Jotkut kristityt Pohjois-Afrikassa tunsivat velvollisuudekseen viettää Herran päivää ja uhmasi-

vat tuota kieltoa. He kärsivät marttyyrikuoleman, koska he julistivat, että heidän ei ollut mahdollista elää ilman eukaristiaa, Herran ruokaa: *sine dominico non possumus.*[252] Nämä Abitinen marttyyrit, yhdessä lukemattomien pyhien ja autuaiden kanssa, jotka ovat tehneet eukaristiasta elämänsä keskuksen, rukoilkoot puolestamme ja opettakoot meille uskollisuutta ylösnousseen Kristuksen kohtaamisessa. Mekään emme voi elää osallistumatta pelastuksemme sakramenttiin ja haluamme olla *iuxta dominicam viventes* eli heijastaa elämässämme sitä, mitä vietämme Herran päivänä. Tuo päivä on lopullisen vapautuksemme päivä. Ei siis ole ihme, että haluamme elää joka päivä sitä uutta elämää, jonka Kristus toi meille eukaristian salaisuudessa.

96. Pyhä Maria, tahraton Neitsyt, uuden ja ikuisen liiton arkki, saattakoon meitä tällä tiellä kohti Herraa, joka tulee. Hänessä näemme kirkon olemuksen toteutuneena täydellisimmällä tavalla. Kirkko näkee Mariassa, ”eukaristian naisessa” – kuten häntä kutsui Jumalan palvelija Johannes Paavali II[253] – parhaiten onnistuneen kuvansa, ja kirkko mietiskelee häntä korvaamattomana eukaristisen elämän esikuvana. Tämän vuoksi pappi, valmistautuessaan vastaanottamaan alttarille Neitsyt Mariasta syntyneen tosi ruumiin (*verum Corpus natum de Maria Virgine*), sanoo liturgiaan kokoontuneen seurakunnan nimessä kaanonin sanoin: ”Kunnioittaen muistelemme sinun pyhiäsi, erityisesti kunniakasta ainaista Neitsyttä Mariaa, Ju-

252 *Martyrium Saturnini, Dativi et aliorum plurimorum*, 7,9,10: PL 8, 707.709-710.

253 Vrt. Johannes Paavali II, kiertokirje *Ecclesia de Eucharistia* (17. huhtikuuta 2003), 53: AAS 95 (2003), 469.

malan ja Herramme Jeesuksen Kristuksen äitiä."[254] Hänen pyhää nimeään huudetaan avuksi ja kunnioitetaan myös idän kristillisten traditioiden kaanoneissa. Uskovat taas "uskovat Marian, kirkon äidin huomaan elämänsä ja työnsä. Pyrkiessään asennoitumaan Marian tavoin he auttavat koko yhteisöä elämään elävänä, Isälle otollisena uhrina".[255] Maria on *Tota pulchra*, kokonaan kaunis, koska hänessä säteilee Jumalan kunnian kirkkaus. Taivaallisen liturgian kauneus, jonka on säteiltävä myös seurakunnissamme, kuvastuu uskollisesti Mariassa. Marialta meidänkin on opittava tulemaan eukaristisiksi ja kirkollisiksi ihmisiksi, jotta mekin voisimme pyhän Paavalin sanojen mukaan tulla Herran eteen "tahrattomina", sellaisina kuin Herra on tahtonut meidän olevan alusta saakka (vrt. Kol. 1:21; Ef. 1:4).[256]

97. Autuaan Neitsyt Marian esirukouksen kautta Pyhä Henki sytyttäköön meissä saman palon, jonka Emmauksen opetuslapset kokivat (vrt. Luuk. 24:13-35), ja uudistakoon elämässämme "eukaristisen ihmetyksen" liturgiassa säteilevän kunnian ja kauneuden kautta. Se on vaikuttava merkki itse Jumalan pyhän salaisuuden äärettömästä kauneudesta. Emmauksen opetuslapset nousivat ja palasivat kiireesti Jerusalemiin jakaakseen ilonsa uskonveljien ja -sisarten kanssa. Todellinen ilo on sen tunnistaminen, että Herra pysyy keskuudessamme ja on uskollinen kumppani matkallamme. Eukaristia saa meidät käsittämään, että Kristus, kuollut ja ylösnoussut, on aikalaisemme kirkon, ruumiinsa salaisuudessa. Me olemme tulleet tämän rakkauden salaisuuden todistajiksi.

254 I eukaristinen rukous (roomalainen kaanon).
255 Propositio 50.
256 Vrt. Benedictus XVI, saarna (8. joulukuuta 2005): AAS 98 (2006), 15.

Rohkaiskaamme toisiamme kulkemaan täynnä iloa ja ihmetystä kohti pyhää eukaristiaa kokeaksemme ja julistaaksemme toisille sen totuuden sanan, jolla Jeesus jätti jäähyväiset opetuslapsilleen: ”Minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti” (Matt. 28:20).

Roomassa, pyhän Pietarin luona, 22. helmikuuta 2007,
pyhän apostoli Pietarin piispanistuimen juhlana,
paaviuteni toisena vuonna.

